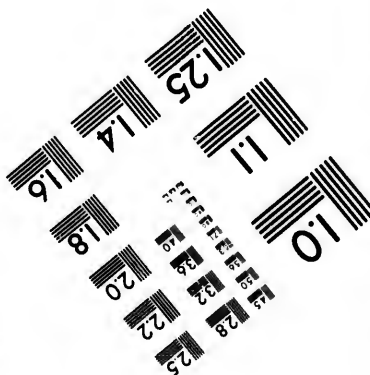
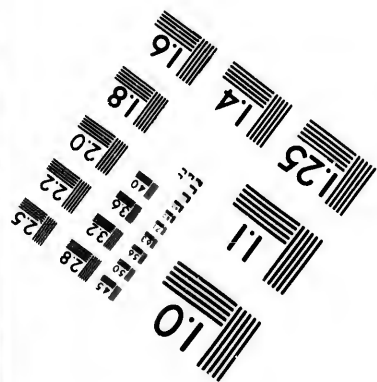
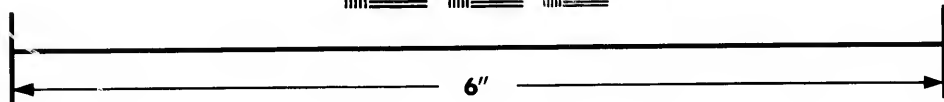
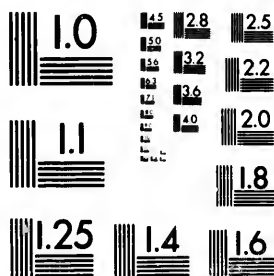

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

1.5 2.8 2.5
1.8 2.2 2.0

**CIHM/ICMH
Microfiche
Series.**

**CIHM/ICMH
Collection de
microfiches.**

Canadian Institute for Historical Microreproductions / Institut canadien de microreproductions historiques

1.5 2.8 2.5
1.8 2.2 2.0

© 1982

Technical and Bibliographic Notes/Notes techniques et bibliographiques

The Institute has attempted to obtain the best original copy available for filming. Features of this copy which may be bibliographically unique, which may alter any of the images in the reproduction, or which may significantly change the usual method of filming, are checked below.

L'Institut a microfilmé le meilleur exemplaire qu'il lui a été possible de se procurer. Les détails de cet exemplaire qui sont peut-être uniques du point de vue bibliographique, qui peuvent modifier une image reproduite, ou qui peuvent exiger une modification dans la méthode normale de filmage sont indiqués ci-dessous.

- Coloured covers/
Couverture de couleur
- Covers damaged/
Couverture endommagée
- Covers restored and/or laminated/
Couverture restaurée et/ou pelliculée
- Cover title missing/
Le titre de couverture manque
- Coloured maps/
Cartes géographiques en couleur
- Coloured ink (i.e. other than blue or black)/
Encre de couleur (i.e. autre que bleue ou noire)
- Coloured plates and/or illustrations/
Planches et/ou illustrations en couleur
- Bound with other material/
Relié avec d'autres documents
- Tight binding may cause shadows or distortion
along interior margin/
La reliure serrée peut causer de l'ombre ou de la
distortion le long de la marge intérieure
- Blank leaves added during restoration may
appear within the text. Whenever possible, these
have been omitted from filming/
Il se peut que certaines pages blanches ajoutées
lors d'une restauration apparaissent dans le texte,
mais, lorsque cela était possible, ces pages n'ont
pas été filmées.
- Additional comments:/
Commentaires supplémentaires:

- Coloured pages/
Pages de couleur
- Pages damaged/
Pages endommagées
- Pages restored and/or laminated/
Pages restaurées et/ou pelliculées
- Pages discoloured, stained or foxed/
Pages décolorées, tachetées ou piquées
- Pages detached/
Pages détachées
- Showthrough/
Transparence
- Quality of print varies/
Qualité inégale de l'impression
- Includes supplementary material/
Comprend du matériel supplémentaire
- Only edition available/
Seule édition disponible
- Pages wholly or partially obscured by errata
slips, tissues, etc., have been refilmed to
ensure the best possible image/
Les pages totalement ou partiellement
obscurcies par un feuillet d'errata, une pelure,
etc., ont été filmées à nouveau de façon à
obtenir la meilleure image possible.

This item is filmed at the reduction ratio checked below/
Ce document est filmé au taux de réduction indiqué ci-dessous.

10X	14X	18X	22X	26X	30X
☐	☐	☐	☒	☐	☐
12X	16X	20X	24X	28X	32X

The copy filmed here has been reproduced thanks to the generosity of:

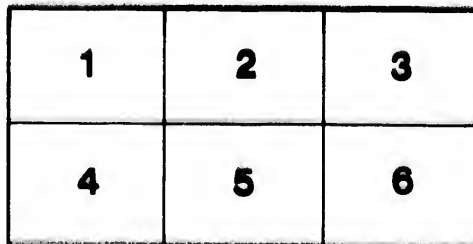
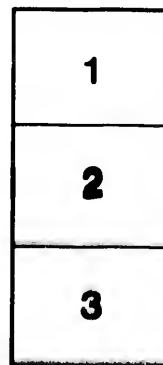
Library Division
Provincial Archives of British Columbia

The images appearing here are the best quality possible considering the condition and legibility of the original copy and in keeping with the filming contract specifications.

Original copies in printed paper covers are filmed beginning with the front cover and ending on the last page with a printed or illustrated impression, or the back cover when appropriate. All other original copies are filmed beginning on the first page with a printed or illustrated impression, and ending on the last page with a printed or illustrated impression.

The last recorded frame on each microfiche shall contain the symbol \rightarrow (meaning "CONTINUED"), or the symbol ∇ (meaning "END"), whichever applies.

Maps, plates, charts, etc., may be filmed at different reduction ratios. Those too large to be entirely included in one exposure are filmed beginning in the upper left hand corner, left to right and top to bottom, as many frames as required. The following diagrams illustrate the method:

L'exemplaire filmé fut reproduit grâce à la générosité de:

Library Division
Provincial Archives of British Columbia

Les images suivantes ont été reproduites avec le plus grand soin, compte tenu de la condition et de la netteté de l'exemplaire filmé, et en conformité avec les conditions du contrat de filmage.

Les exemplaires originaux dont la couverture en papier est imprimée sont filmés en commençant par le premier plat et en terminant soit par la dernière page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration, soit par le second plat, selon le cas. Tous les autres exemplaires originaux sont filmés en commençant par la première page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration et en terminant par la dernière page qui comporte une telle empreinte.

Un des symboles suivants apparaîtra sur la dernière image de chaque microfiche, selon le cas: le symbole \rightarrow signifie "A SUIVRE", le symbole ∇ signifie "FIN".

Les cartes, planches, tableaux, etc., peuvent être filmés à des taux de réduction différents. Lorsque le document est trop grand pour être reproduit en un seul cliché, il est filmé à partir de l'angle supérieur gauche, de gauche à droite, et de haut en bas, en prenant le nombre d'images nécessaire. Les diagrammes suivants illustrent la méthode.

ails
de
odifier
une
image

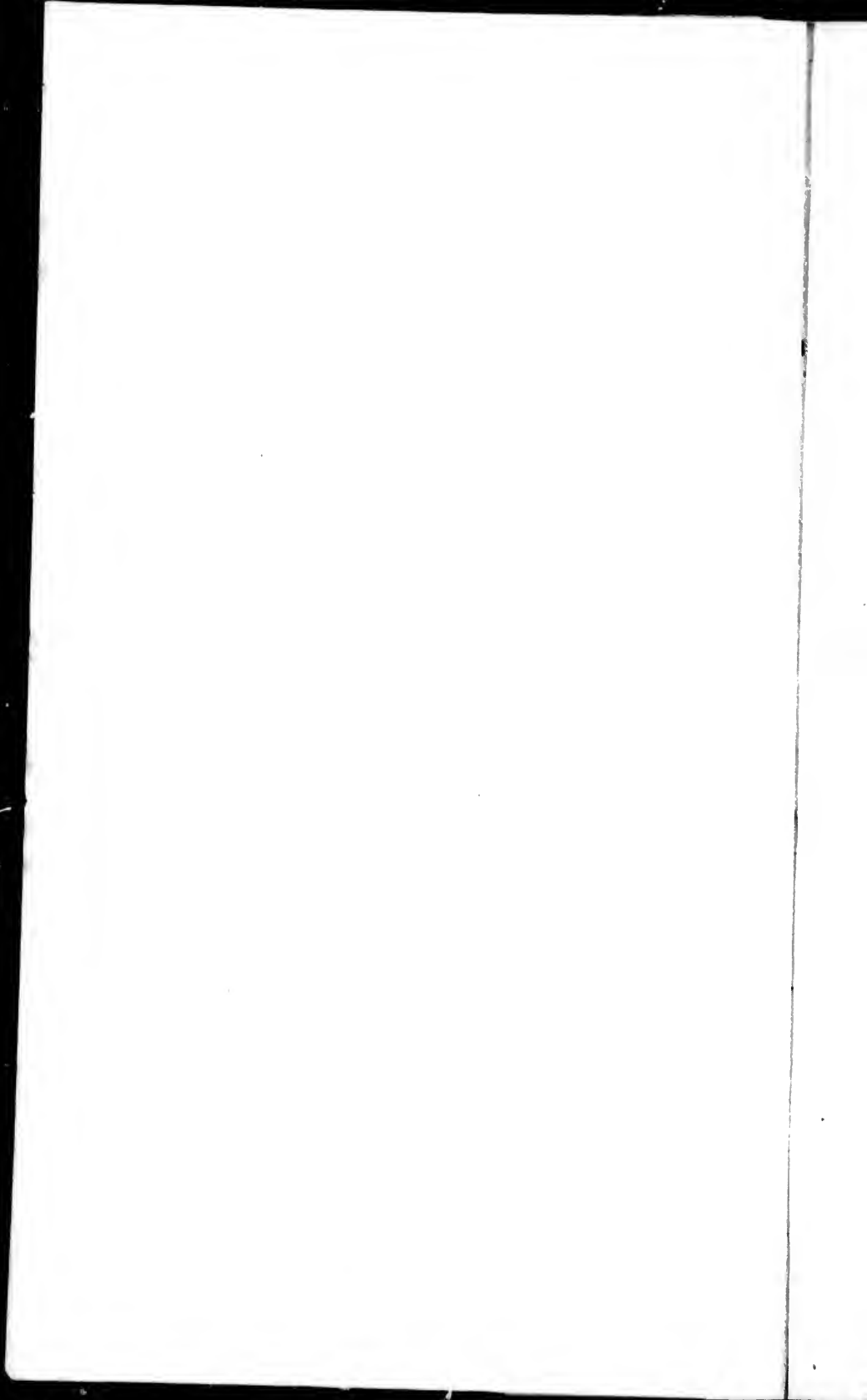
s

errata
to

pelure,
on à

32X

R E I Z E

V A N

LA PÉROUSE,

IN DE JAAREN

1785, 1786, 1787 EN 1788.

MET PLATEN EN KAARTEN.

Naar het Fransch:

D O O R

MR. JOANNES VAN DER LINDEN,

Advocaat te Amsterdam.

DERDE EN LAATSTE DEEL.

TE AMSTERDAM, BY

JOHANNES ALLART.

M D C C C I V.

VAN DER PEG
65-114
JUL 20 '60

NW
910.4F
L311re
v.3

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

200 PER
5000
L20'60

R E I Z E

V A N

LA PÉROUSE,

I N D E J A A R E N

1785, 1786, 1787 EN 1788.

DERDE JAAR.

Den 2^{en} Augustus, zoo als mijn ge-
 ven last medebragt, gingen wij, met eene
 labbere koelte uit het westen, die zig eg-
 ter alleen tot het binnenste der Baaij be-
 paalde, onder zeil. In het eerst was het
 mooi weder, zoo dat wij langs de *Tar-*
taarsche kust, tot aan den Piek *Lamanon*,
 heen zeilden: maar vervolgens werd het *Zellen*
 III. DEEL. A we-

1787.
 Augustus.
 Vertrek
 uit de
 Baaij de
 Castries.

1787.
 Augustus.
 door het
 Kanaal.

weder zeer slecht. Wij hadden met wind, regen en nevel te kampen; onze gesteldheid in een Kanaal, waar wij geen Land zien konden, was ten minsten zeer bedenkelijk; doch die stormen, waar over wij te onvrede waren, waren de voorboden van noorde winden, waar op wij niet gerekend hadden, en die zig den 8^m, na een voorafgaande onweder, vertoonden. Zij deden ons, eerder dan wij dagten, het zuiden van het Kanaal bereiken, waar ik een klein vlak Eiland ontdekte, omtrent zes mijlen van het groote af gelegen. Ik gaf 'er den naam aan van *het Eiland Monneron*, naar dien van onzen Ingenieur. Wij zeilden tusschen deeze beide Eilanden door, en wel dra ontdekten wij eenen Berg, ten minsten twaalf honderd toisen hoog; hij scheen enkel uit eenen rots te bestaan, zonder eenig geboomte of gras, en in zijne holen zag men nog de sneeuw. Ik noemde dien *Piek de Langle*. Wij zagen ter gelijker tijd meer vlakke landstreeken. De kust van het Eiland *Segaliën* eindigde met eenen uithoek; men bespeurde aldaar geene reijen van Bergen meer: alles kondigde ons aan, dat wij deszelfs

zui-

zuidelijk uiteinde bereikten, en dat deeze berg tot een ander Eiland behoorde. Wij gingen in die verwagting des avonds voor anker liggen, en des anderen daags ontwaarden wij daar van de zekerheid, wanneer de stilte ons noodzaakte, aan den zuidelijken uithoek van 't Eiland *Segaliën* te ankeren. Deze uithoek, door mij *Kaap Crillon* genoemd, is gelegen op 45 graden, 57 minuten noorder breedte, en 140 graden, 34 minuten oostelijke lengte; hij is de eindpaal van dit Eiland, één der uitgestrektsten van het noorden naar het zuiden, welken men op den aardbol vindt, van *Tartarije* afgescheiden door een Kanaal, het welk ten noorden in zandbanken eindigt, tusschen welken geen doorvaart voor Schepen mogelijk is, doch waarschijnlijk een vaarwater overig blijft voor prauwen, tusschen de hooge zeegewassen, die deeze zee- engte verstoppen. Dit zelfde Eiland is *Oku-Jesfo* (*); en het Eiland

1787.
Augustus.

Ankeren
bij Kaap
Crillon.

Gewichtige Aard-
rijksaun-

(*) *Oku Jesfo* beteekent *hoog Jesfo* of *Noord-Jesfo*. De *Cbineezen* noemen het *Ta-kan*. Voorts is het waarschijnlijk, dat het land, op de Kaarten met den naam van *Jesfo* geteekend, uit eene meenigte van verscheiden Eilanden bestaat.

1787.
Augustus.
dige aan-
merking.

land *Chicha*, het welk ter zijde van ons af lag, van het Eiland *Segaliën* door een Kanaal van twaalf mijlen, en van *Japan* door de straat *Sangar* afgescheiden, is het *Jesfo* der *Japoneezen*, en strekt zig zuidwaards tot aan de straat *Sangar* uit. De keten der *Kurilische Eilanden* strekt zig veel meer ten oosten uit, en maakt met *Jesfo* en *Oku-Jesfo* eene bijzondere zee, welke met die van *Okhoisk* gemeenschap heeft, en van waar men niet tot de kust van *Tartarije* kan doordringen, dan door de zee-engte, welke wij op 45 graden, 40 minuten ontdekten, of door de straat *Sangar*, na tusschen de *Kurilische Eilanden* te zijn heen gezeild. Dit Aardrijkskundig punt, het gewigtigste onder die geenen, welken de nieuwe Reizigers aan hunne opvolgers ter ontkenning hadden agtergelaten (*), koste ons veel moeite, en

(*) Ondoordingbaare duisterheden hadden, tot hier toe, de gedeelten van den aardbol, onder den naam van *Jesfo* en *Oku-Jesfo* bekend, ten eenemaal beneveld, en derzelver ligging werd door de Aardrijkskundigen zoo verschillend opgegeven, dat men schier twijffelen moest, of hun aanwezen niet verdigt was.

en had veele voorzorgen noodzakelijk gemaakt, om dat de nevels deeze vaart ten ui-

1787.
Augustus.

was. In de daad, raadpleegt men de Kaarten van *Asie* door de volgende Schrijvers gemaakt; ziet men, dat *SANSON* in 't jaar 1650 ons *Coréa* als een Eiland voorstelt; *Jesfo*, *Oku-Jesfo*, en *Kamschatka* zijn op zijne Kaart niet te vinden, en men ziet aldaar de Zee-engte *Anian*, scheidende *Asie* van *Noord-Amerika* af.

In 't jaar 1700, voegde *WILLEM DE LISLE* *Jesfo* en *Oku-Jesfo* te zamen, en strekte dat geheel uit tot aan de Straat *Sangar*, onder den naam van het Land *Jesfo*.

DANVILLE gaf, in 't jaar 1732, eene Kaart van dit gedeelte van *Asie*, veel nader aan de waarheid komende, dan die, welke hij ons twintig jaaren later gegeven heeft, waar op de Golf en Kaap *Aniva* aan het vaste Land raken, en Kaap *Patience* den zuidelijken uithoek van het Eiland *Segaliën* uitmaakt; deeze Kaarten, en een gedeelte der volgende, begaan denzelfden mislag omtrent de Zee-engte van *Tesfoy*.

DESNOS is, even als *DANVILLE*, met zijne Kaart van 't jaar 1770, in zijne Aardrijkskundige kennis agter uit gegaan, als welke veel slegter is, dan de door hem uitgegevene in 't jaar 1761.

In 't jaar 1744 maakte *HASIVS* van *Jesfo*, Kaap *Aniva*, en Kaap *Patience*, een Schier-eiland, aan *Tartarije* paalende, en daar van alleenlijk afgescheiden

uitersten bezwaarlijk maken. Zedert den
 1787. 10^{en} April, het tijdstip, toen wij van *Ma-*
 Augustus. *nil-*

den door eene Golf, waar in men door de Straat van *Tesfoy* kwam.

Eene Kaart van *Afie*, zonder jaarteekening, en zonder naam van den maker, maar die na de reis van het Schip *Castricum* gemaakt moet zijn, stelt de beide Landen *Jesfo* als twee Eilanden, afgescheiden van het Eiland *Segaliën*; het *Jesfo*, tuschen beiden liggende, door de *Hollanders* gezien, bevat de Golf en Kaap *Aniva*; maar men moet opmerken, dat dit tweede *Jesfo* van het Eiland *Segaliën* is afgescheiden door eene straat, op 44 graden geplaatst; waar uit blijkt, dat men toen reeds bij gissing stelde het aanwezen der Zee-engte, door *LA PÉROUSE* ontdekt, door *PATER DU HALDE* vermoed, door *DANVILLE* eerst aangenomen, en naderhand weder verworpen.

ROBERT in 1767; *ROBERT DE VAUGONDY* in 1775; *BRION* in 1784, *WILLEM DE LISLE*, en *PHILIP BUACHE*, te zamen in 1788, hebben, de één na den ander, dezelfde mislagen begaan.

Om kort te gaan, men kan de verwarring der denkbeelden omtrent dit gedeelte van den aardbol, waar van de oude kennis door *PHILIP BUACHE* met zoo veel geleerdheid is onderzocht en zamen gesteld, niet beter schetsen, dan met zijne woorden, getrokken uit zijne *Considerations Geographiques pag. 115.* „ Het Land *Jesfo*, na dat men het eerst in 't

„ OOS-

nilla vertrokken, tot op den dag, toen wij de Zee-engte doorzeilden, hielden wij alleen drie dagen in de Baaij *Ternai*, één dag in de Baaij *de Langle*, en vijf dagen in de Baaij *de Castries* stil; want ik reken niet mede het ankeren aan de kusten, ofschoon wij daar door gelegenheid hadden, om het Land te onderzoeken, en visch te bekomen. Aan Kaap *Crillon* kregen wij, voor de eerste maal, een bezoek der Eiland-bewoners aan boord; want op de

1787.
Augustus.

De Eilanders komen aan boord.

VO-

„ oosten geplaatst had, is naderhand in 't zuiden, „ toen weder in het westen, en eindelijk in 't noorden geplaatst.“

Mijn oogmerk in deeze opgave is alleen, om door ontegenspreeklijke bewijzen te staven, dat de Aardrijkskunde van het oostelijk gedeelte van *Afrie*, zelfs in 1788, een tijdperk, later dan het vertrek van onzen ongelukkigen Zeeman, nog in haare kindsheid was, en dat wij aan zijne standvastigheid, aan zijnen ijver, en aan zijnen moed de kundigheden te danken hebben, die wij thans met zekerheid bezitten. Hoe zeer nogthans na dit alles bij de Aardrijkskundigen twijffeling overblijft, of men door de Straat *Tesfey* naar *Amur* kan vaaren? — Of deeze Zee-engte voor groote Schepen bevaarbaar zij? — Of het Eiland *Segaliën* uit één of meer Eilanden bestaat? enz.

1787.
Augustus.

vorige kusten hadden zij ons bezoek ontfangen, zonder de minste nieuwsgierigheid, of het minste verlangen te betoonen, om onze Schepen te komen bezigtigen. Deezzen toonden in 't begin eenig wantrouwen, en naderden niet, dan na dat wij hun eenige woorden uit het Woordenboek, door LAVAUX in de Baaij *de Langle* gemaakt, hadden voorgezegd. Dan, was hunne vrees in het begin groot, hun vertrouwen werd naderhand ongemeen. Zij beklommen onze Schepen, als of wij de beste vrienden van de wereld waren, zaten op de plegt in 't rond, en rookten aldaar hunne pijpen: wij deeden hun verscheiden geschenken; ik liet hun geven nankin, zijden doeken, ijzere gereedschappen, glaskoraalen, tabak, en in 't algemeen alles, het geen mij toefcheen hun aangenaam te wezen: doch ik bemerkte wel dra, dat brandewijn en tabak de voor hun meest geliefde dingen waren; ik deed die egter het matigst aan hun uitdeelen, om dat de tabak voor ons Scheepsvolk zelveu noodig was, en ik voor de uitwerkzelen van den brandewijn beducht was. Wij merkten bovendien in het bijzonder op, dat in de

Baaij

*Beschrijving van
hunner ge-*

Baai *Crillon* de gedaante deezer Eilanders fraaij was, en van eene geëvenredigde lichaams gestalte; zij waren van een sterk gestel, en als menschen vol van kragt, opgewassen. Hunne baard hangt tot op de borst, en hunne armen, hals en rug zijn met hair bewassen; ik merk dit op als een algemeen character, want anders vindt men in *Europa* ligtelijk verscheiden lieden, die even zoo zeer als deeze Eilanders, van hair voorzien zijn. Ik reken hunne gemiddelde grootte omtrent een duim korter dan die der *Franschen*; doch men wordt zulks niet ligt gewaar, dewijl de juiste evenredigheid der lichaams-deelen, en hunne onderscheidene zig sterk vertoonende spieren, hun over 't geheel het voorkomen van schoone menschen geven. Hunne huid is even zoo door de zon verbrand, als die der *Algerijnen*, of andere Volken op de kust van *Barbarije*.

Hunne manieren zijn deftig, en hunne dankbetuigingen werden door edele gebaarden uitgedrukt; maar hun aanhouden om nieuwe geschenken liep tot in het onbescheidene. Hunne erkentelijkheid ging nooit zoo verre, dat zij ons, op hunne

1787.
Augustus.daante,
zedes, enz.

1787.
Augustus.

beurt, al was 't maar zalm aanboden', waar van hunne praauwen vol waren, en die zij gedeeltelijk aan land bragten, om dat wij hun den onmatigen prijs, dien zij daar voor vroegen, geweigerd hadden: zij hadden ondertusfchen tot een zuiver gefchenk ontfangen lijnwaad, doeken, ijzere gereedfchappen, glas-koraalen, enz. De vreugde, dat wij eene andere zee-engte, dan die van *Sangar* gevonden hadden, had ons middedig gemaakt: wij konden niet nalaten op te merken, hoe zeer deeze Eilanders, met opzigt tot dankbaarheid, verfchilden van de *Orotchys* in de Baaij de *Cafries*, die, verre van gefchenken te verzoeken, dezelve dikwils hardnekkiglijk weigerden, en den ernstigften aandrang be- toonden, om hun toetestaan, dat zij die vergelden mogten. Indien hun zedelijk character in dit ftuk beneden dat der gemelde *Tartaren* is, winnen zij het hun, ten aanzien van natuurlijk geftel, en arbeid- zaanheid, verre af.

Ik heb deeze Eiland-bewooners niet zien danfen, noch hooren zingen; maar zij verftaan zig allen, om een aangenaam ge- luid te maken op den ftam van eene groote fel-

fellerij-plant, of eene soort van euphorbium, aan de beide einden open gemaakt zijnde; zij blaazen op het kleinste einde; dit geluid heeft zeer veel overeenkomst met het verzagt geluid van eene trompet. Het air, het welk zij speelen, heeft geene vaste bepaaling; het is een vervolg van hooge en laage toonen, die in 't geheel tot anderhalf of twee octaven kunnen opklimmen, dat is, tot twaalf of zestien noten. Wij hebben geen ander specluig bij hun ontdekt.

Alle de kleederen deezer Eilanders zijn door hun eigenhandig geweven; hunne huzen zijn zoo zuiver en net, dat die van het vaste Land 'er in 't geheel niet bij haalen kunnen; hun huisraad is konstig bearbeid, en bijna geheel van *Japansch* maakzel. Zij hebben een zeer gewigtig artikel van koophandel, het welk in het *Tartaarsche* Kanaal onbekend is, en in welks veruiling al hun rijkdom bestaat, namelijk de *traan*. Zij verzamelen daar van eene groote meenigte, egter is hunne manier, om die van 't spek der walvischen te maken, niet bezuinigend; zij bestaat daar in, dat zij het vleesch der walvischen in stukken

1787.
Augustus.

1787.
Augustus.

ken snijden, en die op eene schuins afloopende stelling in de zon laten rotten; de olie, die daar uit loopt, wordt gevangen in vaten, gemaakt van boomschors, of van zeehonden vellen. Het is opmerkelijk, dat wij geenen enkelen walvisch op de westkust van het Eiland gezien hebben, daar die aan de oostzijde zoo overvloedig zijn. Men kan moeielijk in twijffel trekken, dat deeze Eilanders eene soort van menschen zijn, geheel verschillende van die, welken wij op het vaste Land ontmoet hebben, hoe zeer zij daar van slechts zijn afgescheiden door een Kanaal van drie of vier mijlen, door zandbanken en zee-wier opgestopt: zij hebben egter dezelfde manier van leven; de jagt, en in 't bijzonder de vischerije, zijn bijna voldoende tot hun bestaan. Zij laten de vrugtbaarste landen onbebouwd liggen, en hebben waarschijnlijk, zoo min als hunne nabuuren, eenig denkbeeld van de veeteelt, schoon zij egter genoegzaam in de gelegenheid waren, om van de Rivier *Segaliën*, of uit *Japan*, vee te bekomen. Intuschen heeft ééne en dezelfde levens-regeling zeer verschillende gesteldheden des lichaams gevormd: wel is waar,

waar, dat de koude op de Eilanden, schoon op dezelfde breedte liggende, minder nijpende is, dan op het vaste Land; die oorzaak alleen egter kan zulk een aanmerkelijk onderscheid niet hebben te weeg gebragt. Ik ben dus van begrip, dat de oorsprong der *Bitchijs*, der *Orotchijs*, en der overige *Tartaaren* aan den oever der zee, tot aan den omtrek der noordelijke kust van *Segaliën*, ééne en dezelfde is met dien der *Kamschatdalers*, der *Kuriakken*, en van die soorten van menschen, die, even als de *Laplanders* en *Samojeden*, met opzigt tot het menschelijk geslacht zijn, het geen hun geboomte en kromme struiken zijn ten aanzien van de boomen, in de bosschen van het zuiden groeiende. De bewoners van het Eiland *Segaliën* overtreffen integendeel, opzigtelijk hun natuurlijk gestel, zeer verre de *Japoneezen*, *Chineezen*, en *Mantchou Tartaaren*; hunne trekken zijn regelmatig, en komen nader bij aan die der *Europeaanen*. Voor 't overige is het zeer moeielijk, om de *archiven* der wereld te doorbladeren, en daar in te kunnen lezen, om den oorsprong der Volken te ontdekken; en de Reizigers
moe.

1787.
Augustus.

1787. moeten de stelsels daaromtrent overlaten
 Augustus. aan de geenen, die hunne verhaalen lezen.

*Aardrijks-
 kundige
 berigten,
 door de-
 zelve ge-
 geven.* Onze eerste vraagpunten waren betrekke-
 lijk tot de Aardrijkskunde van het Eiland,
 welke wij gedeeltelijk beter, dan zij zel-
 ven, kenden. Het schijnt, dat zij in staat
 zijn eene afteekening van eene Landstreek
 te maken, want met den eersten trek tee-
 kenden zij het gedeelte, het welk wij na-
 gevorscht hadden, tot tegen over de Ri-
 vier *Segaliën*, latende eenen zeer naauwen
 doortocht voor hunne prauwen over. Zij
 maakten een teeken bij elke vernagtplaats,
 en gaven 'er een naam aan: kortom, 'er
 valt niet aan te twijffelen, dat zij, of-
 schoon van den mond deezer Rivier meer
 dan honderd vijftig mijlen verwijderd zijn-
 de, daar van eene volmaakte kennis had-
 den; en zonder deeze Rivier, die het punt
 van verééniging uitmaakt met de *Mant-
 chou-Tartaren*, op *China* handel drijven-
 de, zouāen de *Bitchijs*, de *Orotchijs*, de
Segaliërs, en in 't gemeen alle de Volken
 deezer zeestreken, zoo weinig kennis heb-
 ben van de *Chineezen* en hunne koopwa-
 ren, als de bewoners der *Americaansche*
 kust daar van bezitten. Hunne snedigheid
 ont-

ontbrak, toen zij de oostkust van hun Eiland moesten afteekenen; zij teekenden die altijd op dezelfde noord- en zuid-linie, en scheenen niet te weten, dat zij eene verschillende rigting had; zoo dat zij ons aan het twijffelen bragten, en wij voor een oogenblik geloofden, dat de Kaap *Crillon* voor ons eene diepe golf verbergde, agter welke het Eiland *Segaliën* zuidwaards liep. Deeze gedachte was niet zeer onwaarschijnlijk. De sterke stroom, die van het oosten kwam, was een blijk van eene opening: dan, dewijl wij eene volkomene stilte van wind hadden, en de voorzigtigheid niet gedoogde, dat wij ons door deezē stroom lieten medeslepen, als waar door wij te dicht aan den uithoek hadden kunnen geraken, oordeelden DE L A N G L E en ik eene boot naar land te moeten zenden, onder bevel van DE V A U J U A S; en wij gaven last aan dien Officier, om den hoogsten top van Kaap *Crillon* te beklimmen, en aldaar al het Land op te nemen, het welk onder het bereik van zijn gezicht komen konde. Voor den nacht was hij reeds te rug. Zijn berigt bevestigde ons in ons eerste gevoelen; en wij bleven over-

 1787.
 Augustus.

1787.
Augustus.

overtuigd, dat men niet te omzigtig, niet te zeer op zijne hoede tegen misvattingen zijn kan; wanneer men een uitgestrekt Land wil leeren kennen, volgens zulke onbepaalde opgaven, zoodanig aan misleiding onderhevig, als die geenen, welken wij ons hadden kunnen aanschaffen. Deeze Volken schijnen, in hunne Schieepvaart, op geene verandering van koers te letten. Eene kreek ter lengte van drie of vier praauwen schijnt hun een ruime haven te zijn; en één vadem waters, eene bijna onmeetlijke diepte: hunne maatstaf van vergelijking is die van hunne praauwen, die eenige duimen diep gaan, en niet meer dan twee voeten breed zijn.

*Hunne
buiten zijn
vrij zinde-
lijk.*

DE VAUJUAS, eer hij aan boord te rug kwam, bezigtigde het gehucht aan den uithoek, alwaar hij zeer wel ontvangen werd. Hij deed aldaar eenige ruilingen, en bragt ons een aantal zalmen mede. Hij vond de huizen beter gebouwd, en vooral rijkelijker van huisraad voorzien, dan die van Baaij *d'Estaing*; verscheiden derzelve waren van binnen met groote verglaasde *Japansche* potten versierd. Dewijl, het Eiland *Segaliën* door het

het Eiland *Chicha* alleenlijk is afgescheiden door eene straat van twaalf mijlen breedte, is het voor de bewoners der kusten van die straat veel gemakkelijker, zig de koopwaren van *Japan* te bezorgen, als zulks voor hunne mede-landgenooten is, die meer noordwaards wonen; de laatstgemelden zijn weder veel digter bij de Rivier *Segaliën*, en de *Mantchou-Tartaaren*, aan wien zij de traan verkoopen, die het voornaame onderwerp van hunnen handel en ruiling uitmaakt.

De Eilanders, die ons een bezoek waren komen geven, gingen voor den nacht weder heen, en gaven ons door teekenen te kennen, dat zij des anderen daags zouden te rug komen: Met het aanbreken van den dag waren zij ook al weder aan boord, met eenige zalmen, welken zij tegen bijlen en mesfen verruilden: zij verkogten ons ook een fabel, en een linnen kleed van hun Land; en het scheen hun leed te doen, toen zij zagen, dat wij ons gereed maakten om onder zeil te gaan. Zij zetteden ons sterk aan, om de Kaap *Crillon* heen te zeilen, en in eene Bogt, welke zij afteekenden, en *Tabouoro* noemden,

III. DEEL.

B

te

 1787.
 Augustus.

1787.
Augustus. te ankeren; het was de Golf van *Ani-va*.

Eenige bijzonderheden aangaande deze Volken. Alvorens van deze Volken, en hunne goede nabuuren van de *Tartaarsche* kust, geheel en al afstappen, achte ik mij nog verplicht den Lezer eenige bijzonderheden op te geven, die in het voorgaande verhaal niet gevoeglijk hebben kunnen geplaatst worden.

Revolting, grond, koophandel, enz.

De opgegevene berigten strekken tot genoegzaam bewijs, dat de kust van *Oost-Tartarije* nog minder bewoond is, dan die van *Noord America*. Eenigermaten afgescheiden zijnde van het vaste Land, zoo door de Rivier *Segaliën*, welkers loop bijna met de rigting des Lands gelijk is, als door ontoeganglijke bergen, is zij nooit verder, dan aan de Zee-kusten, door de *Chineezen* en *Japoneezen* bezogt; het zeer klein getal bewooners, het welk men daar ontmoet, is oorspronkelijk van Volken, die in het noorden van *Asië* wonen, en zij hebben in dit opzigt niets gemeen met de *Mantchou-Tartaren*, en nog minder met de inwoners van *Oku-Jesso*, *Jesso*, en de *Kurilische Eilanden*. Men gevoelt, dat een dergelijk Land, strekkende

de

de tegen gebergten, die ten minsten twintig mijlen van de Zee-oevers af liggen, geene Rivieren van belang hebben kan: de Rivier *Segaliën*, die aan de ééne zijde stroomt, neemt alle de wateren, op, die westwaards loopen: die, welke naar het oosten loopen, verdeelen zig in beeken, door alle de valeijen, en 'er is geen Land, betc. door het water besproeid, noch, in het goede jaargetijde, beter met aangename groenten bewasfen. Het getal der perfoonen, die de bewooners deezer landstreek uitmaken, van den uithoek, waar wij te land kwamen, op 42 graden, tot aan de Baaij *de Castries*, in den omtrek van den mond der Rivier *Segaliën*, geloof ik niet, dat in 't geheel drie duizend menschen bedraagt. De gemelde Rivier, langs welke de *Manichou-Tartaren* in praauwen tot aan de zee zic afgedaald, van waar zij zig langs de kusten, noord- en zuidwaards, verspreid hebben, levert den eenigen openbaaren weg op tot den binnenlandschen handel; dezelve wordt, in de daad, heddendaags zeer veel bezogt; en 'er is mischien geen enkel mensch op dit gedeelte van het vaste Land; en op de Eilanden

 1787.
 Augustus.

1787.
Augustus.

Jesfo, en *Oku-Jesfo*, die de Rivier *Segaliën* niet even goed kent, als de inwoners van *Egijpten*, en het *Joodsche Land*, den *Nijl* kennen. Egter wordt de handel niet verder dan agt of tien dagreizen, naar het bovenste gedeelte deezer Rivier, gedreven: het schijnt, dat derzelver mond, even als die van de *Ganges*, onbewoonde oevers heeft; en men moet zulks ongetwijfeld toeschrijven aan de onvrugtbareheid des Lands, het welk bijna verdronken is, met moerassen bedekt, en waar de kudde vee, de voornaamste rijkdommen der *Tartaren*, geen gezond voedsel vinden kunnen. Ik heb gezegd, dat de *Jesuiten* berigt gegeven hadden, dat op deeze kust eene Parel-visfcherij gevonden werd. Wij vonden in de daad oesters, die paarlen in zig bevatteden; maar ik erken niet te weten, waar ik deeze visfcherij plaatsen zoude; ten minsten kan zij niet op de grenzen van *Coréa*, of aan den mond der Rivier *Segaliën* zijn; want dan zoude ik moeten veronderstellen, dat zij in geene vergelijking kooft met die van *Basfora*, of van de *Golf Monaar*, waar door vijf of zes duizend menschen aan de kost komen. Het is mogelijk,

lijk, dat zig aldaar eenige huisgezinnen van visfchers vereenigen, om paalen te zoeken, welken zij vervolgens tegen nankin, en andere *Chineefche* koopwaaren, van weinig waarde verruilen. Met dit al egter, wanneer ik aan de *Ditchijs*, en andere Eilanders van *Oku-Jesfo*, valsche nagmaakte paalen vertoonde, bemerkte ik niet, dat zij daar aan eene hoogere waarde hegten, dan aan gewoone glas-koralen.

Men zoude zig een verkeerd denkbeeld van dit Land vormen, indien men stellen wilde, dat men aldaar komen konde langs de Rivieren, die uit de binnenlanden afdaalen, en dat de *Chineezen* aldaar eenigen handel drijven. Wij zijn de kust van zeer nabij, dikwils op den afstand van een kanon-schoot, langs gezeild, zonder eenig gehucht te ontdekken. Bij de Baaij van *Ternai* zagen wij beeren, rheën, jonge harten, die even als tamme dieren graasden, en, den kop in de hoogte heffende, met verbaazing de aankomst onzer Schepen in de Baaij aanschouwden. Eene grafplaats, en eenige afgebrande boomen leverden de eenige bewijzen op, dat dit

 1787.
 Augustus.

1787.
Augustus.

Land andere bewooners had. De Baaij *Suffren* was niet minder woest. Vijf en twintig of dertig perfoonen fcheenen de bevolking van Baaij *de Castrics* uittemaken, die 'er wel tien duizend hadde kunnen bevatten.

'Voedzel,
jagt, vis-
fcherij,
enz.

De *Tartaren*, zoo wel als de Eilandbewoners, laten den grond, die buiten twijfel vrugtbaar zoude kunnen gemaakt worden, onbebouwd liggen. Het rijk der dieren levert bijna alles tot hun onderhoud op; want eenige bollen van farane, en knoflook, welken de vrouwen aan den kant der bosfchen zoeken, en laten droogen, reken ik niet mede. Ik ben zelfs geneigd te gelooven, dat de jagt voor deeze Volken veel eer een vermaak, dan arbeid is; de verfche of gedroogde visch maakt, even als het koorn in *Frankrijk*, den grondslag van hun voedzel. Twee honden, die mij in de Baaij *de Castrics* ten gefchenke gegeven waren, wilden in 't begin geen vleesch eeten, maar vielen op visch met eene gulzigheid aan, gelijk staande aan die der wolven, die langen tijd honger geleden hebben. De nood alleen gewende hen langzamerhand aan ander voedzel.

Ee-

1787.
Augustus.

Eenige beeren- en elands-vellen, waar mede deeze Volken gekleed waren, lieten mij geen twijffel over, dat zij, in den winter, jagt op deeze dieren maken: doch de bewooners van het vaste Land zijn over 't algemeen te zwak, om hen met hunne peilen te durven aantasten; zij gaven ons door teekenen te kennen, dat zij hun strikken spanden, een stuk aas aan eenen sterk gespannen boog vast makende: het dier, dit aas naar zig toe haalende, en verslindende, gaat daar door een trekker los, en eene peil, naar het aas gericht, schiet af. De Eiland-bewooners, meer edelmoedig, om dat zij sterker zijn, scheenen trotsch te wezen op verscheiden lidteekens, welken zij vermaak vonden ons aan te toonen, ons tevens te kennen gevende, dat zij beeren, na dezelve met pijlen gewond te hebben, met stokken hadden afgemaakt.

De prauwen zijn gemaakt van een uitgeholden denneboom, en kunnen zeven of agt personen bevatten. Zij bestuuren dezelve met zeer ligte riemen, en ondernemen met deeze zwakke vaartuigen reizen van twee honderd mijlen, van den zuidelijken uithoek van *Oku-Jesfo*, en

Ee-

1787. *Jasfo*, op 42 graden, tot bij de Rivier *Se-*
 Augustus, *galiën*, op 53 graden; maar zij verwijde-
 ren zig niet verder, dan een pistool-
 schoot, van 't land, uitgenomen wanneer
 zij van het ééne Eiland naar het andere
 de zee oversteeken; en daar toe wagten
 zij eene volmaakte stilte af. De wind,
 die steeds de rigting van het Kanaal volgt,
 drijft nooit de golven naar den oever;
 zoo dat men in alle bogten, even als op
 de best geslotene rheaden, landen kan:
 alle avonden trekken zij hunne prauwen
 op het strand; zij voeren met zig schorsfen
 van berken-boomen, die, met behulp van
 eenige denne-takken, aan hun dienen, om
 oogenblikkelijk eene hut opteslaan. Beeken,
 vol zalm, verschaffen hun een zeker voed-
 zel; elke eigenaar van eene prauw heeft
 zijn ketel, zijn driehoet, zijn vuursteen,
 zijn tontel. Wanneer zij ergens landen,
 is binnen een uur de hut opgeslagen, de
 visch gevangen, en om te eeten gereed
 gemaakt. Deeze scheepvaart is zoo vei-
 lig, als die in het Kanaal van *Languedoc*:
 zij duurt een bepaald getal van dagen, en
 alle avonden komen zij in dezelfde bog-
 ten, en bij dezelfde kreeken aan. Zij toon-
 den

den op onze kaart het getal van hunne nacht verblijven, van Kaap *Crillon* af tot aan de Rivier *Segaliën*, waar uit bleek, dat zij dagelijks elf mijlen aflegden. Schoon hunne prauwen noch een mast, noch een raa hebben, binden zij nu en dan een hembd aan twee riemen, kruislings over elkander, en op die wijze zijlen zij met minder moeite, dan zij kunnen doen met te roeijen. In de nabijheid der gehugten ziet men kleine prauwen, alleenlijk voor één of twee menschen geschikt; zij kunnen niet voor lange reizen dienen, maar zijn tot de vischvangst in de kreeken bestemd. Dezelfen zijn zoo ligt, dat, wanneer het water niet meer dan twaalf of vijftien duimen diepte heeft, zij zig van kleine krukken, in plaats van stokken, bedienen, daar mede zittende tegen den grond stooten, en aan den voortgang van hun vaartuig eene zeer groote snelheid geven: wanneer het water dieper is, stuurren zij deeze kleine vaartuigen met riemen.

De gebruiken en zeden der beide Volken verschillen alleen in zekere wijzigingen; zij hebben dezelfde levenswijze, de-

1787.

Augustus.

zelfde scheeps- en huis-bouwkunst, dezelfde achting voor oude lieden. Maar met opzigt tot deeze vergelijking ben ik overtuigd, dat de *Tartaren* den voorrang hebben in zedelijkheid, en de Eiland-bewoners in arbeidzaamheid, en vooral ten aanzien van hun character, en andere deugden, waar in zij veel op hunne eigene kragten steunen. Wij hebben gemeend, op *Oku-Jesfo* een onderscheid van stand optemerken, het welk in *Tartarijen* niet gevonden wordt. Op elke prauw was een man, met wien de overigen geene gemeenschap hielden; hij at niet met hun, en scheen aan hun volstrekt ondergeschikt te wezen; wij veronderstelden, dat hij een slaaf mogt zijn, immers hij was van eenen rang, verre beneden hun.

Eene soort van sla-ven.

De meer regelrechte gemeenschap der bewoners van *zuidelijk Segaliën*, met die van *Japan*, geeft aan het huisraad van hunne hutten een voorkomen van pracht, het welk men op het vaste Land niet ontmoet, uitgenomen in de begraafplaatsen, waar voor de *Tartaren* alle hunne rijkdommen bespaaren; bij de *Segaliërs* hebben wij geen gedenkteeken van dien aart zoo op-

opgecierd gevonden. Wij zagen, even als in Baaij *de Castries*, aan de zoldering hunner hutten beeldtenissen hangen: de stuurman van eene der prauwen in Baaij *Crillon*, wien ik een fles brandewijn gegeven had, stortte, voor zijn vertrek, eenige droppels daar van in de zee, en gaf ons te verstaan, dat deeze plenging een offer was, het welk hij aan het Opperwezen toebragt. Het heeft hier het voorkomen, als of de hemel het gewelf van zijnen tempel, en de hoofden der huisgezinnen zijne dienaars zijn.

Het is uit dit verhaal gemakkelijk naar te gaan, dat geen oogmerk, om handel te drijven, de *Europeaanen* beweegen zal, deeze Zeeën te bezoeken; een weinig traan, en gedroogde of gerookte visch, als meede eenige beeren- of elands-huiden, zijn de zeer geringe artikelen van uitvoer; die tegen de kosten van eene zoo lange reize niet kunnen opweegen. Ook moet ik 'er bijvoegen, als een algemeene regel, dat men zig niet vleijen kan, eenen aanmerkelijken handel te drijven, dan met eene groote natie. En zoo al deeze artikelen van eenig belang waren, zoude men

1787.

Augustus.

Spoor van
God-dien-
stigheid.

Dit Land
is niet
zeer be-
langrijk
voor den
kon-ban-
del.

geen

1787.
Augustus. geen Schip van drie honderd tonnen kunnen vullen, met al het geen men vindt op de onderscheidene kusten, die meer dan twee duifend mijlen uitmaken. Schoon de gedroogde salm in Baaij *de Castries* mij was toegefscheenen, zeer goed in haar soort te zijn, en ik 'er zeer gemakkelijk van had kunnen koopen, maakte ik 'er zwaarigheid in, uit vreeze, dat deeze ongelukkige menschen kunnen winter-voorraad aan ons mogten verkoopen, en in dat jaargetijde van gebrek vergaan.

Wanneer men de onderscheiden verhalen leest, die van het uitgestrekte, en door ons thans onderzogte Land, zeer verkeerde denkbeelden gegeven hebben, vindt men 'er veele waarheden in verspreid, maar het is zeer moeilijk om 'er dezelve uit te zoeken. Pater DES ANGES kende zekerlijk deeze Volken, en de beschrijving, welke hij van dit Gewest geeft, is naauwkeurig: maar zig bevindende aan het zuidelijk uiteinde van *Jesfo*, tegen over *Japan*, had hij zulk een groot uitgestrekt Land niet kunnen, noch durven vermoeden; en de Zee-engte van *Tesfoy*, waar van hij spreekt, en welke de Eilanders hem

hem zeiden vol zee-wier te zijn, en zoodigt bij het vaste Land, dat men met het bloote oog een paard aan de overzijde kan zien graazen, is niets anders, dan het einde van den Zee-boezem, door ons bezocht, en van waar wij Kaap *Boutin* op het Eiland *Oku-Jesfo* aan den kant van het vaste Land zagen, terwijl dezelve zig als eene zandbank één of twee toisen boven de zee verheft. De verhaalen van KEMPHER, de Brieven van Pater GAUBIL (*), behelsden ook eenige waarheden; maar beiden verhaalden, het geen zij van de *Japoneezen* of *Tartaren* vernomen hadden, en dus van menschen, die al te onkundig waren, om een nauwkeurig bericht te kunnen geven. De *Rusfen* eindelijk ontkenden het aanweezen deezer beide Eilanden, schoon veel aanmerkelijker zijnde, dan de *Britannische* Eilanden; zij ver-

 1787.
 Augustus.

(*) „ Het is de zaak der *Rusfen* (zegt Pater „ GAUBIL,) ons te onderrichten, of door de straat, „ die *Jesfo* van *Tartarijen* afscheidt, groote Scheepen kunnen doorvaaren.” Deeze geleerde Jesuit konde niet voorzien, dat dit vraagstuk door *Fransche* Zee-reizigers zoude worden opgelost.

1787.
Augustus.

verwarden dezelfen met de *Kurilische*, en stelden, dat 'er geen Land tuschen deeze Eilanden en het vaste Land van *Asie* tuschen beiden lag. Ik weet niet, of zij, even als de *Hollanders*, aan de overige natiën een gedeelte der waarheid onthouden wilden: deezen immers, zo men mij verzeekerd heeft, doen de Capiteins, die van *Batavia* naar *Japan* vertrekken, onder eede beloven, dat zij de bijzonderheden van hunne reis zullen geheim houden, en aan niemand toestaan, om van de geschreevene kaarten, die hun worden ter hand gesteld, een afschrift te nemen. Doch ik oordeele het tijdstip geboren te zijn, dat alle duisterheden, waar meede tot dus verre de Scheepvaart van bijzondere personen beneveld was, zijn opgeheven. Wel dra zal de Aardrijkskunde niet meer eene twijffelachtige wetenschap zijn; alle Volken zullen de uitgestrektheid der Zeeën, die hen omringen, en de Landen, welken zij bewoonen, even goed kennen. Schoon de *Tartaarsche* Zeeën, welken wij onderzocht hebben, de grenspaalen zijn van het zedert de oudste tijden bewoonde vaste Land, waren zij aan de *Europeaanen* even on-

onbekend, als de straat *Anian*, of de Archipel *St. Laſarus*.

1787.
Augustus.

De Jefuiten, wier verhaalen ons het Land der *Chineezen* zoo goed hebben leeren kennen, konden geene inlichting geven omtrent het oostelijk gedeelte van dit Rijk. Men ſtond aan hun, die door *Tartarije* reisden, niet toe, om digt bij de Zeekusten te naderen; deeze voorzorg, en het verbod, ten allen tijde door den Keizer van *Japan* gedaan, om ten noorden van zijne Staten niet te mogen vaaren, gaven aanleiding om te gelooven, dat dit gedeelte van *Aſie* rijkdommen bevatte, welken de ſtaatkunde der *Japoneezen* en *Chineezen* vreesde, den *Europeaanen* kenbaar te zullen worden. Alle deeze inbeeldingen zijn eindelijk verdweenen. De juiste kennis van dit gedeelte van het vaste Land, die door onzen Zeetocht aan *Frankrijk*, en de verdere *Europeeſche* Natiën bezorgd is, zal weldra voor de *Ruſſen* nuttig kunnen worden. Zij zullen miſchien t'eeniger tijd eene groote Scheepvaart op *Okhoſk* hebben, en de *Europeeſche* konſten en weetſchappen doen bloeijen in deeze Landen, die thans alleenlijk door

*Berigten
der Jefuit-
ten.*

*Nuttig-
heid van
het tegen-
woordig
berigt.*

ilifche, en
eben deeze
Aſie tus-
et, of zij,
overige na-
onthouden
n mij ver-
s, die van
onder ee-
heden van
en, en aan
geſchreeve-
hand ge-
Doch ik
zijn, dat
ot dus ver-
re perſoo-
en. Wel
meer ee-
zijn; alle
der Zeeën,
n, welken
Schoon
wij onder-
van het
de vaste
anen even
on-

1787.
Augustus.

door eenige benden zwervende *Tartaren*, en vooral door beeren, en andere woud-dieren, bewoond worden.

*Deeze
Volken zijn
van ver-
schillenden
oorsprong.*

Ik zal niet trachten te ontvouwen, hoe *Jesfo*, *Oku-Jesfo*, en alle de *Kurilische* Eilanden bevolkt zijn door eene soort van menschen, van die der *Japoneezen*, *Chineezen*, *Kamschardalers* en *Tartaren* verschillende, van welke laatste de bewoonders van *Oku-Jesfo* alleenlijk ten noorden zijn afgescheiden door eene Zee-engte, die noch breed, noch diep is. Als reiziger verhaale ik de gebeurtenissen, en wijze de onderscheidingen aan; aan anderen overlatende, om die opgaven tot een stelzel te brengen. Schoon ik de *Kurilische* Eilanden niet heb aangedaan, ben ik eger zeker, volgens de berigten der *Rusfen*, dat de bewoners derzelven, en die van *Jesfo* en *Oku-Jesfo*, één en denzelfden oorsprong hebben. Hunne zeden, hunne levenswijze, verschillen ook zeer weinig van die der bewooneren van het vaste Land; maar de Natuur heeft zulk een blijkbaar onderscheid in het gestel van deeze beide Volken ingedrukt, dat dit indrukkel, veel meer zelfs dan een gedenkpen-

penning, of ander gedenkteeken, een ontegensprekelijk bewijs oplevert, dat dit gedeelte van het vaste Land aan deeze Eilanden geene bevolking gegeven heeft, en dat derzelve bewooners mischien eene geheel vreemde Volkplanting uitmaken. Schoon *Oku-Jesfo* ten hoogsten honderd vijftig mijlen westwaards van de *Kurilische* Eilanden aflagt, en het onmogelijk is, dien overtocht te doen met zulke zwakke vaartuigen, als hunne prauwen van dennehout; kunnen zij egter gemakkelijk met elkander gemeenschap houden, vermits alle deeze Eilanden, door meer of min breedde Kanaalen van elkander afgescheiden, eene soort van cirkel uitmaken, en dat geen van dezelve eene meerdere uitgestrektheid heeft, dan van vijftien mijlen: het zoude dus mogelijk zijn, om met eene prauw te komen van *Kamschatka* tot aan den mond der Rivier *Segaliën*, den keten van deeze Eilanden volgende tot aan het Eiland *Marikan*, en varende van het Eiland *Marikan* tot aan de vier *Broeders Eilanden*, die van de *Compagnie*, van de *Staten*, van *Jesfo*, en eindelijk *Oku-Jesfo*,

1787.
 Augustus.
 Opgaaf
 der waan-
 re bena-
 mingcn.

en op die wijze de grenzen van *Rusfisch Tartarije* te bereiken. Doch de naamen van *Jesfo* en *Oku-Jesfo* zijn bij alle deeze Eiland-bewooners, die waarschijnlijk *Japoneezen* zijn, geheel onverstaanbaar: noch de *Tartaaren*, noch de bewooners van het zoogenaamde *Jesfo* en *Oku-Jesfo*, hebben geene kennis aan elkander: de laatstgemelden geven aan hun Eiland den naam van *Tchoka*, en aan *Jesfo*, dien van *Chicha*. Deeze verwarring van benamingen doet veel nadeel aan de vorderingen in de Aardrijkskunde, of vermoeit ten minsten zeer nutteloos het geheugen. Ik ben van begrip, dat, wanneer de namen der Landen bekend zijn, zij stiptelijk moeten gevolgd worden, of, zoo zij verloren zijn gegaan, men moet volgen die geenen, welke door de oudste Zeelieden daar aan gegeven zijn. Dit ontwerp, het welk ik mij tot eene wet heb voorgesteld, is getrouwelijk gevolgd in de Kaarten, die op deeze reize gemaakt zijn; en zoo men daar van is afgegaan, is zulks toe te schrijven aan onkunde, en nooit aan den ijdelen en bespottelijken roem, om

'er

'er eenen nieuwen naam aan te willen geven.

1787.
Augustus.

Laaten wij thans overgaan tot ons vertrek uit Baaij *Crillon*. 'Er verhief zig een koele noord-ooste wind; ik gaf fein om onder zeil te gaan, en rigtte eerst den koers naar het zuid-oosten, om voorbij Kaap *Crillon* te zeilen, welke eindigt met een Eilandje of rots, verwaards de stroom met eene groote kracht heenen dreef. Zoo dra wij dezelve bereikt hadden, vernamen wij boven uit de mast eene tweede rots, die vier mijlen van den uithoek, naar het zuid-oosten, scheen af te liggen; ik gaf daar aan den naam van *La Dangereuse*, omdat zij met het water gelijk is, en bij eene hooge zee door het water bedekt kan zijn. Ik zette koers, om onder den wind voorbij dit Eiland te komen, en voer 'er rondom op den afstand van een mijl. De zee stond dicht bij 't zelve zeer hol. Thands hadden wij in dit Kanaal te worstelen tegen deiningen, die op de zuidkust, naar het Eiland *Chicha*, veel minder sterk zijn. Daar wij intusschen den geheelen nagt door ee-

Vertrek
uit Baaij
Crillon.

1787.
Augustus. ne zwaare deining, te midden van eene effene kalmte, gefchokt werden, liepen wij groot gevaar, om tegen de *Astrolabe* aan te zeilen.

Eindelijk bevonden wij ons, des anderen daags, ten noorden van het gehucht, op de kust van het Eiland *Chicha* gelegen, en in de Reize van het *Hollandsch* Schip *Castricum* den naam van *Acqueis* dragende.

Wij zeilden door eene straat van twaalf mijlen breedte, die *Jesfo* van *Oku-Jesfo* afscheidt (*). Geen *Europeesch* Schip had im-

(*) De zedige *LA PÉROUSE*, aan alle zijne nieuwe ontdekkingen de naamen van zijne vrienden, of van zijne reisgenooten gevende, schein zijnen eigen naam vergeten te hebben, die egter door zijnen arbeid en getedene onheilen aan den aardbol verknogt zijnde, geen gevaar loopt, van in vergetenheid te zullen geraken. Niettemin, tot voorkoming van dubbelzinnigheden, mij verpligt rekenende, aan deeze zee-enge een onderscheidenden naam te geven, oordeelde ik met de achting der Natie meest overeenkomstig te handelen, met dezelve te noemen *de Straat la Pérouse*. Aardrijkskundigen en Zeelieden zullen ongetwijffeld gaarne die hulde aan zijne nagedachtenis wettigen.

immer voor ons deezen wag bezeild. Deze gewichtige doortocht was aan andere zeelieden ontsnapt; en zelfs de *Hollanders* op het Schip *Castricum* hadden de kusten, langs welken wij heen zeilden, afgeteekend, als aan elkander palende; en van *Acquis* naar *Aniva* overstekende, zeilden zij voorbij deeze Straat, zonder 'er gedachten op te maken, misfchien uit hoofde van den nevel, en zonder te bemerken, toen zij te *Aniva* geankerd waren, dat zij zig op een ander Eiland bevonden; zoo gelijkvormig zijn de uiterlijke gedaanten, de zeden, en de levensmanieren van deeze Volken.

Des anderen daags was het zeer schoon weder; wij zeilden langs Kaap *Aniva* ten noordwesten, en wij bespeurden daar van de oost-kust, die noordwaards opgaat naar Kaap *Patience*. Den 20^m, ontdekten wij het *Eiland van de Compagnie*; en herkennen de *Straat van Uriès*, in weerwil van den zwaaren nevel. Wij zeilden, drie of vier mijlen ver, langs de noordelijke kust van het *Eiland van de Compagnie*; het is dor, zonder geboomte, of groente; het kwam ons onbewoond, en onbewoonbaar voor. Wij bespeurden de witte vlakken,

 1787.
 Augustus.

*Zeilen
 naar de
 Kurilische
 Eilanden.*

1787.
Augustus.

waar van de *Hollanders* spreken: wij zagen dezelyven in 't eerst voor sneeuw aan, maar na een naauwkeuriger onderzoek bevonden wij, dat het breede scheuren in de rotfen waaren. Des avonds ten zes uren, bevonden wij ons in de schuinte tegen over den noordoostelijken uithoek van dit Eiland, welke eindigt met een zeer stijl voorbergte, waar aan ik den naam van *Kaap Castricum* gaf, naar den naam van het Schip, aan het welk men deeze ontdekking verschuldigd is. Over het zelve heen ziende, bespeurden wij vier kleine Eilanden of Eilandjens, en ten noorden een breed vaarwater, het welk ten oost- noord- oosten scheen open te zijn, en de afscheiding tusschen de *Kurilische Eilanden*, en het *Compagnie's Eiland* uitmaakte, waar van de naam zorgvuldig moet behouden worden, en den voorrang verdient boven de benamingen, welken de *Rusfen* voor meer dan honderd jaaren na de reize van Kapitein VRIES aan deeze Eilanden gegeven hebben.

De 21°, 22° en 23° waren zoo nevelachtig, dat het ons onmogelijk was onzen koers dwars door de *Kurilische Eilanden* te vervolgen, als welken wij op geen twee

ken: wij zagen
 eeuw aan, maar
 zoek bevonden
 in de rotsen
 zes uren, be-
 te tegen over
 k van dit Ei-
 zeer stijl voor-
 naam van *Kaap*
 naam van het
 ze ontdekking
 lve heen zien-
 eine Eilanden
 den een breed-
 noord-oos-
 de afcheiding
 den, en het
 , waar van de
 uden worden,
 ven de bena-
 oor meer dan
 van Kapitein
 geven hebben.
 zoo nevelach-
 k was onzen
 sche Eilanden
 op geen twee

ka-

kabellengten zouden hebben kunnen zien.
 Wij bevonden ons in de moeielijkste en
 verdrietelijkste gesteldheid, tot den 29^m.
 Het weder klaarde toen op, en wij zagen
 toen' het Eiland *Marikan*, het welk ik
 voor het zuidelijkste der *Kurilische Eilan-*
den houde; deszelfs lengte is van omtrent
 twaalf mijlen; het eindigt aan wederzijden
 met eenen grooten berg; en in 't midden
 verheft zig een piek, of liever een vuur-
 spuwend berg, naar deszelfs gedaante te
 rekenen. Dewijl ik het oogmerk had om
 langs de *Kurilische Eilanden* heen te ko-
 men door de Straat, welke ik veronderstel-
 de ten noorden van het Eiland *Marikan*
 te loopen, zette ik mijn koers derwaards.
 De noorde-winden noodzaakten mij van
 ontwerp te veranderen, en door de zuide-
 lijke Straat heen te zeilen. Den zuidwes-
 telijken uithoek van *Marikan* noemde ik
Kaap Rollin, naar den naam van onzen
 Chirurgijn-Majoor; en de doorvaart het
Kanaal van la Boussole. Ik oordeel, dat
 dit Kanaal het fraaiste is onder allen de
 geenen, welken men tusfchen de *Kurilische*
Eilanden ontmoet; het is omtrent vijftien
 mijlen breed.

 1787.
 Augustus.

Kanaal
 van la
 Boussole.

1787.
Augustus.

De nevels waren hier nog meer onafgebroken, dan op de *Tartaarsche* kust. Zedert tien dagen hadden wij niet langer, dan vier en twintig uren, helder weder. Ik besloot het verder onderzoek der *Kurilische Eilanden* te laten vaaren, en onzen koers naar *Kamtschaska* te zetten. Dewijl de ligging van het Eiland *Marikan*, als mede van den uithoek van *Lopatka*, juist bepaald was, scheen het mij onmogelijk, dat 'er eenige misslag van belang ten aanzien van de strekking der Eilanden tusfchen deeze twee uithoeken konde plaats hebben; ik oordeelde derhalven de gezondheid van het Scheepsvolk, het welk begon rust noodig te hebben, en door de aanhoudende nevels zig in eene zeer ongezonde vochtige lucht bevond, in weerwil van onze genomene voorzorgen, om hen daar tegen te beveiligen, aan een bijna nutteloos onderzoek niet te moeten opofferen. Derhalven zette ik koers naar het oost-noord-oosten, en ik liet mijn voorig ontwerp vaaren, om bij één der *Kurilische Eilanden* te ankeren, ten einde aldaar de gesteldheid van den grond, en de zeden der bewooneren waar te nemen: ik houde mij

ver-

g meer onafge-
sche kust. Ze-
 rij niet langer,
 , helder weder.
 rzoek der *Kuri-*
 aren, en onzen
 zetten. Dewijl
Marikan, als
Lopatka, juist
 nij onmogelijk,
 belang ten aan-
 ilanden tusfchen
 e plaats hebben;
 gezondheid van
 begon rust noo-
 de aanhoudende
 ngezonde voch-
 erwil van onze
 hen daar tegen
 a nutteloos on-
 feren. Derhal-
 t oost- noord-
 oorrig ontwerp
irilische Eilan-
 aldaar de ge-
 de zeden der
 ik houde mij
 ver-

verzekerd, dat zij het zelfde Volk zijn, als dat van *Tchoka* en *Chicha*, volgens de berigten der *Rusfen*, die een Woordenboek van de taal deezer Eilanders geleverd hebben, volmaakt overeenkomende met het geen wij in Baaij *de Langle* hadden opgezameld. Het eenig onderscheid bestaat in de manier, waar op wij hunne uitspraak verftonden en uitdrukten, en welke den *Rusfen* en *Franschen* op eene geheel verschillende wijze in de ooren klinkt. Voor 't overige hebben de zuidelijke Eilanden, welken wij op eenen korten afstand voorbij zeilden, een afschuwelijk voorkomen, en het schijnt mij toe, dat het *Land van de Compagnie*, dat van *de vier Broederen*, het Eiland *Marikan*, enz. onbewoonbaar zijn. Dorre rotsen zonder eenig groen, zonder vrugtbare aarde, kunnen alleen aan fchipbreukelingen tot een toevlucht dienen, die vervolgens niets beters doen kunnen, dan de Eilanden *Chicha* of *Tchoka* spoedig te bereiken, door de Kanaalen, die dezelve van elkander fcheiden, over te fteken.

De nevel bleef even onveranderlijk, als van te vooren, tot den 5^{en} September aanhouden, doch dewijl wij ons in de ruime

1787.
 Augustus.

September.

1787.
September.

*Aankomst
te Kamt.
Schatka.*

zee bevonden, zeilden wij midden door de duisternis heen; en denzelfden dag, des avonds ten zes uren, helderde de lucht op, en wij zagen de kust van *Kamtſchatka*. Zij strekte zig van het westen naar het noordwesten uit, en de bergen, welken wij met deeze streek van den wind waarnamen, waren gelijk aan die van den vuurſpuwenden berg, die ten noorden van de *Baaij van St. Pieter* en *St. Paulus* gelegen is, van waar wij egter meer dan vijf en dertig mijlen af waren, dewijl onze breedte slechts 51 graden, 30 minuten bedroeg. Deeze geheele kust had een afschuwelijk voorkomen; het oog hield zig met moeite, en als met een schrik, gevestigd op die verbaazende meenigte van rotſen, welken de sneeuw nog in het begin van September bedekte, en waar op nimmer eenig plantgewas schein te groeijen.

Wij zetteden onzen koers noordwaards. Des nachts liep de wind naar het noordwesten. Des anderen daags bleef de lucht helder. Wij waren digt aan het land genaderd: het was aangenaam, om het zelve van nabij te zien, en de grond, waar hemelhooge bergen altijd met sneeuw bedekt

nidden door de
 fden dag, des
 derde de lucht
 an *Kamtschat-*
 et westen naar
 e bergen, wel-
 van den wind
 an die van den
 n noorden van
St. Paulus ge-
 meer dan vijf
 , dewijl onze
 o minuten be-
 st had een af-
 oog hield zig
 schrik, geves-
 enigte van rot-
 in het begin
 waar op nim-
 te groeijen.
 noordwaards.
 aar het noord-
 bleef de lucht
 het land ge-
 om het zelve
 ond, waar he-
 sneeuw bedekt
 wa-

waren, was met het schoonste groen be-
 kleed, uit welker midden men allerlei ge-
 boomte zag opwasfen.

1787.
 September.

Des avonds van den 6de September ont-
 dekten wij den ingang in de Baaij *Ayat-*
scha, of van *St. Pieter* en *St. Paulus*. De
 vuurtoren, door de *Rusfen* op den oos-
 telijken uithoek van deezen ingang opge-
 rigt, was des nachts niet aangestoken: de
 Gouverneur zeide ons, des anderen daags,
 dat hij vrugtelooze pogingen gedaan had,
 om het vuur brandende te houden; de
 wind had onophoudentlijk de pit van de
 flambouw uitgeblazen, die alleen door vier
 kwalijk zamengevoegde denneplanken ge-
 dekt was. De Lezer kan ligtelijk bezeffen,
 dat dit gedenkstuk, aan *Kamtschatha* waar-
 dig, niet berekend was naar de vuurto-
 rens van het oude *Griekenland*, van *Egyp-*
ten, of van *Italiën*; maar ook zoude men
 misfchien tot de tijden der Helden, die
 voor het beleg van *Troje* geleefd hebben,
 moeten opklimmen, om zulk eene liefde-
 rijke gastvrijheid te ontmoeten, als
 men in dit woeste Land uitoeffent. Den
 7de, des namiddags ten twee uren, lie-
 pen wij de Baaij in. De Gouverneur kwam
 ons

1787.
september.

ons op den afstand van vijf mijlen in zijne prauw te gemoet: schoon de bezorging van den vuur-toren hem den geheelen nacht had bezig gehouden, deed het hem veel hartzeer, dat hij denzelven niet had kunnen aan brand houden. Hij verhaalde ons, dat men hem reeds voorlang van onze komst berigt had gegeven, en dat hij meende, dat de Gouverneur Generaal van het Half-Eiland, die binnen vijf dagen te *St. Pieter* en *St. Paulus* verwagt werd, brieven voor ons had.

Naauwlijks waren wij geankerd, of wij zagen den Geestelijken van *Paratounka*, met zijne vrouw, en alle zijne kinderen, aan boord komen. Van toen af aan vleijden wij ons, dat wij een gedeelte der personen, die in de laatste Reize van *Cook* vermeld zijn, weder ten tonele zouden kunnen voeren.

Goed ont-
baal der
inwooners,
en van den
Lieutenant
Kaborof.

Een oogenblik daar na ontvingen wij een bezoek van den *Toyon*, of opperhoofd van het gehucht, en van verscheiden andere inwooners; zij bragten ons elk eenige geschenken van salm en roch mede, en boden ons hunnen dienst aan, om op de beeren-jagt te gaan, of eendvogelen te vangen, welke laat-

7 A N

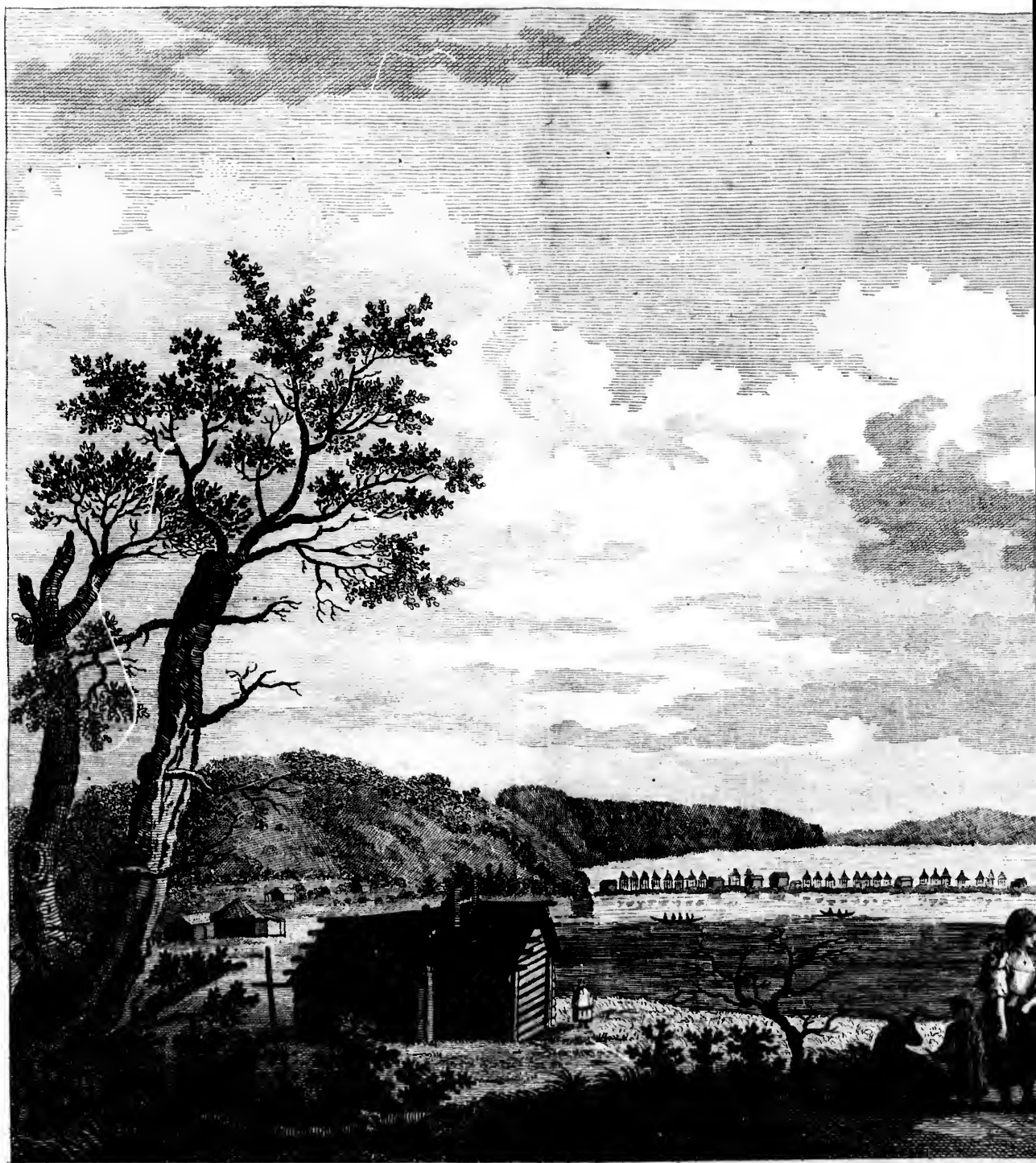
vijf mijlen in zij-
thoon de bezor-
hem den gehee-
ouden, deed het
ij denzelven niet
ouden. Hij ver-
eds voorlang van
gegeven, en dat
erneur Generaal
e binnen vijf da-
Paulus verwagt
d.

eankerd, of wij
van *Paratounka*,
zijne kinderen,
en af aan vleij-
edeelte der per-
Reize van *Cook*
toneele zouden

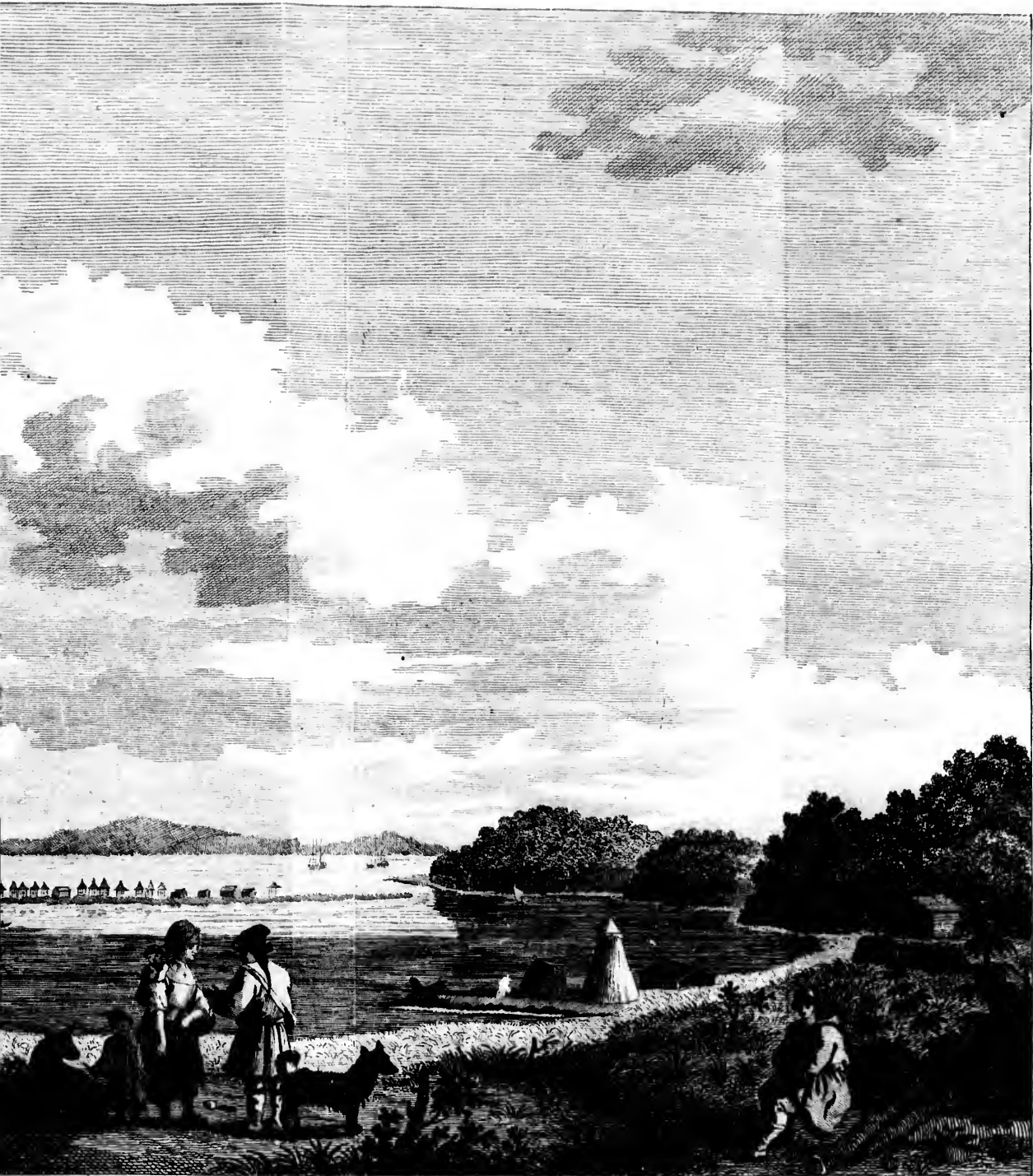
ontfingen wij een
opperhoofd van
eiden andere in-
eenige geschen-
en boden ons
de beeren-jagt
vangen, welke
laate

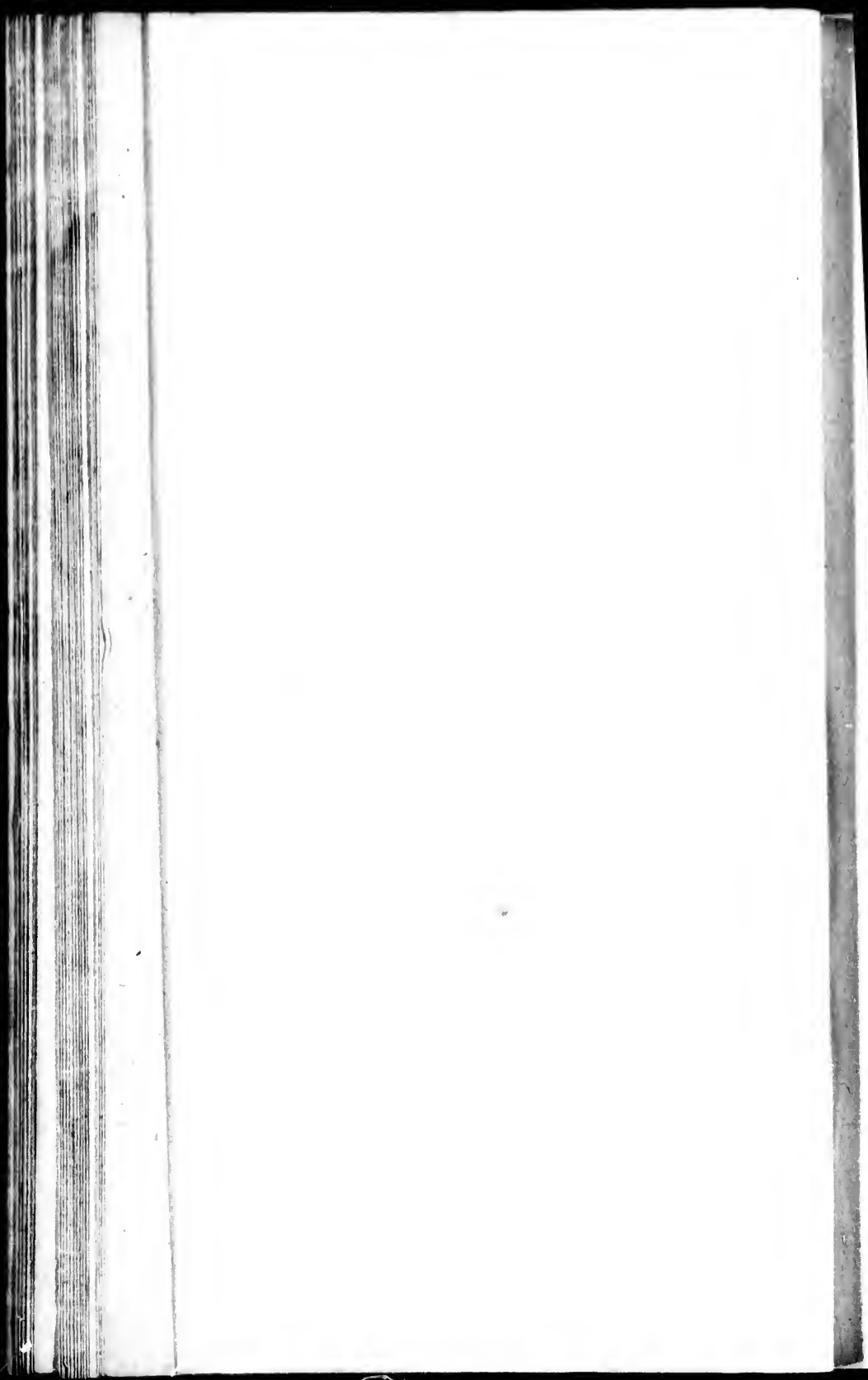
PAU

GEZICHT VAN DE GEHUCHTEN, S.^T PIETER

PIETER EN S^T. PAULUS, OP KAMTSCHATKA.

laafien in de meeren en rivieren in meenigte gevonden werden. Wij namen dit aanbod aan, wij leenden hun fnaphaanen, wij gaven hun kruid en lood, en ons ontbrak geen wild geduurende ons verblijf in de Baaij *Avatscha*: zij vorderden geene belooning voor hunne moeiten; maar wij waaren, te *Brest*, zoo overloedig voorzien van kostbaarheden voor de *Kamtschadalers*, dat wij aandrongen, om hun de blijken onzer erkentelijkheid te doen aannemen, en onze rijkdom liet ons toe, om dezelve meer geëvenredigd naar hunne behoeften, dan naar de geschenken van hunne jagt, onder hen uit te deelen. Het Regeeringsbestuur van *Kamtschatka* was zedert het vertrek der *Engelschen* geheel veranderd; het was niets meer, dan een wingewest van de Regeering van *Okhotsk*, en de onderscheiden posten op dit half-eiland hadden bijzondere Bevelhebbers, die alleen aan den Commandant Generaal van *Okhotsk* rekenfchap verschuldigd waren. Kapitein SCHMALLEFF, de zelfde, die *ad interim* aan den Major BEHM was opgevolgd, bevond zig nog in het Land onder den titel van bijzonder Bevelhebber der *Kamtschadalers*;

de

1787.
September.

1787.
September.

de waare opvolger van den Major BEHM, genaamd REINIKIN, en die korten tijd na het vertrek der Engelschen te *Kamtshatka* gekomen was, had het Land slechts vier jaaren geregeerd, en was in 't jaar 1784. naar *Petersburg* te rug gekeerd. Wij vernamen deeze bijzonderheden van den Lieutenant KABOROF, die aan de *Baaij van St. Pieter en St. Paulus* het bevel voerde, als mede eenen Sergeant, en eene bezetting van veertig Soldaten of *Kofakken* onder zijne ordres had. Deeze Officier bewees ons alle beleefdheid; zijn persoon, zijne soldaaten, alle zijne bezittingen waren ten onzen dienste. Hij wilde niet toestaan, dat ik zelf een Officier naar *Bolcherevsk* deed vertrekken, alwaar, bij een toevallig geluk, zig bevond de Gouverneur van *Okhotsch*, KASLOFF-UGRENIN, die een reisjen door deeze Landstreek deed: hij zeide mij, dat deeze Gouverneur, binnen zeer weinige dagen aan de *Baaij van St. Pieter en St. Paulus* stond te komen, en waarschijnlijk reeds op weg was; hij voegde 'er bij, dat deeze reize van vrij meer aanbelang was, dan wij mischien dagten, vermits het jaargetijde niet toeliet de-

Major BEHN,
 korten tijd
 n te *Kamt-*
 Land slechts
 as in 't jaar
 ekeerd. Wij
 en van den
 n de *Baaij*
 bevel voer-
 en eene be-
 of *Kofakken*
 Officier be-
 n perfoon,
 tringen wa-
 de niet toe-
 aar *Bolche-*
 bij een toe-
 Gouverneur
 ENIN, die
 reek deed:
 neur, bin-
Baaij van
 te komen,
 was; hij
 e van vrij
 misfchier
 niet toeliet
 de-

dezelve met sleeden te doen, en dat men volstrekt reizen moest, half te voet, en half in prauwen over de Rivieren *Avat-scha* en *Bolcheretsk*. De Lieutenant KARBOROF sloeg mij tevens voor, om eenen *Kofak* af te zenden tot het overbrengen mijner brieven aan den Gouverneur KASLOFF, van wien nij met zulk een geestdrift en genoegen sprak, dat men zig niet wel onthouden konde, om 'er deel aan te nemen; hij verheugde zig elk oogenblik, dat wij gelegenheid hebben zouden, om te spreken en te handelen met eenen man, wiens opvoeding, manieren en kundigheden voor die van eenig Officier in het *Rusfisch* Rijk, of van eenige andere natie, niet behoefden te wijken. DE LESSEPS, onze jonge tolk, sprak de *Rusfische* taal even gemakkelijk, als de *Fransche*; hij vertolkte de gesprekken van den Lieutenant, en hij schreef in mijnen naam eenen brief in 't *Rusfisch* aan den Gouverneur van *Okhotsk*, aan wien ik zelf in 't *Fransch* schreef. Ik deed hem opmerken, dat het verhaal der derde reize van Kaptein COOK de gastvrijheid der Regeering van *Kamtschatka* zoo beroemd gemaakt had, dat ik mij durfde vlei-

 1787.
 September.

1787.
September.

vleijen, het zelfde goed onthaal, als de *Engelsche* zeelieden, te zullen ontmoeten, vermits onze reize, zoo wel als de hune, het algemeene nut van alle de zeevarende natiën ten doelwit had. Het antwoord van den Gouverneur KASLOFF konden wij eerst na een tusschen-verloop van vijf of zes dagen ontfangen; en de goede Lieutenant zeide ons, dat hij ons konde verzekeren van het goedvinden van den Gouverneur, ja van de Keizerin van *Rusland* zelve, door ons te verzoeken, dat wij ons wilden beschouwen, als in ons vaderland zijnde, en gebruik maken van alles, wat het Land ons aanhooft. Men zag aan zijne gebaarden, aan zijne oogen, aan zijne uitdrukkingen, dat, indien het doen van een wonderwerk in zijne magt gestaan had, de bergen en moerassen betooverende landstreek voor ons geworden zouden zijn. Het gerucht verspreidde zig, dat de Gouverneur KASLOF geene brieven voor ons had, maar dat de Oud Gouverneur van *Kamtschatka*. STEINHEIL, aan wien SCHMALEF als Opziener over de *Kamtschadalers* was opgevolgd, en die te *Verkhnei-Kamtschaska* zijn verblijf hield,

mis-

mistchien brieven hebben zoude; en oogenblikkelijk, op dit los gerucht, het welk bijna geene waarfchijnlijkheid had, zond hij een exprefe af, die meer dan honderd vijftig mijlen te voet moest afleggen. De Lieutenant KABAROF wist, hoe veel belang wij felden in het ontfangen van brieven: DE LESSEPS had hem te verftaan gegeven, hoe fmartelijk ons het berigt gevallen was, dat 'er voor ons geene brieven aan de *Baaij van St. Pieter en St. Paulus* waren aangekomen. Hij fcheen daar over zoo zeer te zijn aangedaan, als wij; zijne bekommering en zorgvuldigheid fcheenen ons te zeggen, dat hij zelf onze brieven uit *Europa* wilde gaan halen, indien hij slechts hopen konde, ons, bij zijne te rug komst, weder te zullen aantreffen. De Sergeant en alle foldaten betoonden denzelfden ijver, om ons ten dienste te ftaan. Mevrouw KABAROF bezat insgelijks de beminnelijkfte wellevendheid; haar huis ftond alle uren van den dag voor ons open; men boodt ons thee en alle verferschingen aan, welken het Land opleverde. Elk wilde ons gefchenken doen; en hoe zeer wij het ons tot eene wet gefield

1787.
September.

1787.
September.

hadden, om die niet aan te nemen, konden wij aan de dringende aanzoeken van Mevrouw KABOROF niet wederstaan, die onze Officiers, DE LANGLE, en mij opdrong, om eenige vellen van fabels, rendieren en vossen aan te nemen, hoe zeer zij, ongetwijfeld, veel nuttiger waren voor de geenen, die ze ons aanboden, dan voor ons, die naar warme luchtstreken stonden te vertrekken. Gelukkig waren wij in staat, om dit te vergoeden; en wij verzogten met allen aandrang, dat het ons op onze beurt geoorloofd mogt zijn, om aan te bieden, het geen te *Kamtschatka* niet te vinden was. Schoon wij rijker dan onze gastvrienden waren, konden onze manieren niet evenaaren aan die zuivere en aandoenlijke goedhartigheid, die alle geschenken verre overtrof.

Ik deed aan den Licutenant KABOROF door DE LESSEPS te kennen geven, dat ik wenschte een klein gebouw op het land op te rigten, ten einde aldaar onze Starrekundigen te huisvesten, en een Quadrant en Pendule te plaatsen. Het geschiktste huis van het gehucht werd ons oogenblikkelijk aangeboden; en het zelve na verloop

loop van eenige uren gaande bezigtigen, oordeelden wij het gevoeglijk te kunnen aanneemen, dewijl het ons toefcheen onbewoond te zijn; doch wij vernamen naderhand, dat de Lieutenant den Corporaal, zijnen Secretaris, de derde perfoon des Lands, die wooning ten onzen behoefte had doen ontruimen. De onderwerping is bij de *Rusfen* zoo groot, dat dusdanige beveelen zoo fchielijk worden uitgevoerd, als of het krijsge beveelen waren, en dat tot het geven van dezelve een enkele wenk met het hoofd voldoende is.

Onze Starrekundigen hadden naauwlijks hun *Observatorium* opgericht, of onze Natuurkundigen, die geen minder ijver bezaten, hadden lust om den *Vuurberg* te gaan bezigtigen, waar van de afstand minder dan twee mijlen fcheen te zijn, schoon 'er ten minften agt moesten worden afgelegd, om aan den voet van deezen berg te kunnen komen; die bijna geheel met sneeuw bedekt was, en op welks top de *Krater* of vuurmond gevonden werd. Deszelfs opening, aan de zijde van Baaij *Avatschä*, vertoonde onophoudentlijk aan ons oog zeer zwaare rookdampen; eenmaal zagen

1787.
September.

De Natuurkundigen gaan eenen Vuurberg bezigtigen.

. D 2 wij

1787.
September. wij (des nachts blaauw-achtige en geele
vlammen, die zig egter slechts tot eene
geringe hoogte verheften.

De ijver van den Licutenant K A B O R O F voor onze Natuurkundigen was even vuurig, als voor onze Starrekundigen: agt *Kofakken* ontvingen dadelijk bevel, om B E R N I Z E T, M O N G È S, en R E C E V E U R te vergezellen; L A M A N O N was nog niet genoegzaam hersteld, om eene dergelijke reize mede te kunnen ondernemen. Mifchien had men nimmer, tot voortzetting der wetenschappen, eenen zoo moeielijken tocht gedaan; en niemand onder de Geleerden, het zij *Engelfchen*, het zij *Duitfchers* of *Rusfen*, die naar *Kamfchatka* gereisd waren, had immer zulk eene moeielijke onderneming beproefd. De berg fcheen mij, op het uiterlijk aanzien, ontoegankelijk te wezen; men befpeurde 'er geen grasjen op, maar alleen eene kaale rots, die wegens haare fteilte zeer moeielijk te beklimmen was. Onze moedige reizigers yertrokken, in de hoop van deeze hinderpaalen te zullen te boven komen. De *Kofakken* droegen hunne pakken, bestaande in eene tent, verfcheiden pelterijen, en levensmidde-

delen, waar van zig ieder voor vier dagen voorzien had. De eer, om de barometers, thermometers, en andere dingen, tot het doen van waarnemingen geschikt, te dragen, behielden de Natuurkundigen aan zig zelve, dewijl zij zulke breekbaare werktuigen aan een ander niet durfden toebetrouwen: hunne leidlieden mogten hen voorts niet verder, dan tot aan den voet van den berg, geleiden; een vooroordeel, zoo oud misfchien, als *Kamtschatka* zelve, het welk de *Kamtschadalers* en *Rusfen* in den waan brengt, dat uit den berg dampen opstijgen, waar door allen, die ruke loos genoeg zijn, om dien berg te willen beklimmen, moeten verstikken. Zij vleid den zig ongetwijffeld, dat onze Natuurkundigen, even als zij, aan den voet van den Vuurberg blijven zouden, en eenige flokken brandewijn, welken men hun voor hun vertrek gegeven had, hadden hun waarfchijnlijk deeze teedere belangneeming ingeboezemd: zij vertrokken in deeze hoop vrolijk en wel te vreden. De eerste rustplaats was midden in de bosfchen, zes mijlen van de *Baaij van St. Piter* en *St. Paulus*. Tot hier toe hadden zij gereisd

 1787.
 September.

1787.
September.

door een vrij goed Land, met planten en boomen bewasfen, die grootendeels tot de zoort van berkenboomen behoorden; de denne-boomen, welken men aldaar vond, waaren krom gegroeid, en zonder aanzien: eene van die zoorten brengt pijn-appelen voort, waar van de pitten goed om te eeten zijn; en uit de schors van den berkenboom druipt een zeer gezond en aangenaam vocht, het welk de *Kamt-schadalers* zorgvuldig opvangen, en waar van zij zeer veel gebruik maken. Allerleie zoorten van beziën, rooden en zwarten, trof men al wandelende aan; derzelve sap is over 't algemeen een weinig zuurachtig, maar de suiker maakt het zeer aangenaam. Met het ondergaan der zon werd de tent opgeslagen, het vuur aangestoken, en alles voor den nacht in gereedheid gebracht, met eene gezwindheid, waar van volken, die gewoon zijn hun leven in vaste wooningen te slijten, geen denkbeeld hebben. Men nam groote voorzorg, dat het vuur zig niet tot de boomen van het woud uitbreidde: het geven van stokflagen aan de *Kofakken* konde tot herstel van zulk eene nalatigheid niets baten,

ver-

vermits dit vuur alle fabeldieren doet wegvlieden. Na zulk een toeval vindt men ze den geheelen winter niet meer, welke ondertusfchen de jagt-tijd is; en dewijl de huid van deeze dieren den eenigen rijkdom van het Land uitmaakt, dewijl men die voor alle benoodigde levensmiddelen in ruiling geeft, en dewijl daar mede de jaarlijkfche fchatting, aan de kroon verfchuldigd, moet betaald worden, zoo gevoelt men de grootheid van een misdrijf, het welk de *Kamfchadalers* van alle deeze voordeelen berooft. Ook droegen de *Kofakken* de grootfte zorg, om het gras rondom den vuurhaard weg te maaijen, en, eer zij heen gingen, een diepen kuil te graven, de koolen daar in te werpen, en dezelve met nat gemaakte aarde te overdeken en uit te dooven. Men zag deezen geheelen dag geen ander viervoetig dier, dan een haas, die bijna wit was; men zag geene beeren, geene algalis, geene rendieren, fchoon dezelve in dit Land zeer gemeen zijn. Des anderen daags, met het aanbreken van den dag, vervolgde men de reize: het had des nachts zeer zwaar gefneeuwd; en, het geen nog erger was,

 1787.
 September.

1787.
September.

een dikke nevel overdekte den Vuurberg, welks voet onze Natuurkenners eerst des middags ten drie uren bereikten. Onze leidslieden hielden, volgens afspraak, halte, zoo dra zij aan het einde van den met planten bewasfen grond gekomen waren; zij sloegen hunne tenten op, en maakten vuur. Deeze nacht van rust was zeer noodzakelijk, alvorens den tocht van daags daar aan volgende te onderneemen. BERNIZET, MONGÉS en RECEVEUR begonden, des morgens ten zes uren, den berg op te klimmen, en hielden niet stil voor des namiddags ten drie uren, op den rand zelfs van den vuurmond, maar aan het onderste gedeelte. Zij waren dikwils genoodzaakt geweest, om op handen en voeten te klauteren, om over afgebrokene stukken rots heen te komen, welker tusschenvakken hen met eene zeer gevaarlijke nederstorting bedreigden. Deeze geheele berg is zaamgesteld uit Lava, die meer of min sponsachtig is; op den top des bergs troffen zij gijps, en krijstallifacien van zwavel aan, maar veel minder fraaij, dan die van den Piek van *Teneriffe*; en over 't algemeen schein het ons toe, dat de ge-
von-

vondene schorl, en andere steenen, veel minder fraaij waaren, dan die van dien ouden Vuurberg, die zedert een eeuw geene uitbarstingen vertoond heeft, daar deeze nog 't jaar 1778, geduurende het verblijf van Capitain CLARKE in de Baaij van *Ayatscha*, Lava heeft uitgeworpen. Zij bragten egter eenige zeer fraaije stukken chrijfolith mede; doch zij troffen zulk slegt weder, en hadden zulk een moeielijken weg afteleggen, dat men zig ten hoogsten moet verwonderen, dat zij het gewigt der barometers, thermometers, en verdere werktuigen, nog met meerder zwaarte hebben kunnen vergrooten: hun gezichteinder droeg niet verder dan een snaphaanschoot, uitgezonderd alleenlijk eenige minuten, wanneer zij de Baaij *Ayatscha* in het oog kregen, als mede onze Fregatten, die, van deeze hoogte te zien, hun niet veel grooter scheenen, dan, kleine prauwen. Hunne barometer daalde, op den rand van den vuurmond, tot op negentien duimen, elf en twee tiende lijnen; de onze op de Fregatren, alwaar wij van uur tot uur waarnemingen dedden, stond, ter zelve tijd, op zeven en twintig duimen,

1787.
September.

1787.
September.

men, negen en twee tiende lijnen. Hunne thermometer stond op twee en een half graden beneden het vriespunt, en verschilde twaalf graden met de luchts-gesteldheid aan de zeekust; derhalven, wanneer men de berekeningen der Natuurkundigen na gaat, die op deeze wijze de hoogte der bergen meenen te kunnen afmeten, en wanneer men voords de verbeteringen maakt, die tot den thermometer betrekking hebben, zouden onze reizigers omtrent vijftien honderd toisen hoog geklommen zijn, eene verbaazende hoogte, wanneer men de moeielijkheden van hunnen tocht in aanschouw neemt. Maar zij werden door de nevels zoodanig belemmerd, dat zij besloten dien tocht des anderen daags te hervatten, indien het weder gunstiger was: de ondervondene moeielijkheden hadden hunnen ijver doen aanwasfen; zij daalden met dit moedig besluit den berg af, en kwamen in hunne tenten terug. Dewijl de nacht reeds begonnen was, hadden hunne leidslieden reeds gebeden voor hun gedaan, en een gedeelte van den sterken drank opgedronken, welken zij begrepen, dat de dooden niet meer

meer noodig hadden. De Lieutenant, toen hij, bij zijne te rug komst, van dit overijlend gedrag berigt kreeg, deed aan de schuldigsten honderd stokslagen uitdeelen, die hun werden toegeteld, eer wij 'er iets van wisten, of in de gelegenheid waren om versooning voor hun te verzoeken. De nacht, die op deeze reize volgde, was akelig; 'er viel eene verbaazende meenigte sneeuw, zoo dat zij in eenige uren verscheiden voeten hoog lag: 'er was geene mogelijkheid, om aan de uitvoering van het ontwerp van daags te vooren te denken, en zij kwamen dien zelfden avond in het gehucht van *St. Pieter* en *St. Paulus*, na een tocht van agt mijlen, minder vermoeid bij hunne te rug komst, om dat de weg natuurlijker wijze afdalende was.

Terwijl onze kenners van gesteenten en onze Starrekundigen hunnen tijd zoo wel besteedden, vulden wij onze vaten met water, het ruim van ons Schip met hooi, en wij verzamelden hooij voor het vee, het welk wij verwagteden, want wij hadden niet meer, dan een enkel schaap overig. De Lieutenant had aan den Heer KASLOF geschreven, om zoo veele osfen
bij

1787.
September.

1787.
september.

bij elkander te brengen, als hij maar konde; het deed hem leed, dat wij met geene mogelijkheid wagten konden naar die geenen, welke op last van den Gouverneur van *Verkhnei* stonden te komen, vermits tot derzelve vervoering de tijd van zes weken verëischt werd. De onverschilligheid der inwoonderen van *Kamschadal*.rs; *schatka* omtrent de veteelt is oorzaak, dat in het zuidelijk gedeelte van dit schiereiland het vee niet sterk vermeenigt wordt, zoo dat men 'er aldaar ten hoogsten zoo veel aantreft, als in *Ierland*. Het fijnste en dikste gras groeit in natuurlijke weijden ter hoogte van meer dan vier voeten; en men zoude daar door eene verbaazende meenigte voeder kunnen winnen voor den winter, die in deeze luchtstreek zeven of agt maanden duurt. Doch de *Kamschadalers* zijn ongeschikt voor zulke bezorgdheden, men zoude daar toe groote schuuren en warme stallen moeten hebben: zij houden meer om van de jagt te leven; en vooral van de zalm-vischerij, die alle jaaren in het zelfde jaargetijde, even als het Manna in de woestijn, hunne netten vult, en hun het noodige levens-

vens-onderhoud voor het geheele jaar bezorgt. De *Kofakken* en de *Rusfen*, die meer soldaten, dan landbouwers zijn, hebben dezelfde levenswijze aangenomen. De Lieutenant en de Sergeant waaren de eenigen, die tuintjens hadden, met aardappelen en raapen beplant: hunne aanmoedigingen, hun voorbeeld, hadden geen invloed op hunne landgenooten, die egter zeer gaarne aardappelen aten, maar, tot het bekomen derzelve, niet gaarne meer moeite wilden aanwenden, dan om ze uit den grond te roeijen, mits ze uit de natuur en van zelf op de velden groeiden, even als de faranne, de knoflook, en vooral de beziën, waar van zij aangename dranken maken, en ingelegde vrugten voor den winter. De zaaden, door ons uit *Europa* medegebragt, waaren zeer goed bewaard gebleven: wij gaven daar van eene groote meenigte aan den Heer SCHMALEFF, aan den Lieutenant, en aan den Sergeant, in de hooop van t'eeniger tijd te zullen verneemen, dat dezelve goed waaren voortgekomen. Te midden van alle deeze werkzaamheden, bleef ons nog tijd overig voor onze vermaaken; en wij hadden ver-

schei-

1787.
September.

naar kon-
met gee-
naar die
Gouver-
nen, ver-
tijd van
e onver-
an *Kams-*
oorzaak,
dit schier-
neenigvul-
en hoog-
Ierland.
in natuur-
meer dan
door eene-
nnen win-
ze lucht-
rt. Doch
nikt voor
daar toe
n moeten
n de jagt
-visfche-
jaargetij-
woeftijn,
nodige le-
vens-

1787.
 September. scheiden jagt partijen bij [de Rivieren
Avatscha en *Paratounka*; wij hadden ge-
 dacht beeren, rendieren en algalis te zullen
 schieten, doch wij moesten ons te vrede
 houden met eenige eendvogels, taalingen,
 of ander gemeen wild, die in de daad de
 daar aan besteedde mocite niet waardig wa-
 ren. Wij waren gelukkiger in het geen
 wij van onze vrienden de *Kamtschadalers*
 ontvingen; zij bragten ons, gedurende ons
 verblijf, vier beeren, een algai, en een
 rendier, benevens zulk eene groote mee-
 nigte dompelaars, en papegaaij-duikers,
 dat wij die onder al ons scheepsvolk uit-
 deelden, het welk het eeten van visch
 reeds moede was. Wanneer wij slechts
 eenmaal in de nabijheid van onze Fregat-
 ten het net ophaalden, yongen wij visch
 genceg voor zes schepen: maar de soorten
 van visch waaren niet veel van elkander
 verschillende: wij yongen bijna niets, dan
 kleine kabeljauwen, haaring, schol en
 zalm. Ik gaf last, om 'er alleenlijk eeni-
 ge vaten van in te zouten, om dat men
 mij te kennen gaf, dat deeze vischen zoo
 klein en zoo week waren, dat zij de bij-
 tende kragt van het zout niet zouden kun-
 nen

nen wederstaan, en dat het beter was, het zout te bewaren voor de varkens, welke wij op de Eilanden in de *Zuidzee* vinden zouden. Terwijl wij zulke aangenaame dagen doorbragten, na den afloop der moeilijke onderzoekingen, door ons aan de kusten van *Oku-Jesfo*, en van *Tartarije* gedaan, was de Heer KASLOFF naar de *Baaij van St. Pieter en St. Paulus* op reis gegaan; doch hij reisde langzaam, omdat hij allés wilde waarnemen, en zijne reis ten oogmerk had, om het huishoudelijke in dit Gewest op den best mogelijken voet te regelen. Hij wist, dat men in dit opzigt geen algemeen ontwerp maken kan, dan na de voortbrengzels van een Land te hebben onderzocht, als mede welke, overeenkomstig de luchtstreek aldaar, door een vlijtigen landbouw konden voortgeteeld worden. Hij wilde ook kennis bekomen van de steenen, mineraalen, en in 't algemeen van alle de zelfstandigheden, welke de grond opleverde. Zijne lust tot waarnemen had hem eenige dagen opgehouden bij de warme baden, die twintig mijlen van *St. Pieter en St. Paulus* af liggen. Hij bragt van daar verscheiden

1787.
September.

Aankomst van den Heer KASLOFF; wederkeerige beleefbeden.

stee-

1787.
September.

steenen, en andere voortbrengzels van
vuurbergen, als mede eene zekere gom,
weike MONGÉ's scheikundig ontleedde; hij
zeide, bij zijne aankomst, met zeer veel
beleefdheid, dat hij, uit de nieuwspapie-
ren vernomen hebbende, dat verscheiden
bekwaame Natuurkenners zig op onze Fre-
gatten bevonden, thans van deeze gunsti-
ge gelegenheid wilde gebruikt maken,
om de onderscheidene voortbrengzels van
het Eiland *Kamtschatka* te kennen, en zig
zelve deswegens de noodige onderrigting
te bezorgen. De beleefdheid van den
Heer KASLOF, zijne behandeling ten on-
zen opzigte, stonden volmaakt gelijk met
die van de best opgevoede inwooners der
grootte Steden van *Europa*; hij sprak
Fransch; hij had kennis van alles, het
geen het voorwerp onzer onderzoekingen
uitmaakte, zoo in het aardrijkskundige,
als in de natuurlijke geschiedenis: wij waa-
ren verwonderd, dat men een Officier van
zoo veel verdienste, die bij alle *Europee-*
sche natiën zoude hebben uitgeblonken,
aan het einde der aarde, in zulk een
woest Land geplaatst had. Het is gemakkelijk
te bezeffen, dat de naauwste vriendschap
zelfs

zels tusfchen den Colonel KASLOF en ons in korten tijd moest geboren worden. Des anderen daags na zijne aankomst kwam hij bij mij aan boord ter maaltijd, benevens den Heer SCHMALEFF, en den Geestelijken van *Paratounka*; ik deed hem met dertien kanon-schooten begroeten. Ons uiterlijk voorkomen, het welk eene betere gezondheid aanduidde, dan toen wij uit *Europa* vertrokken, verwonderde hem ongemeen; ik zeide hem, dat wij zulks eenigermaten daar aan verschuldigd waren, dat wij ons zorgvuldig in acht namen, en in zijn Land eenen ruimen overvloed van alles genoten. De Heer KASLOFF fcheen in onze gelukkige gesteldheid veel deel te nemen; maar hij betuigde zijn leedwezen, dat het hem onmogelijk was, om ons meer dan zeven osfen voor ons vertrek te kunnen bezorgen, daar het al te nabij was, om dezelve van de Rivier *Kamtschatka*, die wel honderd mijlen van de *Baaij van St. Pieter en St. Paulus* af lag, te kunnen laten komen. Hij verwachtte reeds zedert zes maanden een Schip van *Okhotsk* met meel en andere levensmiddelen, voor het krijgsvolk, in dit Gewest in bezetting lig-

 1787.
 September.

1787.
september. gende, en hij vermoedde met leedwezen, dat aan het zelve eenig ongeluk mogt zijn overgekomen. Onze verwondering, van geene brieven ontfangen te hebben, verminderde, toen wij van hem vernamen, dat hij, zedert zijn vertrek van *Okhotsk*, geene tijding hoe genaamd bekomen had: hij voegde 'er bij, dat hij derwaards over land zoude te rug keeren, langs de kust der *Okhotskische Zee*; eene reize bijna zoo lang, immers zoo moeielijk, als die van *Okhotsk* naar *Petersburg* was.

De Gouverneur spijsde des anderen daags met zijn geheel gevolg aan boord van de *Astrolabe*; hij werd aldaar insgelijks met dertien kanonschoten begroet; maar hij verzogt ons met aandrang, om hem die eerbewijzingen niet meer te doen, ten einde wij elkander bij vervolg met meer ongedwongenheid en vermaak zien mogten.

Het was ons onmogelijk den Gouverneur te bewegen, om de voldoening der waarde van die osfen in geld aan te nemen: te vergeefs droegen wij hem voor, dat wij te *Manilla* alle onze genotene ververschingen betaald hadden, in weerwil van de naauwe verbintenis tusschen *Frankrijk* en *Spanje*;

je; de Heer KASLOFF zeide ons, dat de *Rusfische* Regceering andere grondbeginzen koesterde, en dat het hem leed deed, dat hij zoo weinig vee ter zijner beschikking had. Hij noodigde ons, den volgenden dag, op eene dans-partij, welke hij, ter gelegenheid van onze komst, aan alle de vrouwen van de *Baaij van St. Pieter en St. Paulus*, zoo *Kamtschadaalsche*, als *Rusfische*, geven wilde. Was de bijeenkomst al niet talrijk, zij was ten minsten zonderling: dertien vrouwen, met zijde stoffen gekleed, waar onder tien *Kamtschadaalsche* met breede aangezichten, kleine oogen, en platte neuzen, zaten op banken rondom in het vertrek; de *Kamtschadaalsche*, zoo wel als de *Rusfische* vrouwen, droegen zijden neusdoeken, waarmede zij haar hoofd omwonden, ten naasten bij zoo als de *Mulattinnen* in onze Volkplantingen doen. Men begon met *Rusfische* dansen, waar van het muziek zeer aangenaam is, en die zeer veel overeenkomst hebben met den *Kosaken-dans*, die voor weinige jaaren te *Parijs* gedanst werd. De *Kamtschadaalsche* dansen volgden hier op; zij hadden zeer veel gelijkheid met de stuipachtige dansen

1787.
September.

Dans-
partij van
Kamtscha-
dalers.

1787.
September.

op het beruchte graf van *St. Medard*: de danfers van dit gedeelte van *Aste* hebben alleenlijk armen, schouders, en bijna geene beenen noodig; de *Kamischadaalche* danferesfen verwekken, door haare stuip-trekkende bewegingen, eene onaangenaame gewaarwording in alle de aanschouwers; deeze wordt nog sterker aangezet door het pijnlijk geschreeuw, het welk uit de holte der borst van deeze danferesfen voortkoomt, en aan haar de maat van haare bewegingen verschaft. Zij vermoeien zig zoodanig door deeze oeffening, dat het zweet dropswijze van haar afloopt, en ligge uitgestrekt op den grond neder, zonder de kragt te hebben om zig op te beuren, De overvloedige uitwaasfemingen van haar lichaam vervullen het vertrek met een' stank van olie en visch, waar aan de neuzen der *Europeanen* te weinig gewend zijn, om 'er eene aangenaame geur in te vinden. Dewijl de dansen van deeze volken altijd in nabootsing bestaan, en eenigermaten niets anders, dan pantomimes zijn, vroeg ik, wat twee van deeze vrouwen, die zig zoo geweldig vermoeiden, wilden te kennen geven. Ik kreeg ten antwoord, dat zij een
bee-

beeren-jagt vertoond hadden: de vrouw, die over den grond heen wentelde, verbeeldde het dier; en de andere, die rondom haar draaide, den jager: dan, de beeren, zoo zij spreken konden, en eene soortgelijke pantomime zagen, zouden zig zeer te beklagen hebben, dat zij op zulk eene lompe manier werden nagevolgd. Deze dans, die voor de aanschouwers schier zoo vermoeiend was, als voor de danseresfen zelve, was nauwlijks geëindigd, of een geroep van vreugde kondigde de komst van eenen Courier van *Okhotsk* aan; hij bragt een groot maal met brieven voor ons mede. De danspartij werd afgebroken, en elke danseresfe met een glas brandewijn, eene geschikte verversching voor deeze *Terpsichoren*, naar huis gezonden. De heer *KASLOF*, bespeurende onze ongeduldigheid, om de nieuws-tijdingen uit *Europa*, die voor ons belangrijk zijn konden, te vernemen, verzogt ons ernstig, om dit genoegen niet te willen uitstellen. Hij bragt ons in zijne kamer, en liet ons aldaar alleen, om ons niet te hinderen in het ten toon spreiden der onderscheidene gewaarwordingen, die de berigten van nabestaanden of vrienden

1787.
September.

*Nieuws-
tijdingen
uit Europa.
LA PÉROUSE
tot Op-
perhoofd
der vloot
aangesteld.*

1787.
September.

in elk onzer mogtèn te weeg brengen. Zij waren voor allen gelukkig, maar inzonderheid voor mij, die door eene gunst, waar op ik niet had durven hopen, tot den rang van Opperhoofd der vloot (*Chef d'Escadre*) bevorderd was. De gelukwenschen, die elk zig beijverde aan mij te doen, kwamen wel dra ter kennisse van den heer KASLOF, die deeze gebeurtenis door het losfen van het geschut aldaar vierde. Zoo lang ik leef, zal ik mij met het levendigst gevoel herinneren de blijken van vriendschap en hartelijkheid, welken ik van hem bij deeze gelegenheid ontving. Geen enkel oogenblik bragt ik met deezen Gouverneur door, waar in hij mij geene bewijzen van goedheid of oplettendheid gaf; en ik behoef niet te zeggen, dat, zedert zijne aankomst, alle de Inwooners des Lands gereed stonden, om voor ons te jagen of te vischen; wij ontvingen zelfs meerder voorraad, dan wij gebruiken konden. Hij voegde daar bij allerlei soorten van geschenken voor DE LANGLE en mij; wij waren genoodzaakt eene *Kamtschadaalsche* sledge aan te nemen voor het Koninglijk Kabinet van zeldzaamheden, en twee Konings aren-

den

1787.
September.

den voor deszelfs diergaarde, als mede verscheiden Sabeldieren. Wij boden hem, op onze beurt, aan, al het geen wij konden denken hem nuttig of aangenaam te zullen zijn, maar onze rijkdom bestond meest in goederen, geschikt om met de wilden te verruilen, en juist niet in de zulken, die voor hem voegden. Wij verzogten hem het verhaal der *derde reize* van COOK aan te nemen, het welk hem een groot genoegen scheen te doen; hij had onder zijn gevolg bijna alle de perfoonen, welken de uitgever van die reize ten tonele gevoerd heeft, den heer SCHMALEFF, den goeden Geestelijken van *Paratounka*, den ongelukigen IVASCHKIN; hij vertolkte hun alle de artikelen, die tot hen betrekking hadden, en zij verzekerden telkens, dat alles met de waarheid getrouwelijk overeenkomstig was. De Sergeant, welke in dien tijd aan de *Baaij van St. Pieter en St. Paulus* het bevel voerde, was de eenige, die overleden was; de anderen genoten eene volmaakte gezondheid, en woonden nog in dat Land, uitgenomen den Major BEHM, die naar *Petersburg* was te rug gekeerd, en PORT, die te *Irkoutsk* zijn verblijf hield.

Ik betoonde aan den heer KASLOFF mijne
 1787.
 September. verwondering, van den ouden IVASCH-
 IVASCHIKIN, KIN te *Kamtschatka* aan te treffen, daar
 de *Engelsche* berigten verzekerden, dat hij
 eindelijk vrijheid bekomen had, om te
Okhotsk te gaan wonen. Wij konden niet
 nalaten, het hartelijkst belang te stellen
 in dezen ongelukkigen, toen wij vernamen,
 dat zijne eenige misdaad bestaan had
 in zommige ongepaste uitdrukkingen, door
 hem ten aanzien van de Keizerin Eliza-
 beth gebezigd, bij het opstaan van de ta-
 fel, waar hem de wijn bevangen had; hij
 was toen nog geen twintig jaaren oud,
 Officier der Lijfwagt, van eene aanzienlij-
 ke Russische familie, van een beminnens-
 waardig voorkomen, het welk door het
 verloop van tijd, en door geleedene ramp-
 spoeden nog niets veranderd was; hem werd
 zijn rang ontnomen, en een ballingschap
 naar de uiterste oorden van *Kamtschatka*
 opgelegd, na dat hij de straf van de *knout*
 ontvangen had, en hem de neusgaten door-
 boord waren. De Keizerin CATHARINA,
 wier aandacht zig zelfs tot de slagtoffers
 van voorige regeeringen uitstrekke, heeft
 reeds voor verscheiden jaaren aan deezen

ongelukkigen genade geschonken: doch een verblijf van meer dan vijftig jaaren in het midden der uitgestrekte boschen van *Kamt-schatka*, het droevig herdenken aan de schandelijke straf, door hem ondergaan, mischien een geheim gevoel van haat voor eene Regeering, die een misslag, welke van wegen de omstandigheden zeer verschoonbaar was, zoo wreedelijk had gestraft; alle deeze beweegredenen hebben hem voor dit te laat bewezen blijk van rechtvaardigheid gevoelloos gemaakt, en zijn voornemen was, om in *Siberië* te sterven. Wij verzogten hem een weinig tabak, kruid, lood, laken, en in 't algemeen het geen wij begrepen hem te pas te komen, aan te nemen: hij was te *Parys* opgevoed, hij verstond nog een weinig *Fransch*, en hij herinnerde zig verscheiden woorden, om zijne erkentelijkheid aan ons uitedrukken. Hij beminde den heer *KASLOF* als zijnen Vader, hij vergezelde hem op zijne reize uit enkele toegenegenheid; en deeze goede Gouverneur bewees hem zoo veel achting, als juist geschikt was, om hem zijn vorig leed ten eenenmaal te doen verge-

1787.
September.

1787.
September.

ten. (*) Hij bewees ons den dienst, om ons te toonen de grafplaats van DE LA CROYERE, dien hij in 't jaar 1741. te *Graf-Kamtschatka* had zien begraven. Wij plaatsten aldaar het volgende opschrift, in koper gegraveerd, en opgesteld door DAGELET, die, even als hij, lid van de Hoogeschool der wetenschappen was:

Graf-
schrift op
LA CROYE-
RE EN CLAR-
KE.

Hier

(*) Het aandenken en de schande eener onrechtvaardige straf had in het hart van den ongelukkigen IVASCHKIN zuik eenen diepen indruk gemaakt, dat hij voorgenomen had, zig aan het oog van alle vreemdelingen te onttrekken. Reeds agt dagen na de aankomst der *Fransche* Fregatten, werd hij door LESSEPS ontdekt. Deeze Tolk, door zijne gesteldheid getroffen, gaf daar van berigt aan LA PEROUSE, die het character van eenen grijsaard, wiens ongeluk hem aandeed, bewonderende, verzocht om hem te zien. Het was niet dan met moeite, en door middel van het gezag van den Colonel KASLOF op zijnen geest, dat men hem eindelijk zijne verblijfplaats konde doen verlaten. De vriendelijkheid van LA PEROUSE boezemde wel dra aan IVASCHKIN het grootst vertrouwen in; daar hij steeds erkentelijk was voor genotene beleeftheden, beruigde hij zijne dankbaarheid nog sterker, toen de *Fransche* Generaal hem nuttige geschenken deed, welken hij zoo zeer noodig had.

Hier ligt LOUIS DE L'ILE DE LA CROYERE, medelid van de Koninglijke Hoogeschool der Wetenschappen te Parys, gestorven in 't jaar 1741, op zijne te rug reize van eenen tocht, op bevel van den Czaar gedaan, tot ontdekking der Amerikaansche kusten. Als Starren- en Aardrijkskundige, zijne twee broeders, die in deeze wetenschappen uitmunteden, nasreevende, verdiende hij door zijn Vaderland betreurd te worden. In 't jaar 1786, vernieuwde de heer Graaf LA PÉROUSE, Bevelhebber van de Koninglijke Fregatten la Boussole en l'Astrolabe, zijne nagedagtenis, door met zijnen naam te benoemen zeker Eiland, dicht bij de plaats, waar deeze Geleerde was aangeland.

1787.
September.

Wij verzogten ook aan den heer KASLOF verlof, om op een plaat van het zelfde metaal te doen graveeren het opschrift der begraafplaats van den Capitain CLARKE, het welk alleen met een penceel op hout geschreven was; eene stoffe al te vergankelijk, om de nagedagtenis van zulk eenen achtenswaardigen Zeeman te vereeuwigen.

De

1787.
September.

De Gouverneur had de goedheid, om bij de aan ons vergunde toelatingen de belofte te voegen, om oogenblikkelijk een aanzienlijker gedenkteeken op te rigten ter eere van deeze twee beroemde mannen, die op zulk eenen verren afstand van hun Vaderland, onder hunnen moeielijken arbeid bezweken waren. Wij vernamen van hem, dat DE LA CROYERE te *Tobolsk* getrouwd geweest was, en dat zijne aftammelingen aldaar luiden van aanzien waren. De geschiedenis der reizen van BEHRING, en Capitein TSCHIRIKOW was aan den heer KASLOFF ten vollen bekend: hij verhaalde ons bij deeze gelegenheid, dat hij te *Okhotsk* den heer BILLINGS had agtergelaten, die van wegen de Regering belast was met den aanbouw van twee schepen, om de ontdekkingen der *Rusfen* in de *Noord-zeeën* voort te zetten. Hij had bevel gegeven, om alle middelen, die in zijne magt waren, aan te wenden, ten einde deezen tocht te bespoedigen; maar zijn ijver, zijne wellendheid, zijn ongemeen verlangen om aan de begeerten der Keizerin te voldoen, konden de hindernissen niet te boven komen, welken men natuurlijk ontmoeten moest

moest in een Land, bijna zoo woest, als ^{1787.} het op den eersten dag zijner ontdekking ^{September.} was, en waar de gestrengheid der luchtstreek meer dan agt maanden van het jaar allen arbeid doet opschorten. Hij gevoelde, dat het veel voordeeliger geweest zou zijn, en veel bespoedigd zoude hebben, wanneer men den heer BILLINGS uit ééne der havens van de Oostzee had laten vertrekken, waar hij zig van alle zijne behoeften voor verscheiden jaaren had kunnen voorzien.

Wij maakten eene grondteekening van *Berigter*, de Baaij *Avatscha*, of, beter gezegd, wij ^{door den} ^{beer} ^{KAS-} volgden die der *Engelschen*; BERNIZET ^{LOF} ^{gege-} ^{ven.} maakte 'er eene zeer fraaie copie van, welke hij den Gouverneur aanbood; BLONDELA gaf hem insgelijks eene afteekening van het gezicht van *Ostrog*; en de Abts MONGÉS en RECEVEUR gaven hem een doosjen met zuuren ten geschenke, om van het water, en van de verschillende bestanddeelen van den grond te *Kamschatka* kennis te erlangen. De Scheikunde en de kennis der Mineraalen waren wetenschappen, van welken de heer KASLOF niet onkundig was; hij had eenen bijzonderen
smaak

1787.
September.

fmaak voor schelkundige bewerkingen: maar hij zeide ons, en dit gezegde was in de daad op goede redenen gegrond, dat, alvorens zig met de kennis der mineraalen van een onbebouwd Land bezig te houden, de eerste zorg van eene wijze en doorzigtige Regeering behoorde te strekken, om aan haare onderdaanen brood te bezorgen, door dezelve aan den landbouw te gewennen. De welig groeiende planten voorspelden eene groote vruchtbaarheid, en hij twijffelde niet, of, schoon het tarwen-graau wegens de koude niet konde voortkomen, de rogge en garst ten minsten eenen rijken oogst zouden opleveren. Hij deed ons verscheiden schoone velden met aardappelen opmerken, die zedert eenige jaaren van *Irkoutsk* derwaards waren overgebracht; en hij had het oogmerk, om zagte, maar zekere middelen bij de hand te nemen, ten einde de *Rusfen*, de *Kosakken*, en de *Kamtschadalers* tot den landbouw te vormen. De kinderziekte heeft, in 't jaar 1769, drie vierde van de inwoonderen weggenomen, zijnde derzelver getal thans, in het geheele schiereiland, tot minder dan vier duizend inboorlingen versmolten; terwijl het in 't kort ge-

geheel staat verloren te gaan, door de aanhoudende vermenging der *Rusfen* en *Kamt-schadalers*, die zeer dikwils huwelijken met elkander aangaan. Een geslacht van *Mestiefen*, meer arbeidzaam dan de *Rusfen*, die alleen geschikt zijn, om als Soldaten te dienen, veel sterker, en van eene minder onbevallige gedaante, dan de *Kamt-schadalers*, zal uit deeze huwelijken voortkomen, en de plaats der oude inwoonderen vervullen. De Inboorlingen hebben reeds de hollen verlaten, waar in zij zig, even als de bunfums, den geheelen winter begroeven, en waar zij eene besmette lucht inademen, die veele ziekten veroorzaakte. De rijksten onder hen bouwen thans *isbas*, of houten huizen, naar de wijze der *Rusfen*: zij hebben volmaakt dezelfde gedaante, als de hutten van onze boeren; zij zijn in drie kleine vertrekken verdeeld; een steenen kagchel verwarmt dezelve, en onderhoudt aldaar eene warmte van meer dan dertig graden, welke voor menschen, die 'er niet aan gewoon zijn; ondraaglijk is. Anderen brengen den winter, even als den zomer, door in *balagans*, zijnde eene soort van houten duivenkotten, met stroo gedekt,

op

1787.
septomber.

1787.
September.

op paalen , ter hoogte van twaalf of dertien voeten , rustende , en werwaards de vrouwen , zoo wel als de mannen , langs zeer moeielijke ladders opklommen . Maar wel dra zullen deeze laatstgemelde wooningen niet meer gevonden worden ; de *Kamtschadalers* bezitten den geest van navolging , zij nemen bijna alle de gebruiken van hunne overwinnaars aan : de vrouwen zijn reeds gehuld , en bijna geheel gekleed naar de wijze der *Rusfen* , wier taal zelfs alomme bij hen doordringt , het welk zeer gelukkig is , om dat elk gehucht der *Kamtschadalers* een verschillend taal-eigen had , zoo dat de inwooners van het eene gehucht die van het naburig gehucht niet verstaan konden . Men kan tot lof der *Rusfen* zeggen , dat , schoon zij in deeze woeste strecken eene despotieke regering ingevoerd hebben , dezelve door grondbeginzelen van zagtheid en billijkheid gematigd wordt , die 'er de nadeelen van weg nemen . De *Rusfen* hebben zig het verwijt van wreedheid niet te doen , zoo als de *Engelschen* in *Bengalen* , en de *Spanjaarden* in *Mexico* en *Peru* . De schatting , welke zij van de *Kamtschadalers* heffet , is zoo gering , dat zij enkel als een blijk van afhankelijkheid
aan

aan *Rusland* is aan te merken; en het geen in eenen halven dag met de jacht gevangen wordt, is voldoende voor de schatting van een geheel jaar. Men staat verbaasd, wanneer men in deeze hutten, die op het uiterlijk aanzien ellendiger zijn, dan de armste woning in onze bergachtige strecken, een' omloop van muntspeciën ziet, die des te aanmerkelijker schijnt te zijn, om dat zij zig tot een klein getal inwoonderen bepaalt; zij gebruiken zoo weinig *Russische* en *Chineesche* goederen, dat de schaal van den handel aan hunne zijde overweegt, en dat men hun het meerder verschuldigde noodzakelijk in roebels betalen moet. De pelterijen zijn in *Kamtschatka* veel duurder dan in *Canton*; het geen ten bewijze strekt, dat tot heden toe de markten van *Kiatcha* de voordeelen van den nieuwlings geopenden handel op *China* nog niet ondervonden hebben: de *Chineesche* Kooplieden hebben ongetwijffeld het beleid gehad, om deeze pelterijen langzamerhand uit te voeren, en op die wijze onmeetlijke schatten te vergaderen; want te *Macao* kogten zij van ons, voor den matigen prijs van tien piasters, het geen te *Pekin* honderd en twintig waardig was.

1787.
September.

Een otter-vel kost te *St. Pieter* en *St. Paulus* dertig roebels; een fabel-vel, drie of vier; de prijs der vosfen-vellen is niet te bepaalen; ik spreek niet eens van zwarte vosfen, die al te zeldzaam zijn, om berekend te worden, en welken men voor meer dan honderd roebels verkoopt. De grijze en witte vosfen-vellen verschillen van twee tot twintig roebels, naar mate zij meer naar het zwarte of roode hellen: de laatsten verschillen van de *Franfche* alleen in zagtheid en wolligheid.

De *Engelfchen*, die, door de gelukkige getfeldheid van hunne Compagnie, aan den bijzonderen *Indifchen* handel alle werkzaamheid geven kunnen, waarvoor dezelve vatbaar is, hadden, in 't laatst afgeloopen jaar, een fcheepjen naar *Kamfchatka* gezonden; het was door een huis van koophandel te *Bengalen* uitgerust, onder bevel van den Kapitaïn PETERS, die aan den Colonel KASLOFF eenen *Franfchen* brief deed ter hand ftellen, welken hij mij ter leezing gaf: hij verzogt, in naam van de naauwe verbintenis, die in *Europa* tufchen de beide Hoven heerschte, de vrijheid om op *Kamfchatka* handel te drijven, door het
aan-

aanbrengen van verscheiden *Indische* en *Chineefche* goederen, zoo van stoffen, als van suiker, thee, arak, waar tegen hij aanbod pelterijen van het Land in betaaling te nemen. De heer KASLOFF had te veel doorzigt, om niet te gevoelen, dat zulk een voorslag voor den *Rusfischen* koophandel verderffelijk was, aangezien de *Rusfen* die zelfde goederen aan de *Kamtschadalers* met groote winst verkogtén, en nog een veel grooter voordeel deden met de huiden, welken de *Engelschen* wilden uitvoeren; maar hij wist ook, dat zekere bepaalde toelatingen zomtijds, ten nadeele van het moederland, zijn vergund geworden, om eene volkplanting te bevoordeelen, die bij vervolg aan het moederland rijkdommen bezorgen konde, wanneer zij tot de hoogte gekomen was, van geenen vreemden handel meer noodig te hebben. Deze redenen beletteden den heer KASLOFF, om op dit voorstel een beslissend antwoord te geven; en hij stond toe, dat de *Engelschen* het zelve aan het Hof van *Petersburg* voordroegen. Hij gevoelde egter, dat, al wierd hun verzoek toegestaan, het Land te weinig *Indische* en *Chineefche* goederen

1787.
September.

1787.
September.

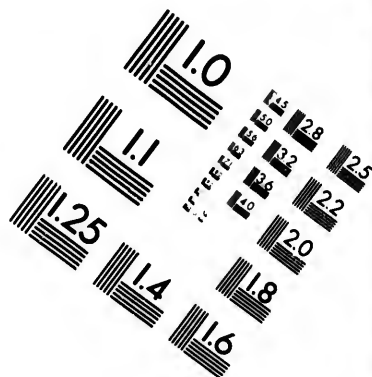
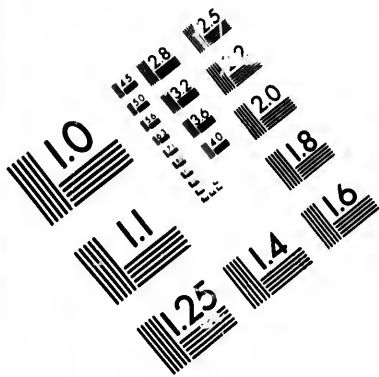
gebruikte, en eenen te voordeeligen aftrek van pelterijen op de markren te *Kiatcha* had, dan dat de *Bengaalfche* kooplieden met dien handel veel voordeel zouden kunnen behaalen. Voorts leedt het fchip zelf, het welk dit voorftel tot het drijven van handel aanbragt, weinige dagen na dat het uit de Baaij *Ayatscha* was uitgelopen, fchipbreuk op het *Koper-Eiland*, zoo dat niet meer dan twee mannen gered werden, welken ik fprak, en kleederen deed geven, die zij ten hoogften benoodigd hadden. De fchepen van Capitain COOK, en de onzen, zijn derhalven, tot heden toe, de eenigen, die gelukkig in dit gedeelte van *Afie* zijn aangeland. Ik zoude mijne Lezers nog meerdere bijzonderheden, *Kamtſchatka* betreffende, behooren mede te deelen, indien de werken van COXE en STELLER iets belangrijks hadden overgeſlagen. De uitgever der *derde Reize van Capitain COOK* heeft uit deeze bronnen geput, en met naauwkeurigheid opgezameld al het geen tot dit Land betrekkelijk is, waar over reeds veel meer gefchreven is, dan over verſcheiden binnenlandsche Geweſten van *Europa*, en het welk ten aanzien van
lucht-

luchtstreek en voortbrengzelen, met de kust van *Labrador*, en de Landen bij de Straat *Belle-Isle*, kan worden gelijk gesteld; maar de menschen en beesten zijn er geheel anders; de *Kamschadalers* zijn mij toegeschenen het zelfde volk te zijn, als aan de Baaij *de Castries*, aan de kust van *Tartarije*; hunne zagtheid, hunne braafheid is dezelfde, en in uiterlijke gedaante is het verschil zeer gering; dus hebben zij even weinig overeenkomst met de *Esquimaux*, als hunne sabeldieren met de marters in *Canada*. De Baaij *Avatscha* is zekerlijk de schoonste, de gemakkelijkste, de veiligste, welke men met mogelijkheid in eenig wereld-deel zoude kunnen ontmoeten; het inkomen is naauw, en de schepen zouden door het geschut der vestingen, welken men hier zoude kunnen aanleggen, bestreken kunnen worden; zij liggen hier veilig, in eenen modderigen grond; twee ruime havens, de eene aan de oost, en de andere aan de west-zijde, zouden alle de *Fransche* en *Engelsche* zeefchepen kunnen bevatten. De rivieren *Avatscha* en *Paratounka* loopen in deeze Baaij uit; maar zij zijn vol zandbanken, en men kan ze alleen bij hoog water

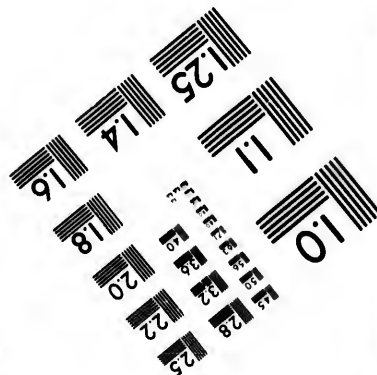
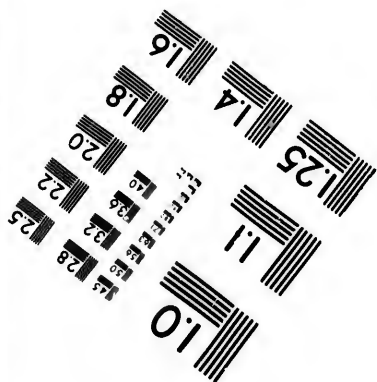
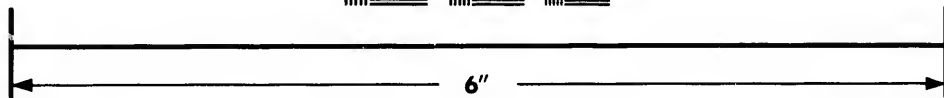
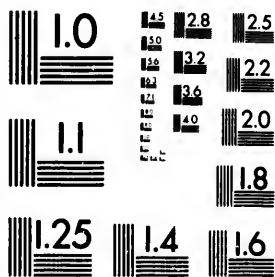
1787.
September.

Baaij
Avatscha;
gebucht
van St.
Peter en
St. Paulus.

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 877-4503

1.8
2.0
2.2
2.5
2.8
3.2
3.6
4.0
4.5
5.0

10
11
12
15
20
25
31.5
40

1787.
September.

bevaaren. Het gehucht van *St. Pieter* en *St. Paulus* is gelegen op een hoek lands, die, even als een dam, met menschen handen gemaakt, agter dit gehucht eene kleine haven vormt, als eene renbaan gesloten, waar in drie of vier onttakelde schepen den winter kunnen doorbrengen: de opening van deeze soort van kom is nog geen vijf en twintig toisen; en de natuur kan niets veiligers en gemakkelijkers verschaffen. Aan den oever van deeze kom was de heer KASLOFF voornemens eene stad te stichten, die t'eeniger tijd de hoofdstad van *Kamischatka*, en mischien het middenpunt van eenen grooten handel met *China*, *Japan*, de *Philippijnsche Eilanden* en *America*, zijn zal. Eene groote vijver met zoet water ligt noordwaards van de plaats, tot het bouwen van deeze stad geschikt; en op den afstand van slechts drie honderd toisen, stroomen verscheiden beekjens, welker zeer gemakkelijk te bewerken vereeniging alle de gemakken bezorgen zoude, tot eene aanzienlijke volkplanting vereischt wordende. De heer KASLOF kende de waardij van deeze voordeelen; maar vooral (dit herhaalde hij honderd malen)

„ is er brood en werkzaame handen noo-
 „ dig, en daar van zijn wij flecut voor-
 „ zien.” Intusfchen had hij bevelen gege-
 ven, die eene op handen zijnde vereeni-
 ging van verfcheiden gehuchten met dat
 van *St. Pieter* en *St. Paulus* aanduiden,
 alwaar hij voornemens was, om zonder
 verwijl eene Kerk te doen bouwen. De
Griekfche Godsdienst is zonder vervolging,
 zonder geweld, en met het grootste ge-
 mak, onder de *Kamtſchadalers* ingevoerd.
 De Geestelijke van *Paratounka* is de Zoon
 van eenen *Kamtſchadaler*, en van eene
Rusfche vrouw; hij bidt en onderwijst
 met eene welmeenendheid, die zeer in den
 fmaak der inboorlingen valt; zij betoonen
 hunne dankbaarheid voor zijne zorge door
 offerhanden of aalmoefen, maar zij betaa-
 len hem geene tienden. De *Griekfche*
 Godsdienst staat den Priesteren toe te hu-
 welijken, waar uit men besluiten kan, dat
 de Geestelijken menfchen van goede zeden
 zijn; ik houde hen voor zeer onkundig,
 en zij ſchijnen mij nog in langen tijd gee-
 ne meerdere kunde te behoeven. De dog-
 ter, de vrouw, de zuster van den Geeste-
 lijken, waren onder alle de vrouwen de bes-

1787.
 September.

*De Geeste-
 lijke van
 Paratoun-
 ka: zijne
 berigten
 omtrent de
 Kurilfche
 Eilanden.*

1787.
September.

te danferesfen, en zij hadden een zeer gezond voorkomen. Deeze goede Priester wist, dat wij Roomsch Catholiek waren; wij ontfingen dus eene rijkelijke besprenging met weiwater, en hij liet ons ook het kruis kuschchen, het welk door eenen onder hem staande Geestelijken gedragen werd: deeze plegtigheden werden in het midden van het gehucht verrigt; zijne priesterlijke wooning was onder eene tent, en zijn altaar stond in de open lucht, zijn gewoon verblijf is te *Paratounka*, en hij was te *St. Pieter* en *St. Paulus* alleen gekomen, om ons een bezoek te geven.

Hij deelde ons verscheiden berigten omtrent de *Kurilische Eilanden* mede, alwaar hij ook den post van Geestelijken waarneemt, en werwaards hij jaarlijks eene reize doet. De *Rusfen* hebben meer geschikt geoordeeld, deeze Eilanden, in plaats van met derzelve oude naamen, waar in de Schrijvers zeer veel van elkander verschillen, met getallen te benoemen; dus zeggen zij: het eerste, het tweede, enz. tot het één en twintigste; met dit laatste eindigen die geenen, waar op de *Rusfen* aanspraak maken. Volgens het berigt van den Gees-

te-

celijken, was dit misfchien het Eiland *Ma-*
rikan; doch ik ben daaromtrent niet ten 1787.
September.
vullen zeker, vermits onze goede Geeste-
lijke vrij omflagtig was, hoe zeer wij egter
eenen tolk hadden, die het *Rusfifch* zoo
goed, als het *Fransch* verftond: maar LES-
SEPS meende, dat de Geestelijke zig zel-
ven niet recht verftond. Zie hier nogthans
de berigten, omtrent welken hij niet ver-
fchilde, en die men ten naasten bij als ze-
ker befchouwen kan. Van de één en twint-
tig Eilanden, die aan *Rusland* behooren,
zijn 'er slechts vier bewoond: het eerfte,
het tweede, het dertiende, en het veertien-
de; de twee laatstgemelden kunnen niet
meer, dan voor één, gerekend worden, om
dat de bewooners van het dertiende den
geheelen winter op het veertiende door-
brengen, en op het dertiende des zomers
te rug komen; de anderen zijn volftrekt
onbewoond, en de Eilanders doen dezelve
met hunne prauwen niet aan, dan om
otfers en vofen te vangen. Verfcheiden
van deeze laatstgemelde Eilanden zijn niet
meer dan zandbanken, of groote rotfen,
waar op men geen houtgewas vindt. De
ftroomen tufchen de Eilanden, en bij het

1787.
september.

inkomen der kanaalen, alwaar men veels blinde klippen ontmoet, zijn zeer hevig. De Geestelijke had nimmer de reize van *Ayatscha* naar de *Kurilische Eilanden* gedaan, dan in eene prauw, bij de *Rusfen* den naam van *Bandar* dragende; en hij verhaalde ons, meenigmalen op het punt geweest te zijn van te vergaan, en voor al van honger te sterven, wanneer hij buiten het gezicht van eenig land wegdreef: maar hij hield zig verzekerd, dat zijn wijwater en misgevaad hem uit het gevaar gered hadden. De inwooners der vier bewoonde Eilanden maaken ten hoogsten een getal van veertien honderd menschen uit; zij zijn zeer hairig, dragen lange baarden, en leven alleen van zee-otters, visfchen, en van de jagt; zij hebben van het betaalen van fchatting aan *Rusland* voor tien jaaren vrijdom verkregen, dewijl de otters op deeze Eilanden zeer zeldzaam geworden zijn: voor 't overige zijn zij goedaartig, herbergzaam, leenzaam, en hebben allen den Christelijken Godsdienst omhelsd. De meer zuidelijke en onafhangelijke Eiland-bewooners steeken dikwils met hunne prauwen de kanaalen over, die hen van de *Rusfische Eilanden*

af-

affcheiden, om aldaar eenige Japanfche
koopwaaren tegen pelterijen te verruilen.
Deeze Eilanden maken een gedeelte uit van
de landftreek, waar over de heer KAS-
L O F F het beftier voerde: maar dewijl het
zeer moeielijk is, om aldaar te landen, en
om dat zij voor de *Rusfen* van weinig aan-
belang zijn, had hij geen lust om dezelve
te bezoeken: en fchoon het hem fpeet, dat
hij eene *Rusfifche* kaart van deeze Eilan-
den te *Bolcheretsk* had agtergelaten, fcheen
hij egter op dezelve niet veel vertrouwen
te ftellen: hij teekende 'er ons ééne, die
zoo groot was, dat wij hem wel, op onze
beurt, de bijzonderheden van onze reize
zouden hebben willen mededeelen; zijne on-
gemeene befcheidenheid in dit opzigt ver-
dient onzen lof.

Wij gaven hem egter eene kleine fchets
van onze reize, en wij lieten hem niet on-
kundig, dat wij kaap *Horn* waren omgeva-
ren, de noordwest-kust van *America* be-
zocht hadden, in *China*, en op de *Philip-
pijnifche Eilanden* geland waren, van waar
wij te *Kamfchatka* waren aangekomen.
Wij veroorloofden ons niet, om in meer-
dere bijzonderheden te treden; maar ik ver-

 1787.
 September.

ze-

1787.
September.

zekerde hem, dat wanneer het verhaal van onze reize in druk uitkwam, ik hem één der eerste afdrucken van het zelve zoude doen geworden: ik had reeds vrijheid bekomen, om mijn Journaal door DE LESSEPS, onzen jongen *Rusfischen* tolk, naar *Frankrijk* te zenden. Mijn vertrouwen op den heer KASLOFF, en op de Rusfische Regeering, zouden mij wel geene ongerustheid hebben overgelaten, indien ik verplicht geweest was mijne brieven met de post te verzenden; maar ik oordeelde eenen dienst aan mijn vaderland te doen, door aan DE LESSEPS gelegenheid te verschaffen, om in eigen perfoon de onderscheidene Landschappen van het *Rusfisch* Rijk te leeren kennen, alwaar hij waarschijnlijk t'eeniger tijd den post van zijnen vader, onzen Consul Generaal te *Petersburg*, vervullen zal. De heer KASLOFF zeide mij op eene zeer beleefde wijze, dat hij hem als zijnen Adjutant naar *Okhotsk* zoude medenemen, voorts hem eene gemakkelijke gelegenheid verschaffen, om zig van daar naar *Petersburg* te begeven, en dat hij hem, van dit oogenblik af aan, beschouwde als tot zijn gevolg behoorende. Eene

zoo zagte, eene zoo beminnelijke beleefdheid laat zig ligter gevoelen, dan uitdrukken; zij deed ons den tijd betreuren, welken wij in de Baaij *Avatscha* hadden doorgebracht, terwijl hij zig nog te *Bolcheretsk* bevond.

1787.
September.

Zie hier nog eenige bijzonderheden, welken ik nopens de regeering, den koophandel, de zeevaart, en de bevolking van dit Schier-eiland heb kunnen te weten komen.

Rusland heeft deszelfs ontdekkingen en volkplantingen op de kusten van Oost-Tartarije, en van het Schier-eiland *Kamt-schatka*, aan geene vreemde Zeelieden te danken. De *Rusfen*, die even gretig op peltterijen, als de *Spanjaarden* op goud en zilver zijn, hebben, zedert eenen geruimen tijd, zeer langduurige en zeer moeielijke landreizen ondernomen, om zig kostbaare vellen van fabeldieren, vossen, en zeeotters aan te schaffen: maar meer soldaten, dan jagers zijnde, oordeelden zij het gemakkelijker, om de inboorlingen onder hun juk te brengen, en op eene schatting te stellen, dan met hun de moeielijkheden van de jagt te deelen. Het Schier-eiland

*Nieuwe
bijzonder-
heden, pel-
terijen,
enz.*

Kamt-

1787.
September.

Kamtschatka ontdekten zij eerst op het einde der laatst voorgaande eeuw; hunne eerste aanslag tegen de vrijheid van deszelfs ongelukkige bewooners had in 't jaar 1696 plaats. De opper-heerschappij van *Rusland* werd eerst volkomen in het geheele Schier-eiland erkend in 't jaar 1711; de *Kamtschadalers* onderwierpen zig toen aan eene vrij ligte schatting, die nauwelijks tot betaaling der kosten van het bestuur toereikende was. Drie honderd sabel-vellen, twee honderd vosfen-vellen, zoo grijze, als roode, eenige otter-vellen, maaken de inkomsten van *Rusland* uit in dit gedeelte van *Asie*, alwaar zij omtrent vier honderd soldaten onderhouden, bijna allen *Kofakken* of *Siberiërs*, en verscheiden Officiers, die in de verschillende Landschappen het bevel voeren.

Het *Rusfisch* Hof heeft verscheiden malen de regeerings-form van dit Schier-eiland veranderd; die, welke de *Engelschen* aldaar in 't jaar 1778 vonden, duurde niet langer, dan tot 1784, op welken tijd *Kamtschatka* een wingewest wierd van het Gouverneurfschap van *Okhotsk*, het welk zelf van de Regeering van *Irkoutsk* afhangelijk is.

De

De Stad *Bolcheretsk*, weleer de Hoofdstad van *Kamtschaska*, alwaar de Major BEHM bij de komst der *Engelschen* zijn verblijf hield, staat thans alleenlijk onder het bevel van eenen Sergeant, genaamd MARTINOF. De Lieutenant KABOROF, zoo als gezegd is, voerde het bevel te *St. Pieter en St. Paulus*; de Major ELEONOFF, te *Nijenci-Kamtschaska*, eene Stad in *Neder-Kamtschatka*; eindelijk is *Verhnei*, of *Opper Kamtschatka*, onder het bevel van den Sergeant MOMAYEFF. Deeze onderscheiden Bevelhebbers zijn aan elkanderen geene verantwoording schuldig; zij doen dezelve een ieder regelrecht aan den Gouverneur van *Okhotsk*, die eenen Officier tot Opzigter heeft aangesteld, met den rang van Major, om in 't bijzonder over de *Kamtschadalers* het bevel te voeren, en hen ongetwijfeld tegen de vermoedelijke kwellingen van het krijs-bestuur te beveiligen.

Deeze ruwe schets van den koophandel deezer Landen zoude een zeer onvolledig denkbeeld geven van de voordeelen, welken *Rusland* uit deszelfs Volkplantingen aan de oostzijde van *Asië* trekt, indien de Lezer onkundig bleef, dat op de landreizen

1787.
September.

1787.
september.

zen' gevolgd zijn zeetochten in' het oosten van *Kamtschatka*, naar de kusten van *America*: die van BEHRING en TSCHIRIKOW zijn door geheel *Europa* bekend. Uit de naamen van deeze mannen, die zig door hunne tochten, ende daar op gevolgde onheilen, hebben beroemd gemaakt, kan men opmaken, wat 'er zij van de andere Zee-lieden, die de bezittingen van *Rusland* vergroot hebben met de *Aleutische Eilanden*, de meer oostwaards gelegene Eilanden, bekend onder den naam van *Oonolaska*, en alle de Eilanden ten zuiden van dit Schiereiland.

De laatste reize van Captain COOK heeft deeze tochten nog meer oostwaards doer uitbreiden; maar ik heb te *Kamtschatka* vernomen, dat de inboorlingen op de plaatsen, waar de *Rusfen* landden, tot nu toe geweigerd hadden schatting te betaalen, en zelfs eenigen handel met hun te drijven: de plaatsgemelden hadden waarschijnlijk de onvoorzigtigheid gehad, om hun het oogmerk van t' onderbrenging te doen bemerken: en men weet, hoe trotsch de *Ameri- caanen* op hunne onafhankelijkheid, en na- ijverig op hunne vrijheid zijn.

Rus-

Rusland besteedt zeer weinig kosten, om zijne bezittingen uit te breiden: de kooplieden regelen de uitrustingen te *Okhorsk*, alwaar zij, met verbaazende kosten scheepen van vijf en veertig of vijftig voeten lengte bouwen, die niet meer dan ééne mast in 't midden hebben, ten naasten bij als onze kotters, en met veertig of vijftig menschen bemand zijn, allen meer jagers dan zeelieden; deezen vertrekken in de maand Junij van *Okhorsk*, zeilen doorgaans tuschen den uithoek van *Lopatka*, en het eerste der *Kurilische Eilanden*, nemen hun koers oostwaards, en bezoeken verscheiden Eilanden, waar mede zij drie of vier jaaren doorbrengen, tot dat zij, of van de inboorlingen des lands gekogt, of zelf gedood hebben een genoegzaame hoeveelheid otters, om de kosten der uitrusting goed te maken, en aan de rheeders een voordeel van ten minsten honderd ten honderd voor hun uitschot te bezorgen.

Aan het oostelijk gedeelte van *Kamtshatka* heeft *Rusland* nog geene volkplanting opgericht: elk schip maakt 'er ééne uit in de haven, waar het overwintert; en wanneer het vertrekt, gaat dezelve te niet,

1787.
September.

of wordt aan een ander schip van dezelfde natie overgelaten. De Regeering van *Okhotsk* draagt alle mogelijke zorg, om aan de Capitains van die kotters te gelasten, van de *Rusfische* opperheerschappij door alle de Eiland-bewoners, welken zij bezoeken, te doen erkennen, en stelt op elk schip eene soort van tol-bediende, die in last heeft om eene schatting voor de kroonte heffen. Men heeft mij berigt, dat 'er eerlang een zending van *Okhotsk* vertrekken moest, om bij de t' ondergebragte volken het geloof te prediken, en door geestelijk goed eenigermaten te vergoeden, het geen de *Rusfen* hun verschuldigd zijn voor de opgelegde schattingen, die geenen anderen grond, dan in het recht van den sterksten, hebben.

Men weet, dat de pelterijen met zeer groot voordeel te *Kiatcha* op de grenzen van *China* en *Rusland* verkogt worden; doch eerst zedert de uitgave van het werk van COXE kent men in *Europa* de uitgebreidheid van dit artikel van koophandel, welks in- en uitvoering jaarlijks bijna agttien millioenen Livres bedraagt. Men heeft mij verzekerd, dat vijf en twintig schepen, met omtrent duizend menschen bemand,

ZOO

zoo *Kamtschadalers*, als *Rusfen* of *Kofak-*
ken, dit jaar naar de oostzijde van *Kamt-*
schatka gezonden werden, om pelterijen in
 te laden; deze schepen moeten van de
 rivier *Cook* tot het Eiland *Behring* verspreid
 zijn: eene langduurige ondervinding heeft
 hun geleerd, dat de otters zig zelden ver-
 der ophouden, dan op zestig graden noor-
 der breedte; het geen alle tochten ten dien
 opzichte bepaalt tot de nabuurschap van het
 Schier-eiland *Alaska*, of meer oostwaards,
 maar zig nimmer uitstrekt tot de *Straat van*
Behring, die onophoudentlijk met zwaare
 schotsen ijs bezet is.

1787.
 September.

Wanneer deze schepen te rug komen,
 gaan zij zomtijds in de Baaij van *Avatscha*
 ten anker liggen; maar altijd keeren zij naar
Okhotsk te rug, als zijnde de woonplaats
 van hunne bevragters en kooplieden, die
 regelrecht met de *Chineezen*, op de gren-
 zen van beide rijken handel drijven. De-
 wijl het ijs nimmer belemmering aanbrengt,
 om in de Baaij van *Avatscha* in te loopen,
 ankeren de *Rusfische* zeelieden aldaar, wan-
 neer het jaargetijde te ver verloopen is,
 om voor het einde van September te *Ok-*
hotsk te kunnen komen. Eene zeer wijze

1787.
September.

verordening der Keizerin van *Rusland* heeft verboden, om na dien tijd de zee van *Okhotsk* te bevaaren, dewijl alsdan de orkaanen en stormwinden beginnen, waar door meenige schipbreuk in deeze zee veroorzaakt is.

Het ijs strekt zig, in de Baaij van *Avatscha*, nooit verder uit, dan tot drie of vier honderd toisen van den oever; het gebeurt dikwils, gedurende den winter, dat de landwinder het ijs doen wegdrijven; het welk den mond der Rivieren *Paratounka* en *Avatscha* toefluit, en dan is de scheepvaart aldaar open. Dewijl de winter over 't algemeen minder gestreng is te *Kamtschatka*, dan te *Petersburg*, en in verscheiden Landstreeken van het *Russisch* Rijk, zoo spreken de *Russen* 'er van, even als de *Franschen* van den winter in *Provence* spreken; maar de sneeuw, die ons zedert den 20^{en} September omringde, de rijp, waar mede de grond alle morgen bedekt was, en de plantgewassen, die zoo dor waren, als men dezelve in de maand Januarij in den omtrek van *Parijs* ziet, dit alles voorspelde ons, dat de winter aldaar ondraaglijk streng moet zijn voor menschen, die uit de

De zuidelijke gedeelten van *Europa* komen.

1787.
September.

Wij waren egter, in zeker opzigt, minder voor de koude gevoelig, dan de Inwoonders van *St. Pieter* en *St. Paulus*, zoo *Rusjen*, als *Kamischadalers*; zij waaren met de dikste pelterijen gekleed, en de warmte binnen hunne wooningen, alwaar zij altijd brandende kachels hebben, was 28 of 30 graden boven het vriespunt: wij konden in zulk eene warme lucht geen' adem halen, en de Lieutenant droeg zorge om zijne vengsters open te zetten, wanneer wij ons in zijne kamer bevonden. Deeze volken hebben zig aan uitersten gewend; men weet, dat hun gebruik, zoo in *Europa*, *Damp-baden*, als in *Asië*, medebrengt, dampbaden te nemen, waar uit zij komen, geheel met zweet bedekt, en zig vervolgens in de sneeuw wentelen. Het gehucht van *St. Pieter* had twee zulke openbaare badstoven, welken ik ging bezigtigen, eer zij heet gemaakt waren; zij bestaan in een zeer lang vertrek, in het midden van het welk een oven is, van gebakken steen gemaakt, die gestookt wordt als de ovens, geschikt om brood te bakken; deszelfs gewelf is omringd met

1787.
September.

banken, amphiteaters-gewijze, voor, de geenen, die zig willen baden; zoo dat de hitte meer of min sterk is, naar mate men zig op eene hoogere of lagere bank geplaatst heeft: men giet water boven op den oven, wanneer hij door het vuur gloeiend geworden is; dit water stijgt dadelijk als een damp op, en verwekt de overvloedigste uitwaasfeming. De *Kamtschadalers* hebben dit gebruik, gelijk ook veele anderen, van hunne overwinnaars aangenomen; en in zeer weinige jaaren zal het oorspronkelijk character, waar door zij zig van de *Rusfen* zoo blijkbaar onderscheiden, uitgewischt zijn. Hunne bevolking gaat tegenwoordig het getal van vier duizend zielen niet te boven in het geheele schier-eiland, het welk zig van 51 tot 63 graden, op eene breedte van verscheiden graden lengte, uitstrekt: men ziet daar uit, dat verscheiden vierkante mijlen voor elk persoon kunnen berekend worden. Zij houden zig met geenen landbouw op; en de voorrang, welken zij aan de honden boven de rendieren gegeven hebben, om hunne sleden te trekken, belet hen om varkens, schapen, jonge rendieren, hoenderen, of kalven aan te kweken, vermits deeze die-

ren

ren verflonden zouden zijn, eer zij sterkte
 genoeg bekomen hadden, om zig te verde- 1787.
September.
 digen. De visch is het voornaamste voed-
 zel voor hunne trek-honden, die met dit
 al tot vier en twintig mijlen op een dag
 afleggen; men geeft hun niet te eeten. dan
 na dat zij hunne taak volbragt hebben.

De Lezer heeft reeds gezien, dat deeze
 manier van reizen aan de *Kamschadalers*
 niet bijzonder eigen is; de bewooners van
Tchoka, en de *Tartaren* van de *Baaij van*
Castries, bedienen zig van geen ander vee
 tot het trekken hunner sleden. Wij waren
 zeer nieuwsgierig om te weten, of de *Rus-*
sen eenige kennis hebben van deeze onder-
 scheiden landstreken, en wij vernamen van
 den heer *KASLOFF*, dat de schepen van
Okhotsk te meermalen den noordelijken uit-
 hoek van het Eiland, welke aan den
 mond der Rivier *Amur* ligt, gezien had-
 den, maar dat zij aldaar nimmer aan land
 gegaan waren, om dat dezelve buiten de
 grenspaalen der *Russische* volkplantingen op
 deeze kust gelegen is.

Ondertusfchen deed de koude ons bevroer. *Vertrek*
van Avat-
scha.
 den, dat het tijd was, om op ons vertrek
 te denken; de landstreek, welke wij, bij

1787.
September. onze aankomst den 7 September, vol met een aangenaam groen gevonden hadden, was den 25^{en} van dezelfde maand zoo dor, als men die in den omtrek van *Parijs* op 't einde van December ziet; alle de bergen, die twee honderd tofsen boven de oppervlakte der zee verheven zijn, waren met sneeuw bedekt. Ik gaf bevel, om alles tot ons vertrek gereed te maken, en wij gingen den 29^{en} onder zeil. De heer KASLOFF nam afscheid van ons; en daar de stilte ons noodzaakte om in het midden van de Baaij te ankeren, nam hij bij ons aan boord het middagmaal. Ik vergezelde hem met DE LANGLE en verscheiden Officiers aan land, alwaar hij ons op een zeer goeden avond-maaltijd en eene dans-partij onthaalde. Des anderen daags, bij het aanbreken van den dag, vermits de wind noordwaards gedraaid was, gaf ik sein om onder zeil te gaan. Naauwlijks waren wij onder zeil, of wij hoorden eenen groet uit het gantsche geschut van *St. Pieter* en *St. Paulus*. Ik deed dien groet beantwoorden, en dezelve werd hernieuwd, toen wij in den naauwen ingang der haven waren; hebbende den Gouverneur eenige manschappen
af

1787.
September.

afgezonden, om ons de afscheids eerbewijzingen te doen op het oogenblik, dat wij de kleine batterij, ten noorden van de vuurbaak gevonden wordende, zouden voorbijvaaren.

Niet zonder aandoening konden wij DE LESSEPS verlaten, daar zijne voortreffelijke hoedanigheden hem bij ons bemind gemaakt hadden, en wij hem in een vreemd Land agterlieten, op een oogenblik, dat hij eene zoo langdurige, als moeielijke reize stond te onderneemen (*). Dit Land herinnerde ons steeds de aangenaamste nage-

(*) Aan deeze terugkomst van LESSEPS door *Kamtschatka* en *Siberië* zijn wij verschuldigd al het geen wij van de reize van LA PÉROUSE zedert *Macao* ontfangen hebben. LESSEPS heeft ook een Journaal van zijne te rug reize gegeven; ik verwijze den nieuwsgierigen Lezer tot de uitvoerige berigten rakende *Kamtschatka*, die aldaar te vinden zijn; men zal 'er met eene zekere deelneeming in zien den onaangenaamen toestand van deezen tolk gedurende zijne reize van de *Baaij van St. Pieter en St. Paulus* naar *Parijs*, en zijne zonderlinge zorge, om aan het oogmerk zijner zending te voldoen, en één der belangrijkste gedeelten der reize van LA PÉROUSE naar *Frankrijk* over te brengen.

1787.
October.

gedachtenis, ons verzekerd houdende; dat men in geen Land, in geene eeuw, immer grootere blijken van achting en van herbergzaamheid betoond heeft.

De noorden winden, die ons bij het uitloopen uit de Baaij *Avatscha* zoo gunstig waren, verlieten ons twee mijlen ver in zee; zij zetteden zig in het westen vast, met eene hardnekkigheid en hevigheid, die mij verhinderden in de volvoering van mijn voorgenomen ontwerp, om de *Kurilische Eilanden* tot aan het Eiland *Marikan* te onder-

*Tocht naar
de Zee-
mans-Ei-
landen.*

zoeken. De stormwinden en onweersbuien volgden zoo schielijk op elkander, dat ik geen lust had met deeze hinderpaalen te worstelen, vermits het onderzoek deezer Eilanden van weinig aanbelang was. Ik richte mijnen weg, onder 165 graden lengte, om de parallel-lijn van 37 graden 30 minuten, te pasfeeren, waar op eenige Aardrijkskundigen een groot, rijk, en wel bevolkt Eiland geplaatst hebben, het welk, zoo men zegt, in 't Jaar 1620, door de *Spanjaarden* ontdekt was. In het vierde Deel van de verzameling der Academische Verhandelingen vindt men eene Memorie, die eenige bijzonderheden omtrent dit Eiland

be-

Devat. Den 14^{en}, zagen wij kleine landvogelen, tot het geslacht der vinken behoorende, die zig op ons touwwerk nederzeten; als mede eendvogelen, en water-raven, die zig nooit verre van het land verwijderen. Wij zetteden onzen koers oostwaards, juist op de parallel lijn, waar op men dit Eiland plaatst. Het was zeer helder weder, en op beide Fregatten waren de wachten aanhoudend boven in de mast. Eene vrij aanmerkelijke belooning werd toegezegd aan den geen, die het eerst land ontdekken zoude: doch deeze aanmoediging was niet noodig; een ander meer vermogend middel zette den ijver van alle de matroosen aan: ik had beloofd, dat het ontdekte Land naar den naam van den eersten ontdekker genoemd zoude worden; elk beijverde deeze eer; en ik bespeurde nog bij deeze gelegenheid, hoe veel aanlokends het behaalen van roem voor *Fran-schen* heeft.

Dit onderzoek nogthans, het welk wij tot den 22ten voortzetteden, liep vruchteloos af. Wij zagen bij aanhoudendheid gevogelte; één onder anderen veel kleiner, dan een winterkoningje, zettede zig op het
 touw-

 1787.
 October.

1787.
October.

touwwerk van ons groot marszeil. Eén der soldaten zelfs beweerde eenige scheutjens wier te hebben zien voorbij drijven. Het Eiland ligt voorzeker in den omtrek van den weg, dien wij hebben afgelegd, op meer dan 15 graden lengte: de teekens van nabijheid van land waaren te meenigvuldig en te blijkbaar, dan dat wij 'er aan konden twijffelen. Ik ben geneigd te gelooven, dat wij onzen koers op eene al te noordelijke parallel-lijn genomen hebben. Alle de vogelen schenen uit het zuiden te komen, wordende door den geweldigen wind voortgedreven; en indien ik dit onderzoek op nieuw moest aanvangen, zoude ik op de parallel-lijn van 35 of 36 graden zeilen. De tegenwinden lieten mij niet toe, om westwaards te rug te keeren. Zedert ons vertrek van *Kamtschaska* hadden wij zeer veele ongemakken doorgestaan, en zeilden te midden van zeer zwaare deiningen, die zelfs op zekeren tijd onze kleine boot medesleepten, en meer dan honderd vaten waters op het boord van 't schip wierpen. Doch wij ondervonden nog een ander, en veel zwaarder onheil: een matroos aan boord van de *Aströlabé* viel in zee,

zee, bij het aanbinden van de bramsteng; het zij dat hij door zijnen val gewond werd, het zij dat hij niet zwemmen konde, hij kwam niet meer te voorschijn, en alle mijne pogingen ter zijner redding waren vrugteloos.

1787.
October.

Na dit vergeefs onderzoek, vervolgde ik mijne reize naar het zuidelijk halfmond, in dat ruim veld van ontdekkingen, waar de wegen, door QUIROS, MENDANA, TASMÁN, enz. bezeild, door latere Reizigers op nieuw doorkruist zijn, en waar elk hunner eenige nieuwe Eilanden bij de reeds bekenden gevoegd heeft, doch waaromtrent de nieuwsgierigheid der *Europeanen* met reden meer omstandige berigten verlangde, dan die in de verhaalen der eerste Reizigers gevonden worden. Men weet, dat in dit uitgestrekt gedeelte van den grooten Oceaan, onder den evenaar, eene streek is, van 12 tot omtrent 15 graden van het noorden naar het zuiden, en van 140 graden van het oosten naar het westen, doorzaaid met Eilanden, die op den aardbol gelijk staan met den melkweg in den starrenhemel. De taal, de zeden van hunne bewoners zijn ons niet meer onbekend;

en

1787.
October.

en de waarnemingen, door de nieuwste reizigers gedaan, geven ons zelfs aanleiding tot waarschijnlijke gisfingen nopens den oorsprong deezer volken, dien men aan de *Maleijers* kan toeschrijven, zoo als die der onderscheidene volkplantingen op de *Spaansche* en *Africaansche* kusten aan de *Pheniçiërs* moet worden toegeschreven. De aan mij gegevene Instructiën bragten mede, om in het derde jaar van onzen tocht deezen Archipel te doorzeilen: het westelijk en zuidelijk gedeelte van *nieuw Caledonië*, welks oostelijke kust door *Capitain COOK* in zijne tweede reize ontdekt was; de zuidelijke Eilanden der *Arfaciden*, waar van *SURVILLE* de noordelijke bezogt heeft; het noordelijk gedeelte van *Louisiada*, het welk *DE BOUGAINVILLE* niet had kunnen ontdekken, maar waar van hij het eerst de zuidoost-kust bezeild had; alle deeze aardrijkskundige punten hadden in 't bijzonder de aandacht der Regeering tot zig getrokken, en het was mij aanbevolen, de grenspaalen daar van naar te gaan, en dezelve nauwkeurig in breedte en lengte te bepalen, De *Societeits*-, de *Vriendschaps*-, de *Hebriïsche Eilanden* enz. waren bekend,

en

en hadden geene belangrijkheid meer voor de nieuwsgierigheid der *Europeanen*; maar dewijl zij levensmiddelen opleverden, was het mij geoorloofd, naar de mate mijner behoeften, mij aldaar op te houden; en men had met reden verondersteld, dat ik, bij mijn vertrek van *Kamtschatka*, eenen zeer geringen voorraad van versche levensmiddelen hebben zoude, die ondertuschen voor het behoud van de gezondheid der zeelieden zoo noodzakelijk zijn.

1787.
October.

De wind was zeer veranderlijk, en de zee stond zeer onstuimig, tot den 30sten graad van breedte, dien wij den 29sten October bereikten. Onze gezondheid had, door dien al te schielijken overgang van koude tot de grootste hette, over 't algemeen veel geleden. De volgende dagen begonden wij vogelen te zien, en wel schollevaars, en duikelaars, eene soort, die zig nooit ver van het land verwijdert. Langzamerhand hielden deeze teekenen van nabijheid van land op; doch het is waarschijnlijk, dat wij dicht bij eenig Eiland of ondiepte waren, het welk zig niet aan ons gezicht voordeed, en mischien toeval- lig door eenen anderen zee-reiziger ontdekt

November.

zal

1787.
November.

zal worden. Wij begonden toen eene heldere lucht te krijgen, en wij vongen eenige zee-braasfems en haijen, een lekkeren beet voor ons, die reeds allen genoodzaakt waren ons met gezouten vles te behelpen, waar aan wij reeds den invloed der warme luchtstreek begonden te bespeuren. Den 5^{en} November pasfeerden wij de linie van onzen weg van *Montereij* naar *Macao*. De vogelen waren geheel en al verdwenen; wij vonden niet meer, noch zee-braasfems, noch andere soorten van zee-visfchen, waar op wij al te veel gerekend hadden, om 'er onze harde fcheeps-kost mede te kunnen verwisfelen; en onze verfche voorraad was geheel opgebruikt. Den 9^{en} bevonden wij ons ter plaatfe, waar zommige kaarten de ondiepte van *Villa-Lobos* aanwijzen, en wij ontdekten volftrekt geen teeken van land. Ik ben van gevoelen, dat, zoo deeze ondiepte 'er waarlijk is, men daar aan eene meer westelijke ligging geven moet; vermits de *Spanjaarden* hunne ontdekkingen in den grooten Oceaan altijd te dicht aan de *Amerikaanfche* kusten geplaatst hebben.

Toen wij aan het zuiden naderden, werd de

de zee een weinig stiller, doch de lucht was met dikke nevelen, bezet, en wij hadden nauwlijks den 10^{en} graad noorder breedte bereikt, of wij kregen een bijna onafgebroken regen, ten minsten des daags, want des nachts was het zeer helder weder. De hette was drukkend, en de hijgrometer had zedert ons vertrek uit *Europa* nooit meerder vochtigheid opgegeven; wij ademden eene lucht zonder veerkragt in, het welk, gevoegd bij het slegt voedsel, onze kragten verminderde, en ons bijna onbekwaam maakte tot moeielijken arbeid, zoo de omstandigheden denzelven georderd hadden. Ik verdubbelde mijne zorg, om de gezondheid van mijn scheepsvolk te behouden in deezen bedenklijken toestand, die door eenen al te schielijken overgang van koude in warmte en vochtigheid veroorzaakt was; ik deed dagelijks tot het ontbijt koffij rond deelen; ik gaf bevel om het beneden deks droog en luchtig te houden; het regenwater diende om de hembden der matroozen te waschen, en op deeze wijze maakten wij een nuttig gebruik van de schadelijke luchtstreek, welke wij verpligt waren door te reizen, en waar van ik dan

 1787.
 November.

1787.
November.

invloed meer vreesde, dan van de hooge breedten, welken wij voorbij waren. Wij vongen den 6^{en} November, voor de eerste keer, agt Boniten, die aan al het scheepsvolk eene goede maaltijd verschaften, als mede aan de Officiers, die, zoo wel als ik, geen ander voedsel, dan de gewoone scheepskost, hadden. Deeze regens, stormen, en onstuimige zeën hielden tegen den 15^{en} op, wanneer wij op 5 graden noorder breedte gekomen waren; wij hadden toen zeer stil weder; een gezicht-einder van de grootste uitgestrektheid, bij het ondergaan der zon, verzekerde onzen weg voor den nacht; voor 't overige was de lucht zoo zuiver, en het weder zoo helder, dat wij de gevaren, die ontweken moesten worden, even als op klaar lichten dag, zien konden. Dit schoone weder vergezelde ons tot voorbij den evenaar, dien wij den 21^{en} November, voor de derde keer zedert ons vertrek van *Brest*, pasfeerden: wij waren 'er drie malen tot omtrent 60 graden noord of zuidwaards af geweest; en, overeenkomstig het verder ontwerp van onze reize, moesten wij het noordelijk halfond niet verder aandoen, dan in de *Atlantische* zee, wanneer wij
naar

naar *Europa* zouden te rug keeren. Niets deed de céntoonigheid van deeze lange vaart afwifelen; wij legden eenen weg af, ten naasten bij gelijk aan dien, welken wij 's jaars te vooren, toen wij van het *Paasch-Eiland* naar de *Sandwichs Eilanden* zeilden, afgelegd hadden. Geduurende dien geheelen weg, waren wij onophoudendlijk van gevogelte omringd, het welk ons een gezond en overvloedig voedsel verschaft had; thans heerschte rondom ons eene onoverzienbaare eenzaamheid, en het scheen, of de lucht zoo wel, als het water, op dit gedeelte van den aardbol, ten eenemaal zonder bewoners was. Wij vongen eger, den 23^{en}, twee haaijen, die aan het scheepsvolk een paar maaltijden bezorgden, en wij schoten, denzelfden dag, een zeer mageren schollebaar, die zeer afgemat scheen te zijn; wij meenden, dat hij misschien van het *Eiland van den Hertog van Yorck* kwam, het welk omtrent honderd mijlen van ons af lag: hij maakte een gerecht op mijne tafel uit, zijnde gestoofd, doch hij smaakte niet beter, dan de haaijen. Naar mate wij meer naar het zuidelijk halfrond naderden, vlogen de zee-meeuwen,

 1787.
 November.

1787.
November.

de fregatten, de zee-zwaluwen, en de stroo-
gatten rondom onze schepen; wij merkten
dezelfen aan, als de voorboden van eenig
Eiland, het welk wij met het grootste on-
geduld verlangden te ontmoeten; wij be-
klaagden ons ongeluk, van, zedert ons
vertrek van *Kamtschatka*, zelfs niet de ge-
ringste ontdekking gedaan te hebben. Dee-
ze vogelen, welker meenigte ontelbaar
werd, toen wij den vierden graad der zui-
delijke breedte bereikt hadden, deden,
elk oogenblik, in ons de hoop herleven,
van eenig land te zullen aantreffen; maar
schoon de gezicht-einder de meest moge-
lijke uitgestrektheid had, deed zig niets
van dien aart aan ons gezicht op: en in
de daad wij vorderden zeer weinig op on-
zen weg. De sterke winden hielden op,
toen wij ons op twee graden zuider breed-
te bevonden, en in plaats derzelfen kwa-
men zeer zachte noorden-winden, strekken-
de naar het west-noord-westen, waar me-
de ik een weinig oostwaards stuurde, uit
vreeze, van anders onder den wind der
Vrienden-Eilanden te geraken. Geduuren-
de deeze stilte, yongen wij eenige haaijen,
waar aan wij den voorrang boven gezou-
ten

ten vleesch gaven, en wij schoten ook zee-
vogelen, welken wij gestoofd aten; schoon
zeer mager, en schier ondraaglijk wegens
den visch-smaak en visch-reuk, scheenen
zij ons, uit hoofde van ons gebrek aan
versch voedsel, bijna zoo goed te zijn,
als snippen. De zwarte of gcheel witte
albatrosfen zijn aan de *Zuid-zee* bijzonder
eigen, en ik heb ze in den *Atlantischen*
Oceaan nimmer vernomen; wij schoten 'er
veel meer, dan zee-meeuwen en fregatten:
de laatstgemelden vlogen in zulk eene groo-
te meenigte rondom onze schepen, vooral
des nachts, dat wij door hun geraas bij-
kans doof werden, en elkanders gesprek op
het dek nauwlijks verstaan konden: de
jagt, die wij op hen maakten, en vrij
voorspoedig was, vergoedde ons hun ge-
schreeuw, en verschaftte ons een tamelijk
goed voedsel; doch zij verdweenen toen
wij den 6^{en} graad gepasseerd waren. De
westelijke winden, en eene zeer holle zee
uit dien zelfden hoek, begonden toen onze
vaart zeer moeielijk te maken. Ons touw-
werk, het welk door de aanhoudende vocht-
tigheid, welke wij op de kust van *Tartarije*
hadden ondervonden, verrot was, brak elk

1787.
November.

December.

1787.
December.

oogenblik aan stukken, en wij namen geen ander in de plaats, dan in den hoogsten nood, uit vreeze van 'er gebrek aan te zullen hebben. Den 2^{en} December bevonden wij ons ter plaatse, welke BYRON als de ligging van zekere gevaarlijke Eilanden heeft opgegeven, zonder het minste blijk te vernemen, dat we land in onze nabijheid hadden. De Bevelhebber BYRON heeft zig omtrent de ligging van dit Eiland gemakkelijk kunnen bedriegen, daar hij de verkeerde manier, van op gissing te zeilen; volgde. Ik oordeelde toen van de westelijke winden gebruik te moeten maken, om den parallel - lijn der *Zeemans - Eilanden* van BOUGAINVILLE te bereiken, zijnde eene ontdekking van de *Franschen*, en waar wij hoopten eenige ververschingen te zullen vinden, welken wij zeer benoodigd hadden.

Den 6^{en} December, des namiddags om drie uren, ontdekten wij het oostelijkste Eiland van deezen Archipel: wij zetteden derwaards koers, en des anderen daags bereikten wij deszelfs zuidelijken uithoek, die op 14 graden 8 minuten zuidelijker breedte gelegen is,

Wij

Wij zagen geene praauwen, voor dat wij in het kanaal waaren: aan de windzijde van het Eiland hadden wij wooningen bespeurd, als mede eene aanzienlijke meenigte *Indianen*, die in het rond onder kokos-boomen zaten, en, zonder den minsten angst, zig met het gezicht van onze fregatten scheenen te vermaken; zij staken toen met geene praauw in zee, noch volgden ons langs den oever. Dit Land, omtrent twee honderd toisen hoog, is zeer slijk, en, tot op den top, met groote boomen bewasfen, waar onder wij een groot aantal kokos-boomen konden onderscheiden: de huizen staan ten naasten bij aan 't hangen van den berg; en in deezen stand ademden de Eiland-bewooners eene zeer gematigde lucht. Wij bespeurden tevens eenige bearbeide velden, die waarschijnlijk met pataten of ignames beplant moesten worden: maar over 't geheel schijnt dit Eiland niet zeer vrugtbaar; en in alle andere oorden der *Zuid-zee* zoude ik het als onbewoond beschouwd hebben. Mijne dwaling zoude des te grooter geweest zijn, daar zelfs twee kleine Eilanden, die de westkust van 't kanaal uitmaken, het welk wij waaren door-

1787.

December.

Aankomst op deze Eilanden.

1787. gevaaren, al mede hunne bewooners heb-
 December. ben; wij zagen vijf praauwen afsteken, die
 zig met elf anderen van de oostzijde ver-

Begin van eenigden. Na dat deeze praauwen verschei-
ruiling met den malen rondom onze schepen waren heen
de Eiland- gevaren, met een voorkomen van wantrou-
bewooners. wen, waagden zij het eindelijk om tot ons
 te naderen, en met ons eenige ruilingen te
 doen, doch van zoo weinig aanbelang, dat
 wij 'er een twintigtal kokos-noten, en twee
 blaauwe kuif-hoenderen door bekwaamen.
 Deeze Eiland-bewooners waren, even als
 allen in de *Zuid-zee*, bedriegers in hunnen
 handel; en wanneer zij de waarde hunner
 kokos-noten in voorraad ontfangen had-
 den, gebeurde het zeldzaam, dat zij niet
 heen gingen, zonder de goederen, in rui-
 ling bedongen, te leveren: deeze dieverijen
 waren wel van weinig aanbelang, en eeni-
 ge koraale hals-cieraden, met kleine lap-
 pen rood laken, waren de moeite van te
 rug vordering niet waardig. Wij peilden
 verscheiden malen in het kanaal, en met
 een lijn van honderd vademen kregen wij
 geen grond, schoon wij naauwlijks een mijl
 van den oever af waren. Wij vervolgden
 onzen weg om eenen uithoek om te vaa-
 ren;

ren, agter welken wij eene schuilplaats hoopten te vinden; doch het Eiland had de breedte niet, door DE BOUGAINVILLE opgegeven: het eindigt integendeel punts-gewijze, en deszelfs grootste diameter is ten hoogsten van één mijl. Wij bevonden, dat de oosten wind tegen deeze kust, die met klippen als doorzaaid is, aansloeg, het geen ons overtuigde, dat men te vergeefs aldaar eene ankerplaats zoeken zoude. Wij richtten onzen koers toen naar buiten het kanaal, met oogmerk om langs de twee westelijke Eilanden, die met hun beiden omtrent van zoo veel aanbelang zijn als het oostwaards gelegene, heen te vaaren: een kanaal van nog geen honderd toisen scheidt die beide Eilanden van elkander; en aan derzelve westelijk einde bespeurt men een Eilandjen, het welk ik eene groote rots genoemd zoude hebben, indien het niet met boomen bewasfen was. Eer wij de twee zuidelijke uithoeken van het kanaal waren voorbij gezeild, bevonden wij ons in eene volkomene stilte van wind, terwijl wij door hevige golven geslingerd werden, zoo dat ik vreesde tegen de *Astrolabe* aan te stooten; gelukkig werden wij door eeni-

 1787.
 December.

1787.
December.

ge rukwinden spoedig van deezen onaangenaamen toestand ontheven: wij waren daar door verhinderd om acht te geven op de redeneering van eenen ouden *Indiaan*, die een kava-tak in de hand hield, en een zeer lang gesprek voerde. Wij wisten, door het lezen van onderscheiden reisbeschrijvingen, dat dit een teeken van vrede was; en; hem eenige stoffen toewerpande, beantwoordden wij hem met het woord *taijo*, het welk in de taal van verscheiden volken der *Zuidzee-Eilanden* de beteekenis van *vriend* heeft: maar wij waaren noch niet geoeffend genoeg, om de woorden, welken wij uit de Lijsten, in *COOK'S Reizen* voorkomende, hadden uitgetrokken, met genoegzaame onderscheiding te verstaan en uit te spreken.

Toen wij eindelijk een frischen wind kregen, zeilden wij van de kust af, om buiten deezen oord van stilte te geraaken. Alle de prauwen kwamen naar ons toe; zij zijn over 't algemeen zeer goed om te zeilen, maar zeer middelmatig om te roeijen: deeze vaartuigen zouden voor menschen, die geene goede zwemmers waren, niet kunnen dienen, dewijl zij elk oog-
blik

blik omflaan. Maar zulk een toeval verwondert en ontrust hen minder, dan wanneer ons een hoed afvalt: zij nemen de onder 't water gedoken praauw op hunne schouderen; en na dezelve van 't water ontledigd te hebben, gaan zij 'er weder in, schoon zij vrij zeker zijn, dat ze na verloop van een half uur denzelfden arbeid weder zullen moeten hervatten, dewijl het evenwigt in deeze ellendige vaartuigen schier even moeielijk te houden is, als voor onze springers op hunne koorden. Deeze Eiland-bewooners zijn over 't algemeen groote lieden, en hunne gestalte, door elkander gerekend, schijnt mij toe vijf voeten en zeven of agt duimen te bedragen; de kleur van hunne huid is ten naasten bij, als die der *Algerynen*, of andere volken van de kust van *Barbarije*; hunne haren zijn lang, en op den kruin van 't hoofd opgebonden; hun voorkomen schein niet zeer bevallig. Ik zag niet meer dan twee vrouwen, wier trekken niet veel zagtheid aanduiden: de jongste, naar gissing agttien jaaren oud, had op het eene been eene vreeslijke en walgelijke zweer. Verscheiden deezer Eiland-bewooners hadden wonden

 1787.
 December.

1787.
December.

den van belang; en het zoude mogelijk zijn, dat dit een beginzel van melaatsheid was, want mijne opmerking viel onder hen op twee mansperfoonen, wier beenen zoodanig met zweeren bezet en gezwollen waren, dat omtrent de soort van hunne ziekte geene twijffeling overbleef. Zij naderden ons met schroom en ongewapend, en alles duidde aan, dat zij zoo vreedzaam waren, als de bewooners der *Societeits- of Vrienden-Eilanden*. Wij meenden, dat zij waren heen gegaan, zonder oogmerk van te rug te komen, en hunne blijkbaare armoede deed ons zulks niet zeer betreuren; doch de wind in den namiddag merkkelijk verminderd zijnde, kwamen die zelfde prauwen, waar bij zig nog verscheiden andere voegden, twee mijlen ver in zee, ons nieuwe ruilingen voorstellen: zij waren, na dat zij ons verlaten hadden, aan land geweest, en keerden nu met een weinig rijker lading, dan de eerste maal, te rug. Wij bekwamen, bij deeze tweede ruiling, van de Eiland-bewooners verscheiden zeldzaamheden, betrekkelijk hunne kleeding, vijf hoenders, tien kuif-hoenders, een klein varken, en de fraaiste tortel-

telduif, welke wij immer gezien hadden; zij was wit, de kop van de schoonste violet-kleur, de vlerken groen, en de borst met kleine roode en witte vlakken bezaaid, gelijk aan anemoon-bladeren: dit diertjen was tam, at uit de hand en uit den mond; maar het was niet waarschijnlijk, dat het levendig naar *Europa* zoude kunnen worden overgebracht; ja met de daad, belette ons deszelfs dood, om iets meer dan de vederen te bewaaren, die egter spoedig haaren glans verloren. Dewijl de *Astrolabe* ons steeds op deezen tocht was vooruitgevaaren, zoo hadden alle de prauwen haare ruilingen met DE LANGLE begonnen, die van de *Indianen* twee honden gekocht had, welken wij zeer goed vonden.

Schoon de prauwen deezer Eilanders van een konstig maakzel zijn, en een blijk van hunne bekwaamheid in het bewerken van hout opleveren, konden wij hen nooit overhalen, om onze bijlen, of eenig ijzer gereedschap aan te nemen; zij gaven den voorrang aan eenige glaazen koraalen, schoon ze hun van geen het minste nut zijn konden, boven al het geen wij hun van ijzer of stoffen aanboden. Zij verkogten ons een

 1787.
 December.

1787.
December.

een houten vat, met kokos-olie gevuld; dit vat had volkomen de gedaante van onze aarden potten, en een *Europeesch* werkmán zoude het aangezien hebben, als of het op een draaibank deszelfs fatsoen bekomen hadde. Hunne touwen zijn rond, en als onze horologie-kettingen gevlochten; hunne matten zijn zeer fijn, maar hunne stoffen, ten aanzien van kleur en weefzel, verre beneden die der *Paasch-* en *Sandwich-Eilanden*: zelfs scheenen zij zeldzaam te wezen; want alle deeze Eilanders liepen geheel naakt, en verkogten ons slechts twee stukken. Dewijl wij ons verzekerd hielden, om meer westwaards een veel aanzienlijker Eiland te ontmoeten, in welks nabijheid wij ons konden vleijen, ten minsten eene schuilplaats, zoo al niet eene haven, te zullen vinden, stelden wij het nemen van verdere waarnemingen uit, tot dat wij aldaar gekomen zouden zijn.

Met de daad ontdekten wij des anderen daags, des morgens ten zes uren, een veel merkwaardiger Eiland; namelijk *Maou-na*. Wij bereikten den noord-oostelijken uithoek van dat Eiland niet voor des avonds ten vijf uren: dewijl ik van oogmerk was al.

aldaar eene ankerplaats te zoeken, gaf ik se in aan de *Astrolabe*, om dien geheelen nacht onder den wind van het Eilaad te zeilen, ten einde den geheelen volgenden dag aan het onderzoeken der geringste bijzonderheden te kunnen besteeden. Schoon op den afstard van drie mijlen van het land, nog dien zelfden avond, door drie of vier praauwen bij ons aan boord varkens en vrugten werden aangebragt, welke zij tegen koraalen verruilden; het geen ons nopens den rijkdom van dit Eiland zeer goede gedachten deed opvatten.

Den 9^{en} des morgens, naderde ik het land, en wij zeilden 'er langs, op den afstand van een halve mijl: het is omringd met eene geheele reeks van koraalplanten, waar tegen de zee met woede aanslaat, zij liepen bijna tot den oever toe, en de kust vormde verscheiden kleine bogten, voor welchen men tusfchenruimten zag, waar door de praauwen, en waarschijnlijk ook onze booten en sloepen konden heen komen. Binnen in elke bogt ontdekten wij talrijke gehuchten, waar uit eene ontelbare meenigte praauwen was uitgelopen, beladen met varkens, kokos-noten en andere

 1787.
 December.

1787.
December.

dere vrugten, welken wij tegen allerlei snuijsterijen van glaswerk verruilden: zulk een ruime overvloed deed ons verlangen aanwasfen, om aldaar te ankeren; te meer daar wij boven van de bergen tot aan den voet derzelven, waar die gehuchten gelegen waren, watervallen zagen. Zoo veele goede uitzigten maakten mij omtrent de keuze van eene ankerplaats niet ongemakkelijk: ik deed, zoo veel mogelijk, naar de kust heen wenden; en ten vier uren, op een mijl afftands van den oever, en op dertig vademen waters, een bank gevonden hebbende, die uit vergaane schelpen, en zeer weinig koraal-planten bestond, lieten

*Ankeren
aan het
Eiland
Maouana.*

wij aldaar het anker vallen; maar wij werden door eene zeer sterke deining heen en weder geflingerd, die ons naar land toedreef, schoon de wind van de kust afkwam. Dadelijk bragten wij onze booten in zee; en nog dien zelfden dag, gingen DE LANGLE en verscheiden Officiers, met drie gewapende booten van beide fregatten, aan land, alwaar zij door de Inwooners op de vriendschappelijkste wijze ontfangen werden. Toen zij aan den oever kwamen, begon de donker reeds te vallen;

de *Indianen* ontstaken een groot vuur, om de plaats der landing te verlichten; zij bragten vogelen, varkens en vrugten aan: na verloop van een uur, keerden onze booten naar boord te rug. Elk scheen over dit onthaal voldaan te zijn; en het spreekt ons alleen, dat onze Schepen op zulk eenen flegte rheede geankerd waren, alwaat de Fregatten als in de opene zee waggelden. Schoon wij tegen de winden gedekt waren, was de stilte genoegzaam, om ons aan het grootste gevaar bloot te stellen, zoo onze kabeltouwen bij toeval braken; en de onmogelijkheid, om onder zeil te geraken; liet ons geen hulpmiddel overig, wanneer de wind slechts een weinig sterk uit het noordwesten waaide. Wij wisten, uit de verhalen van vorige Reizigers, dat de pasfaat-winden in deeze oorden onbestendig zijn; dat het aldaar bijna even gemakkelijk is, om oostwaards op te komen, als westwaards af te daalen, het geen de uitgestrekte scheepvaart van deeze volken onder den wind gemakkelijk maakt: wij zelve hadden deeze onbestendigheid der winden ondervonden, en de westelijke winden hadden ons eerst op de 12 graden

1787.
December.

1787.
December.

verlaten: Deeze overwegingen deden mij eenen onrustigen nacht doorbrengen; te meer, om dat 'er in het noorden een onweder broeide, uit welken hoek de wind vrij hevig opzette; doch gelukkig behield de landwind de overhand.

Des anderen daags kondigde de opgaande zon eenen schoonen dag aan; ik besloot 'er mij van te bedienen, om het Land te leeren kennen, de inwoonders in hunne eigene verblijven waar te nemen, water te haalen, en vervolgens heen te zeilen; dewijl 'de voorzigtigheid' mij verbood een tweeden nacht op deeze ankerplaats door te brengen. DE LANGLE had insgelijks dezelve te gevaarlijk geoordeeld, om 'er zig langer op te houden: wij kwamen derhalven overéén, dat wij in den namiddag zouden vertrekken, en dien morgen, welke zeer schoon was, besteedden aan het inruilen van varkens en vrugten. Zoo ras de dageraad aanbrak, omringden de Eilanders de beide Schepen met twee honderd prauwen, gevuld met verscheidenerleie soorten van voorraad, welken zij alleen wilden verruilen voor koraalen, in hun oog diamanten van de grootste waarde;

on-

onze bijlen, onze stoffen, en alle onze andere artikelen van koophandel, werden door hun verfmaad. Terwijl een gedeelte van het fcheepsvolk bezig was met hun in orde te houden, bragt het andere de ledige vaten in de booten en floepen, om ze met water te gaan vullen: onze twee booten, gewapend, en onder het bevel van DE CLONARD en COLINET, en die van de *Astrolabe* onder bevel van DE MONTI en BELLEGARDE, vertrokken, met dat oogmerk, naar eene Baaij, op omtrent eene mijl afftands gelegen; het was eenigzints tegenwind, 't geen wij voor goed hielden, als gelegenheid gevende, om met een ruimen wind naar boord te rug te keeren. Ik volgde kort op DE CLONARD en MONTI in mijne boot, en landde met hun ten zelfden tijde: ongelukkig wilde DE LANGLÉ in zijne kleine boot een tochtjen doen naar eene andere kreek, van onze waterplaats omtrent ééne mijl af gelegen; en dit tochtjen, van 't welk hij wederkeerde, verrukt over de fchoonheid van een gehucht, door hem gezien, was, gelijk wij vervolgens zien zullen, de oorzaak van ons ongeluk. De kreek, werwaards onze floe-

1787.
December.

pen hunnen koers rigtten, was breed en gemakkelijk; de booten en sloepen bleven, op den afstand van een pistoolschoot van den wal, bij 't laagste water; het water, 't welk wij hier vonden, was helder en gemakkelijk te bekomen; DE CLONARD en MONTI hielden aldaar de best mogelijke orde. Eene reije soldaten stond tuschen den oever en de *Indianen*, wier aantal omtrent twee honderd bedroeg, vrouwen en kinderen mede gerekend: wij haalden hen over, om allen te gaan zitten onder de kokos-boomen, slechts op eenen kleinen afstand van onze booten. Elk hunner had bij zig hoenderen, zwijnen, papegaaijen, duiven, of vrugten, en allen wilde de medegebragte waaren te gelijk verkoopen, het geen een weinig verwarring veroorzaakte.

De vrouwen veroorzaken wanorde.

De vrouwen, waar onder eenige vrij schoon waren, boden haare gunsten, zoo wel als haare vogels en fruiten, aan allen, die koraalen te verhandelen hadden. Welhaast beproefden zij het, door de reije der soldaten heen te dringen, en deezen boden eenen te zwakken wederstand om haar tegen te houden; zij hadden een zagt, vrolijk

lijk en inneemend voorkomen. *Europeanen*, die de wereld doorreisde hebben, inzonderheid *Franfchen*, hebben geene wapenen tegen dergelijke aanvallen: zij vonden dus weinig moeite om door de gelederen heen te breken; hier op volgden de mannen, en de verwarring werd vrij algemeen: maar *Indianen*, welken wij voor Volkshoofden aanzagen, vertoonden zig, met stokken gewapend, en herstelden de orde; elk keerde naar zijnen post te rug, en de handel ving op nieuws aan, tot groot genoegen van koopers en verkoopers. Intusfchen was 'er in onze floep een geval gebeurd, 't welk eene daad van vijandelijkheid mogt heeten, en welke ik wilde stuiten, zonder bloed te vergieten. Een *Indiaan* was op den steven geklommen, had een hamer genomen, en gedreigd, daar mede verscheiden flagen te geven op de armen en den rug van één onzer matroosen. Ik belastte vier onzer sterkste knapen, hem aan te grijpen, en in zee te werpen; het geen onverwijld volvoerd werd. De andere Eilanders scheenen het gedrag van hunnen Landgenoot af te keuren, en deeze

 1787.
 December.

1787.
December.

ontmoeting was van geen gevolg. Misschien zou een voorbeeld van gestrengheid noodzakelijk geweest zijn, om dit volk vrees aan te jagen, en hun te toonen, hoe veel meer onze wapenen betekenden, dan hunne lichaamssterkte; want zij hadden de lengte van omtrent vijf voeten en tien duimen, en hunne lichaaamen waren zeer sterk gespierd; dit gaf hun een denkbeeld van hunne meerderheid, zoo dat wij geenzints vervaariijk in hunne oogen scheenen, doch zeer weinig tijds hebbende om mij bij hun op te houden, dagt het mij best, den man, die ons beledigd had, niet zwaarder, dan op de gemelde wijze, te straffen. Dan, om hun eenig denkbeeld van ons meerder vermogen te geven, hield ik mij te vrede met drie duiven te koopen, dezelve in de lucht op te laten, en in tegenwoordigheid der meenigte te doen schieten. Deeze daad schein hun eenige vrees te hebben ingeboezemd; en, mijns inziens, had ik meer nut van dit gevoel te verwagten, dan van dat van welwillendheid, waar voor iemand, die naauwlijks boven den staat van woestheid verheven is, zelden vatbaar is.

Ter-

Terwijl dit alles met de grootste bedaard-
 heid geschiedde, en onze vaten met water
 gevuld werden, oordeelde ik het te mo-
 gen wagen, den afstand van twee honderd
 voeten dieper landwaards in te gaan, om
 een fraaij gehucht te bezigtigen, gelegen
 in het midden van een bosch, of liever van
 een tuijn, met vrugtdragende boomen be-
 plant. De huizen stonden op den omtrek
 van een cirkel gebouwd, van omtrent hon-
 derd en vijftig toisen diameter: het binnen-
 ste vormde eene opene plaats, met het
 schoonste groen gedekt, en beschaduwd
 door boomen, die eene aangenaame koelte
 gaven. Vrouwen, kinderen en grijsaarts
 vergezelden mij, en noodigden mij in hun-
 ne huizen in te gaan; zij spreidden de
 schoonste en zuiverste matten op den vloer,
 bestaande uit kleine uitgezogte steentjens,
 en omtrent twee voeten boven den grond
 verheven, om zig tegen de vochtigheid te
 beveiligen. Ik trad in de fraaijste deezer
 hutten binnen, die waarschijnlijk aan het
 Opperhoofd toebehoorde; en ik was ten
 hoogsten verwonderd, in dezelve een kabi-
 net te vinden van latwerk, zoo wel ge-
 maakt, als een in de omstreken van *Parijs*.

1787.
 December.
*Ongemeen
 fraaij ge-
 hucht en
 buizing.*

1787.
December.

De ervarenste bouwkundige had geen beter bogt kunnen geven aan de uiteinden van het langwerpig rond, die het gebouw bepaalden; eene reeks pijlaaren, vijf voeten van elkander af staande, liep om het zelve heen: deeze pijlaaren waren van zeer net bewerkte boomstammen gemaakt, tusfchen welken fijne matten, als vischschubben over elkander heengefchoven, met koorden konden opgehaald en neder gelaten worden, even als onze zonneschermen; het overige was gedekt met bladen van den kokosboom.

Fraaijheid van het Land, en woeste zeden der Inwooneren.

Dit verrukkelijk Land vereenigde bovendien de voordeelen van eenen grond, vrugbaar zonder aankweeking, en van eene luchtstreek, die het dragen van kleederen geheel overtollig maakte. De brood-boomen, de kokos-boomen, de bananen, de goijaven, de oranje-boomen, verschaften aan deeze gelukkige volken een overvloed van gezond voedsel; hoenderen, zwijnen, honden, die met het overschot deezer vruchten gevoed werden, leverden hun eene aangename verscheidenheid van geregten. Zij waren zoo rijk, zij hadden zoo weinig behoeften, dat zij onze ijzere werktuigen

en

en stoffen weigerden aan te neemen, en niets dan koralen begeerden: van wezenlijke goederen rijkelijk voorzien, verlangden zij alleen naar overtolligheden.

1787.
December.

Zij hadden op onze marktplaats meer dan twee honderd tam gemaakte hout-duiven verkogt, die alleen uit de hand wilden eeten; zij hadden ook de fraaiste tortelduiven en papegaaijen verruild, allen even tam. Wiens verbeelding kan het denkbeeld van geluk van eene zoo bekoorlijke verblijfplaats afscheiden? Deeze Eilanders, zeiden wij herhaalde keeren tot elkander, zijn ongetwijffeld de gelukkigste bewoners van den aardbodem; door hunne vrouwen en kinderen omringd, slijten zij hier vreedzaame dagen in onschuld en rust; zij hebben geene andere bezorgdheid, dan die om hunne vogels op te kweken, en, gelijk de eerste mensch, zonder arbeid de vrugten in te zamelen, welke boven hunne hoofden groeijen. Wij bedrogen ons; dit aangenaam verblijf was geenzints de woning der onschuld: wij zagen, wel is waar, geene wapenen; maar de lichamen deezer *Indianen*, met lidteekens als overdekt, strekten ten bewijze, dat zij meenigmaalen oor-

1787.
December. log of twist onder elkander hadden; en hunne gelaatstrekken kondigden eene woestheid aan, die in de aangezigten der vrouwen niet te bespeuren was. De natuur had ongetwijfeld dit character op hunne aangezigten gedrukt, om daar door te toonen, dat de half-wilde mensch, in eenen staat van regeeringloosheid levende, een inoorder wezen is, dan de verscheurendste onder de dieren.

Dit eerste bezoek liep af zonder eenig geschil, in staat om tot onaangename gevolgen aanleiding te geven; ik ontdekte nogthans, dat 'er tusfchen bijzondere perfoonen geschillen plaats gegrepen hadden, doch dat eene groote voorzigtigheid dezelve op niet had doen uitloopen: men had naar onzen Chirurgijn Major ROLLIN steenen geworpen, en een Eilander, terwijl hij zig geliet den fabel van DE MONNERON te bewonderen, had gepoogd hem denzelven afhandig te maken, doch de scheede alleen in zijne hand houdende, was hij, op het gezicht van den blooten fabel, verschrikt weggeioopen. Ik bespeurde, dat over 't algemeen deeze Eilanders vrij onrustig waaren, en weinig onderdanig aan hun-

hunne hoofden: doch daar ik het oogmerk
 had om in den namiddag te vertrekken, 1787.
December.
 wenschte ik mij zelve geluk, dat wij ons
 aan de kleine beledigingen, door ons on-
 dervonden, niet bekreund hadden. Tegen
 den middag keerde ik in mijne boot naar
 boord te rug, en de sloepen volgden mij
 kort agter op: ik had moeite om aan
 boord te komen, dewijl onze beide Fre-
 gatten door prauwen omringd waren, en
 onze markt zoo vol als immer was. Naar
 wal gaande, had ik het bevel over het Fre-
 gat aan BOUTIN opgedragen, en aan hem
 overgelaten, zoodanig eene schikking te
 volgen, als hij raadzaamst zoude oordec-
 len, door eenige Eilanders aan boord toe
 te laten, of hun zuiks volstrekt te weige-
 ren, naar maate van de toedragt der om-
 standigheden. Op het dek ontmoette ik
 zeven of agt *Indianen*, waar van de oudste
 mij als een Opperhoofd werd voorgesteld.
 BOUTIN verhaalde mij, dat hij het aan
 boord komen deezer lieden niet zoude heb-
 ben kunnen beletten, dan door op hun te
 schieten; dat, wanneer zij hunne lichaams-
 kragten met de onzen in vergelijking stel-
 den, zij om onze bedreigingen lachten,
en

en met onze schildwagten den spot dreven;
^{1787.}
December. dat hij van zijn kant, mijne beginzels van gematigdheid kennende, geene geweldige middelen, die egter alleen in staat waren hen in toom te houden, had willen gebruiken; hij voegde 'er bij, dat, zints het Opperhoofd bij de overigen gekomen was, deezen rustiger en minder onbescheiden geworden waren. Ik deed aan dit Opperhoofd eene meenigte van geschenken, en betoonde hem alle blijken van goedwilligheid; vervolgens hem een hoog denkbeeld van onze magt willende inboezemen, deed ik in zijne tegenwoordigheid vercheiden proeven met ons wapentuig; dan dit had op hem zeer weinig indruk, en hij scheen te denken, dat ons schietgeweer alleen diende om vogels te dooden. Onze sloepen kwamen aan, met water beladen, en ik maakte allen toefstel om onder zeil te gaan, en van een zagt koeltje gebruik te maken, het welk ons hoope gaf, om eenigen tijd ruimen wind te hebben. DE LANGLE kwam op het zelfde oogenblik van zijn tochtjen te rug; hij berigtte mij, dat hij gekomen was aan eene haven, uitermaten geschikt voor vaartuigen, gelegen
aan

aan den voet van een aangenaam gehucht, en bij een waterval, die het helderst water uitstortte. Aan boord van zijn Schip gaande, had hij last gegeven, om alles tot het vertrek gereed te maken; de noodzakelijkheid hier van gevoelde hij zoo zeer als ik: doch hij drong ten sterksten aan, dat wij op den afstand van een mijl van de kust zouden af- en aanhouden, en dat wij nog eenige ladingen water met onze booten zouden inneemen, eer wij geheel en al dit Eiland verlieten. Te vergeefsch stelde ik hem voor, dat wij 'er geen het minste gebrek aan hadden: hij had het stelzel van Capitain COOK aangenomen; hij oordeelde, dat versch aan boord genomen water honderd malen beter was, dan het geen wij hadden; en dewijl eenigen van zijn scheepsvolk ligte teekens van scheurbuik hadden, dagt hij, met reden, dat wij verschuldigd waren, hun alle mogelijke verligting toe te brengen. Daarenboven kon geen Eiland in overvloed van leeftocht met dit tegenwoordige vergeleken worden: de beide Fregatten hadden reeds meer dan vijf honderd varkens, eene groote meenigte hoenderen, duiven, en vrugten, bij wege van ruiling

be-

1787.
December.

1787.
December.

bekomen, en alle deeze ververfchingen hadden ons flegts eenige glazen koraleu gekoft.

Ik gevoelde de waarheid deezer bedenkingen, maar een heimlijk voorgevoel belette mij, hier in terftond toe te ftemmen: ik hield hem voor, dat ik de inwoonders te onrustig van aart oordeelde, om onze booten en floepen aan land te vertrouwen, wanneer zij door het vuur onzer Schepen niet konden gedekt worden; dat onze gematigdheid alleen gediend had, om lieden, die op niets, dan onze lichaamlijke fterkte, rekenden, welke zeker voor de hunne moest onder doen, te verftouten. Niets egter kon het besluit van DE LANGLE doen wankelen; hij verklaarde mij, dat mijn tegenftand mij verantwoordelijk ftelde wegens den voortgang der fcheurbuik, die zig zeer geweldig begon te vertoonen, en dat daarenboven de haven, van welke hij gefproken had, veel gemakkelijker was dan onze andere waterplaats; eindelijk verzogt hij mij verlof, om zig aan het hoofd der eerfte partij te ftellen, mij verzekerende, dat hij binnen drie uren met de booten vol water zoude wederkeeren. DE

LAN-

LANGLE was een man van zulk een gezond oordeel, en van zoo veel bekwaamheids, dat deeze aanmerkingen, meer dan eenige andere beweegreden, mij overhaalden, om zijn zin te doen: ik beloofde hem dus, dat wij den geheelen nagt zouden afen aanhouden; dat wij des anderen daags onze twee sloepen en twee booten, gewa- pend zoo als hij noodig zou keuren, zouden afzenden, en dat alles onder zijn be- vel zou geschieden. De uitkomst recht- vaardigde ten vollen ons denkbeeld, dat de tijd, om het Eiland *Maouna* te verlaten, dáár was: bij het ligten van het anker, be- vonden wij één der kabelstrengen door het scherpe koraal afgesneden; en nog twee uren liggens zoude het geheel doorgeveild hebben. Dewijl het reeds vier uren was, eer wij onder zeil kwamen, was die dag te ver verlopen, om het in de gedachten te nemen, de sloepen dien namiddag naar land te zenden, en wij stelden derzelver vertrek tot den volgenden dag uit. De nacht was stormachtig, en de wind, die elk oogen- blik veranderde, deed mij besluiten, om mij omtrent drie mijlen van de kust te ver- wijderen. Met den dageraad, belette eene

1787.
Decembet.

vol-

1787.
December.

*Sloop en
afgezon-
den o-er
water te
haalen.*

volstreckte stilte; digter bij te komen; eerst omtrent ten negen uren kwam 'er een koeltjen uit het noord-oosten op, het welk mij in staat stelde, het Eiland te naderen, van waar wij omstreeks elf uren naauwlijks één mijl af waren. Ik zond toen mijne sloep en groote boot af, onder bevel van BOUTIN en MOUTON, om, aan boord van de *Astrolabe*, de beveelen van DE LANGLE te haalen; allen, die eenige geringe blijken van scheurbuik hadden, werden in dezelve ingescheept, met zes gewapende Soldaaten en één Officier. Deeze beide booten voerden in 't geheel agt en twintig man, en omtrent twintig ledige watervaten om gevuld te worden. LAMANON en COLINET, schoon ziek, waren onder het getal der geenen, die van de *Boussole* afvoeren. Van een' anderen kant, vergezelde DE VAUJUAS, die aan de betere hand was, DE LANGLE in zijne groote boot; LE GOBION, Adelborst, voerde het bevel op de sloep; en DE LA MARTINIÈRE, LAVAUX en Pater RECEVEUR, maakten een gedeelte uit van de drie en dertig perfoonen, die van de *Astrolabe* afvoeren. Onder de één en zestig schepelingen

gen, die bezending uitmakende, bevonden
 zig de uitgelezenste manschappen van bei-
 de de schepen. DE LANGLE wapende al
 zijn volk met snaphaanen en fabels; en zes
 draaijbasfen werden in de floepen geplaatst:
 ik had het geheel aan hem overgelaten,
 om alles, wat hij tot zijne beveiliging
 noodig oordeelde, in 't werk te stellen.
 De zekerheid, welke wij hadden, van in geen
 geschil met deeze volken geweest te zijn,
 waar over zij eenigen wrok konden hebben
 opgevat, het ongemeen groot getal van
 prauwen, die rondom ons heen voeren,
 het voorkomen van vrolijkheid en vertrou-
 wen, die in onze wijze van handelen doer-
 straalde, alles liep te zamen om zijne ge-
 rustheid te vergrooten, en ik wil gaarne
 bekennen, dat de mijne niet wel grooter
 wezen konde: doch het liep aan tegen mij-
 ne grondbeginzelen, om, buiten de hoog-
 ste noodzakelijkheid, en vooral in het mid-
 den van eene groote meenigte volks, boo-
 ten naar wal te zenden, wanneer zij door
 onze schepen niet gedekt, ja zelfs niet ge-
 zien konden worden. Ten half één uren,
 voeren de booten van de *Astrolabe* af; en
 in minder dan drie kwartier uurs kwamen

 1787.
 December.

1787.
December.

zij aan de waterplaats. Groot was de verbaasdheid van alle de Officiëren, en van DE LANGLE zelven, toen zij, in plaats van eene ruime en gemakkelijke Baaij, eene kreek vonden, vol koraal, waar geen doortocht was, dan door een bogtg kanaal, minder dan vijf en twintig voeten wijd, en waar op de branding sterk brak. Binnenwaards hadden zij nog geen drie voeten waters; de sloepen raakten grond, en de booten bleven alleen vlot, dewijl zij aan den ingang van het kanaal bleven verre van den oever. Ongelukkig had DE LANGLE deeze Baaij alleen gezien bij hoog water; hij had zig niet verbeeld, dat het water hier tusfchen de vijf en zes voeten op en af liep; hij konde zijne oogen nauwlijks gelooven. Eerst was hij van zins deeze Baaij te verlaten, en zig te begeben naar de plaats, waar wij voorheen water hadden ingenomen, en die alle voordeelen in zig vereenigde: maar het rustig en zagtaartig voorkomen der meenigte, die hem op den oever wagtte, met een groot aantal vrugten en varkens; de vrouwen en kinderen, welken hij onder deeze Eilanders bespeurde, en die zij gewoon zijn weg te
zen-

zenden, als zij iets vijandelijks in den zin hebben; alle deeze omstandigheden liepen zamen, om zijn eerst gevormd denkbeeld van voorzigtigheid te laten varen, het welk, gevolgd zijnde, hem voor eenen heilloozen uitflag zou behoed hebben (*). Hij liet de

1787.
December.

(*) DE VAUJUS, die de boot van de *Astrolabe* al zwemmende bereikt had, om het bevel over dezelve op zig te nemen, heeft, als ooggetulge, een verhaal van het gebeurde gegeven, waar mede dat van LA PÉROUSE, op eenige bijzonderheden na, volkomen overeenstemt.

„ Bij onze komst, zegt hij, wierpen de Wilden, die zig, ten getale van zeven of agt honderd, aan de kust bevonden, tot een vrede-teeken, verscheiden takken van den boom, waar van de Bewooners der Eilanden in de Zuid-zee hunnen bedwelmenden drank maken, in zee. Bij het aankomen, gaf DE LANGLE bevel, dat bij elk vaartuig een gewapend soldaat en een matroos de wacht zouden houden, terwijl het volk van de sloepen zig met het haalen van water bezig hield, onder dekking van eene dubbele reije soldaten, die zig van de sloepen tot de waterplaats zoude uitstrekken. De vaten gevuld zijnde, scheepte men dezelve vreedzaam in; de Eilanders lieten zig door de gewapende soldaten vrij wel in orde houden: 'er bevond zig onder dezelve een zeker getal vrouwen en zeer jonge meisjes, die haare diensten aan ons op

1787.
December.

de watervaten uit de vier vaartuigen met de grootste bedaardheid aan wal brengen; terwijl zijne soldaten de best mogelijke orde op den oever hielden, in twee liniën geschaard, met eene tusfchenruimte voor de waterhaalders. Maar deeze rust was van korten duur; verscheiden prauwen, die haaren voorraad aan onze fchepen verkogt hadden, waren naar het Eiland wedergekeerd, en in de Baaij aan de waterplaats geland, zoo dat dezelve in korten tijd geheel vol was: in plaats van twee honderd Inboorlingen, de vrouwen en kinderen daar onder gerekend, welken DE LANGLE bij zijne aankomst ten half twee uren aldaar ontmoet had, bevonden 'er zig ten drie uren reeds duizend of twaalf honderd. Het getal der prauwen, die des morgens met ons handel gedreven hadden, was zoo aanmerkelijk groot, dat wij in den namiddag de vermindering van derzelve aantal naauwlijks bemerkten; ik bevlijtigde mij om ze aan boord bezigheid te verschaffen,

de onbeschaamdste wijze aanboden, en welke aanbiedingen juist niet door allen werden van de hand gewezen; wij zagen 'er slechts eenige weinige kinde-

fen, in hope, dat onze sloepen aan Land het te ruimer en geruster zouden hebben. Groot was mijne misrekening! De toestand van de LANGLE werd van oogenblik tot oogenblik benaauwder: het gelukte hem egter, om, met behulp van DE VAUJUAS, BOUTIN, COLINET, en LE GOBIEN, het water aan boord te krijgen, maar de Baaij was bijna droog, en hij kon niet hopen zijne sloepen vlot te zullen krijgen voor vier uren in den namiddag: hij trad 'er nogthans in, met zijn krijgsvolk, plaatste zig met zijn geweer, en zijne soldaten, voor aan, verbiedende egter te vuuren, zonder dat hij daar toe last gaf (*). Dan, hij

1787.
December.

(*) Toen ons werk ten einde liep, vermeerde het getal der inboorlingen al langs hoe meer, en zij werden lastiger. Deeze omstandigheid deed DE LANGLE besluten, om van zijn voornemen, het welk hij in den beginne gehad had, ten einde over eenige levensmiddelen te handelen, af te zien; hij gaf bevel om oogenblikkelijk in te schepen: maar vooraf, en dit was, mijns inziens, de eerste oorzaak van ons ongeluk, gaf hij eenige korallen ten geschenke aan die zoogenaamde Opperhoofden, die mede gewerkt hadden, om de Eilanders een weinig verwijderd te houden: Wij waren egter overtuigd, dat dit houden van

1787.
December. hij begon te merken, dat hij zig daar toe
welhaast zou genoodzaakt zien: de steenen
vlo.

orde niets meer dan een spel was; en indien deze gewaande Opperhoofden in de daad met gezag bekleed waren, strekte zig zulks alleen tot een zeer klein getal menschen uit. Deze geschenken, aan vijf of zes personen uitgedeeld, maakten het misnoegen van alle de anderen gaande; 'er verhief zig van toen af aan een algemeen geraas, en wij waren niet meer meester om hen in bedwang te houden: tegter lieten zij ons in onze sloepen gaan; doch een gedeelte deezer Eilanders begaf zig in zee, om ons te volgen, terwijl de overigen steenen op den oever raapten.

„ Dewijl de sloepen een eind weegs van het strand vast geraakt waren, moesten wij tot aan den middel het water doorwaden, om 'er bij te komen; en, in dien overtocht, werden de wapenen van verscheiden Soldaten vochtig: en in deezen bedenkelijken toestand begon het afschrikzelijk toneel, waar van ik thans verslag doe. Nauwliks hadden wij onze sloepen bereikt, of DE LA WGLE gaf bevel, om dezelve weder vlot te maken, en de dregge te ligten: verscheiden van de sterkste Eiland-bewooners wilden zig daar tegen vzetten, door het klabeltouw vast te houden. De Kapitein, getuige van deezen tegenstand, ziende, dat het oploop vermoederde, en eenige steenen naar hem geworpen werden, deed, om den Wilden schrik aan te jagen, een snaphaan-schoot in de lucht afgaan; maar wel verre

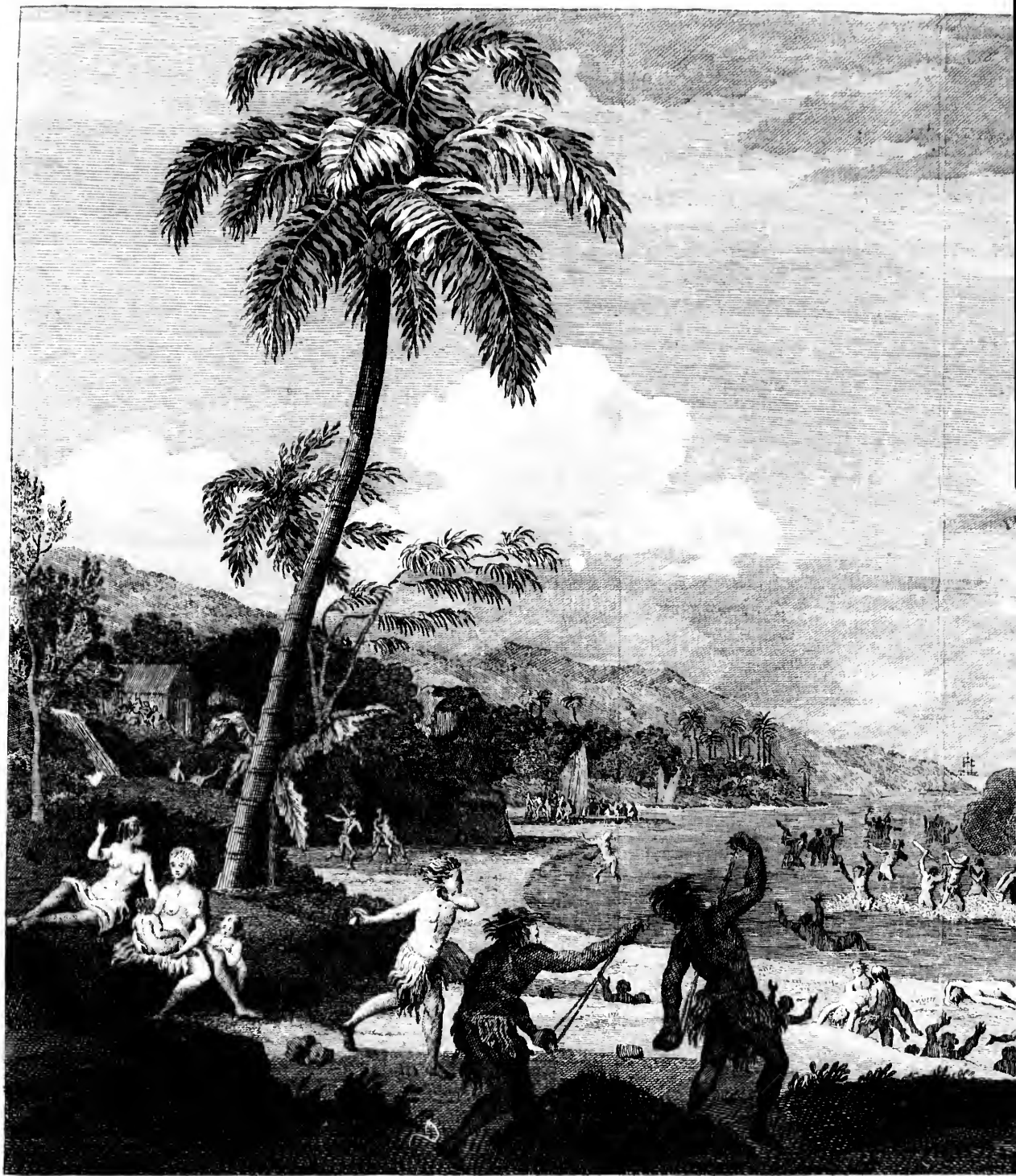
r toe
eenen
vlo-

n deze
zag be-
en zeer
aan vijf
snoegen
van toen
het meer
ieten zij
e deezer
, terwijl

het strand
middel het
in dien
Solda-
ad begon
slag doe.
, of DE
e maken,
kfte Ei-
en, door
getuige
oep ver-
pen wer-
en, een
el verre
van

EN, DOOR DE WILDEN GEPLEEGD.

DE MOORD, AAN DE LANGLE, JAMANON, EN TIEN ANDER

TIEN ANDERE PERSOONEN, DOOR DE WILDEN GEPLEEGD.

vl
ne
ter
af
da
vr
re
va
be
w
la
te
m

va
to
ha
he
en
sta
va
In
fe
d
re
or
sta
v

vlogen reeds van rondsom, en deeze *Indianen*, die slechts tot de knieën toe in 't water stonden, omringden de sloepen op den afstand van minder dan eene toise; de Soldaten, die reeds te sloop waren, deden vrugteloze pogingen, om hen af te weeren. Indien de vrees voor het aanvagen van vijandelijkheden, en om van wreedheid beschuldigd te worden, DE LANGLE niet wederhouden had, zou hij ongetwijfeld last gegeven hebben om de draaibassen af te schieten, en met de snaphaanen een algemeen vuur te maken, waar door deeze mee-

1787.
December.

DE LAN-
GLE, en
elf andere
besloepen,
worden
vermoord.

van daar door afschrikt te worden, gaven zij het sein tot eenen algemeenen aanval: welhaast werd op ons een hagelbui van steenen, met zoo veel kracht, als gezwindheid geworpen; het gevecht begon van beiden kanten, en werd algemeen. Zij, wier schietgeweer nog in staat was om gebruikt te worden, deden verscheiden van deeze uitloopen ter neder vallen; maar de andere *Indianen* zijn daar over in 't minst niet onthuis, en scheenen waren eer hunne woede te veroudbelen; een gedeelte derzelven naderde onze sloepen, terwijl de anderen, ten getale van zes of zeven honderd, voortgingen, om op de afgrijzelijkste en moorddadigste wijze met steenen te weipen. „ (*Vervolg van 't Verhaal van DE VAUJUS.*)

1787.
December. meenigte voorzeker zoude zijn te rug gedreven; doch hij dagt hen in bedwang te zullen kunnen houden zonder bloedvergieten, en hij was het slachtoffer zijner menschlievendheid. Binnen kort viel 'er eene hagelbuij van steenen, van eenen kleinen afstand met zoo veel kragts geworpen, als of ze uit een slingor kwamen; en zij troffen meest allen, die zig in de sloep bevonden. DE LANGLE had slechts tijd, om zijn snaphaan met een dubbelen loep afgeschieten, eer hij nedergeslagen werd, en over boord viel, juist aan die zijde, waar meer dan twee honderd *Indianen* zig bevonden; onmiddelijk werd hij met stokken en steenen afgemaakt. Toen hij dood was, bonden zij hem met den eenen arm aan één der roeigaten van de sloep, ongetwijfeld om zig van eene verdere buitmaking te verzekeren. De sloep van de *Boussole*, waar over BOUTIN het bevel voerde, zat aan den grond, op den afstand van twee toisen van die der *Astrolabe*; tusschen dezelve liep, in eene evenwijdige richting, een klein Kanaal, door de *Indianen* niet bezet: door welk middel alle de gewonden, die het geluk hadden om niet
aan

aan de andere zijde te vallen, zig met zwemmen wisten te redden; zij bereikten onze booten, die, gelukkig vlot gebleven zijnde, het middel waren, om negen en veertig perfoonen te behouden van de negen en zestig, die de geheele derwaards gezondene bende uitmaakten. BOUTIN had alle de bewegingen gevolgd, en de eigenste stappen gedaan, van DE LANGLE; zijne watervaten, zijn krijgs- en scheepsvolk, waren ten zelfden tijde aan boord gekomen, op dezelfde wijze geschikt, en hij had insgelijks den post voor aan op de floep. Schoon hij voor de slegte gevolgen der gematigdheid van DE LANGLE beducht was, nam hij niet over zig, om aan zijn krijgsvolk last tot vuuren te geven, voor dat zijn Bevelhebber zulks gedaan had. Men heeft reden om te veronderstellen, dat elk schot, op den afstand van vier of vijf schreden, eenen *Indiaan* moet hebben doen vallen; doch 'er was geen tijd om op nieuw te laden. BOUTIN werd insgelijks door eenen steen ter neder geveid; tot zijn geluk viel hij tusschen de beide floepen. In minder dan vijf minuten, bleef 'er geen enkel man aan boord van de bei-

1787.
December.

1787.
December.

de vaartuigen: zij, die zig gered hadden, door naar de twee booten te zwemmen, hadden ieder verscheiden wonden ontfangen, meest allen aan het hoofd; zij integendeel, die over boord vielen aan de zijde, waar zig de *Indianen* bevonden, werden onmiddelijk door stokslagen afge maakt. Maar de zucht tot plunderen bij de Eilanders was zoo groot, dat zij zig haastten om de sloepen in bezit te nemen, en ten getale van meer dan drie of vier honderd daar in sprongen; zij braken de banken aan stukken, en vernielden van binnen alles, om 'er veronderstelde schatten in te vinden. Thans hielden zij zig bijna niet meer met onze booten op; het welk aan DE VAUJUS en MOUTON tijd verschafte, om het overige volk te behouden, en zig te verzekeren, dat niemand in de handen der *Indianen* bleef, dan die nedergeveld, en, door de slagen met hunne *patows*, in 't water gedood waren. Zij, die onze booten beklommen, en tot dus verre op de Eilanders gevuurd, en verscheiden derzelveu gedood hadden, begonnen nu hunne watervaten over boord te werpen, op dat de booten alle de manschap-

schappen konden bergen: hun kruid en lood was bovendien bijna geheel verscho-
 ten; en de aftocht geschiedde niet zonder zwaarigheid, met zulk een groot aantal ge-
 vaarlijk gewonde perfoonen, die op de banken uitgestrekt lagen, en de roeijers hinderden. Aan de voorzigtigheid van DE
 VAUJAS, aan de goede orde, welke hij beraamde, en aan de stipte tugt, waar me-
 de MOUTON het bevel in de boot van de *Boussole* voerde, hadden wij de behoude-
 nis te danken van de negen en veertig perfoonen, die van de afgezondene man-
 schappen overig bleven. BOUTIN, die vijf wonden in het hoofd, en één in de
 borst had, werd door den Stuurman van onze sloep uit 't water getrokken, schoon
 deeze zelf gewond was. COLINET vond men buiten kennis liggen op het touwwerk
 van de boot; zijn arm was aan stukken, één vinger gebroken, en hij had twee won-
 den aan het hoofd. LAVAUX, Chirurgijn-Major van de *Astrolabe*, was zoo
 zwaar aan 't hoofd gekwetst, dat hij moest getrepaneerd worden; hij was egter naar
 de booten toe gezwommen, zoo wel als DE LA MARTINIÈRE, en Pater RECE-
 VEUR,

 1787.
 December.

1787.
December.

VEUR, die eene zwaare kneuzing aan het oog gekregen had. DE LAMANON EN DE LANGLE waren met eene voorbeeldelooze barbaarschheid om 't leven gebragt; zoo ook TALIN, Opziender der wapenen op de *Bousfole*, en negen andere personen van beiden de Schepen. De woeste *Indianen* koelden, na deezen gedood te hebben, hunne dolle woede aan de ontzielde lichamen, met hunne knodsen. LE GOBIEN, die, onder het opper toezigt van DE LANGLE, het bevel op de sloep van de *Astrolabe* voerde, verliet zijnen post niet, voor dat hij zig geheel alleen bevond; na zijn kruid vershoten te hebben, sprong hij in 't water, aan de zijde van het kleine Kanaal, tusfchen de twee sloepen, door de *Indianen*, gelijk ik gezegd heb, onbezet gelaten; en ondanks zijne bekomene wonden, vondt hij middel om zig aan boord van ééne der booten te redden: die van de *Astrolabe* was zoo diep geladen, dat zij aan den grond geraakte. Dit voorval deed in de Eilanders de gedachten opkomen, om aan de gewonden den aftocht af te stuijden; zij kwamen in groote meenigte naar het rif, of de bank van

van klippen, bij den ingang toefchieten, waar de booten, binnen den afstand van tien voeten, volftrektelijk door moesten: de geringe, nog overgefchoten voorraad van kruid en lood werd tegen dien woedenden hoop gebruikt; en de booten kwamen eindelijk uit dit hol, het welk, uit hoofde van de bedrieglijkheid der gronden, en de wreedheid der Inboorlingen, vefchrikkelijker dan de legerplaatfen van tijgers en leeuwen was. (*)

1787.
December.

Zij

(*) Bij ge'uk kwam het Jen Eiland-bewooneren, die zig met het plunderen der floepen bezig hielden, niet in de gedachten, om ons te vervolgen: onze geheele verdediging beftond in vier of vijf fabels, en in het doen van twee of drie fnaphaanfchoten: een niets beduidend middel tegen twee of drie honderd, met fteenen en knodfen gewapend, en die met hunne ligte praauwen zig op zoodanigen afstand kunnen houden, als hun gelieft. Eenige van deeze praauwen voeren de Baaij uit, kort na ons vertrek; maar zij zeilden langs de kust, van waar eene derzelven vertrok, om de anderen, die aan boord der Fregatten gebleven waren, te gaan waarfchuwen. In 't voorbij vaaren, had deeze praauw de onbefchaamtheid, om tegen ons eene dreigende houding aan te nemen; mijn toefland verpligtte mij, om mijne wraak op te fchorten, en de zwakke middelen, die ons nog overgebleven waren, ter onzer verdediging te bewaren. (*Vervolg van het verhaal van DE VAUJVAS.*)

1787.
December

*Gema-
tigtheid
der Fran-
ſenen.*

Zij kwamen ten vijf uren aan boord, en wij vernamen dit noodlottig ongeval: Wij hadden, in dit oogenblik, rondom ons, honderd praauwen, uit welken de Inboorlingen hunnen voorraad verkogten met eene gerustheid, die ons genoegzaam van hunne onſchuld verzekerde: doch zij waaren de broeders, de kinderen, de landgenooten van deeze barbaarsche moorde-naars; en ik moet bekennen, dat ik al de kragt van mijne rede moest te hulp roepen, om de gramschap, die mij bezielde, te bedwingen, en het ſcheepsvolk te beletten van hen om te brengen. De soldaten stonden gereed om het geſchut te laaden, en met klein geweer op hun te ſchieten: ik wederhield deeze bewegingen, die egter zeer verſchoonlijk waren, en ik liet slechts een stuk geſchut met los kruid aſſchieten, als eene waarſchuwing aan de praauwen, om te ver-trekken. Een klein vaartuig, van den wal komende, onderrigtte hun ongetwijffeld van het gebeurde; want, in minder dan één uur, was er geen praauw meer te zien. Een *Indiaan*, die zig op ons half dek bevond, toen onze boot aankwam, werd op mijn bevel zangehouden, en in de boeien gezet; op den

den volgenden dag de kust genaderd zijnde, gaf ik hem vrijheid, om over boord te springen: de gerustheid, waar mede hij op het Fregat gebleven was, was een ontegenzeggelijk blijk van zijne onschuld.

1787.
December.

Mijn eerste ontwerp was eene nieuwe landing te wagen, om den dood onzer ongelukkige Reisgenooten te wreken, en het overschot onzer sloepen te haalen. Met dit oogmerk naderde ik de kust, om aldaar eene aukerplaats te zoeken; doch ik vond geen anderen, dan denzelfden koraal grond, met eene deining, die op het strand liep, en tegen de veelvuldige klippen brak: de kreek, waar de moord was voorgevallen, was daarenboven in eenen diepen inham, en het scheen mij niet mogelijk dezelve zoo dicht te naderen, dat zij binnen het bereik van het geschut kwam. BOUTIN, die van wege zijne wonden het bedde moest houden, doch ten vollen bij zijn verstand gebleven was, gaf mij daarenboven te verstaan, dat de gelegenheid van deeze Baai zoodanig was, dat, indien onze booten ongelukkig aan den grond gerrakten, (t welk zeer gemakkelijk kon gebeuren) zeker geen één man er het leven af zou
bren-

1787.
December.

brengeu; want dewijl de boomen, die zeer dicht aan den zee-kant stonden, de *Indianen* tegen het vuur onzer snaphaanen zouden dekken, zouden de *Franschen*, welke wij ontscheepten, aan een hagelbuij van steenen zijn blootgesteld, die des te bezwaarlijker te vermijden waren, om dat zij met zulk eene handigheid, juistheid en kragt geworpen werden, dat ze bijkans dezelfde uitwerking deden, als onze kogels, en boven dezelveu het voordeel hadden, van met ééne grooter snelheid, de één den ander te volgen. DE VAUJUS was van het zelfde begrip. Ik wilde 'er egter mijne toestemming niet aan geven, dan na dat ik verzekerd was van de onmogelijkheid, om zoo dicht aan het gehucht te ankeren, dat het binnen het bereik van ons geschut was: ik bragt twee dagen door met voor de Baaij heen te laveeren; ik zag toen de wrakken van onze sloepen op het strand, en rondom dezelveu een onnoemlijk getal *Indianen*. Ongelooflijk moge het schijnen, dat, gedurende deezen tijd, vijf of zes prauwen van strand kwamen, om varkens, duiven, en kokosnoten ter ruiling aan te bieden: ik was telken rei-

reize genoodzaakt mijn' toorn in te bin-
 den, om geen last te geven tot het in den ^{1787.} December.
 grond schieten van dezelveu. Deze *In-*
diaanen, niet wetende, dat wij vuur-
 wapenen hadden, die verder reikten, dan
 onze snaphaanen, bleven, zonder eenige
 de minste vrees te betoonen, op den af-
 stand van vijftig tofsen van onze schepen,
 en boden ons met veel vertoon van gerust-
 heid hunne ectwaaren aan. Onze houding
 was geenzints uitnoodigende om te naderen,
 en op deeze wijze bragten zij een geheel
 uur door, in den namiddag van den 12^{en}
 December. Hunne aanbiedingen om ruiling
 te doen werden gevolgd van uitjouwing, en
 dadelijk ontwaarde ik, dat verscheiden an-
 dere praauwen van den oever afftalen, om
 zig bij hun te voegen. Dewijl zij geen be-
 grip hadden van den afstand, op welken
 ons geschut reikte, en alles aanduidde, dat
 ik mij welhaast zou genoodzaakt zien, om
 van mijne beginzelen van gematigdheid af
 te wijken, beval ik, dat een kanonschoot
 op het midden van die praauwen zoude ge-
 daan worden. Mijne beveelen werden met
 de grootste vaardigheid en stiptheid vol-
 voerd; de kogel viel bij de praauwen ne-

1787.
December. der, door dien val geraakten dezelve vol water, onmiddelijk roeiden zij met allen haast naar land, en die kort te vooren van den oever waren afgestoken, vloten mede derwaards te rug.

Met moeite scheurde ik mij af van eene zoo heillooze plaats, en liet 'er de lijken van onze vermoorde reisgenooten agter. Dit onheil gaf ons eene levendige herinnering van dat van 13 Julij 1786, in de Baaij *des François*, en verspreidde over onze reize zeer veel bitterheids. De verslagenheid, en lust tot wraakneming heerschten onder het volk van beide schepen; gelukkig nog, dat, in deeze noodlottige omstandigheid, het grootste gedeelte van hun, die zig aan Land bevonden, behouden gebleven is. Ik voor mij, verloor aan DE LANGLE een oud vriend, een man van veel verstand, van groot oordeel, en van kunde, één der beste Officieren in den *Franschen* zeedienst; zijne menschlievendheid was oorzaak van zijnen dood: had hij van zig kunnen verkrijgen, om op de eersten der *Indianen*, die tot het omringen zijner sloepen in 't water stapten, vuur te doen geven, hij zou zijn eigen leven bewaard hebben, als mede dat

dat van DE LAMANON, en van de tien andere slachtoffers van der *Indianen* woede: 1787.
December. daarenboven waren 'er twintig perfoonen; tot de beide Fregatten behoorende, zwaar gewond, en dit voorval beroofde ons, voor dit oogenblik, van twee en dertig mannen en twee sloepen, de eenige roei-vaartuigen, welken wij hadden, om een genoegzaam aantal gewapende manschappen, bij het doen eener landing, te kunnen bergen.

*Lijst der perfoonen, door de Wilden van
het Eiland Maouna, den 11 Decem-
ber 1787 vermoord.*

D E A S T R O L A B E.

DE LANGLE, Scheeps-kapitain, en Bevelhebber.

YVES HUMON, JEAN REDELLEC, FRANÇOIS FERET, LAURENT ROBIN, een *Chinees*, Matroosen.

LOUIS DAVID, dienst doende Kanonnier.

JEAN GERAUD, dienstknecht.

DE BOUSSOLE.

1787.
December.

DE LAMANON, Natuurkundige en Onderzoeker van het geen tot de Natuurlijke Historie behoort.

PIERRE FALIN, eerste Konstapel.

ANDRÉ ROTH, JOSEPH RAJES, dienstdoende Kanonniers.

Deeze verliezen hadden invloed op de verdere regeling van mijne reize: de geringste schok zoude mij in de noodzakelijkheid gebragt hebben, om één der Fregatten te verbranden, ten einde het andere te bemannen. Ik had wel de noodige stukken tot het vervaardigen van eene sloep; maar ik konde dezelve niet in elkander zetten, zonder eene haven aan te doen. Indien ik, om mijne wraak te koelen, alleen gewenscht had eenige weinige *Indianen* te dooden, ik was in de gelegenheid geweest, om een honderd prauwen, meer dan vijf honderd perfoonen voerende, in den grond te booren en te vernielen; maar ik vreesde in de keuze der slachtoffers te zullen mistasten, en de stem van mijn geweten spaarde hun
het

het leven (*). Zij, die bij dit verhaal zig
 het levens-einde van Captain COOK herin-
 December. 1787.
 ne-

(*) Deeze plaats, gelijk ook veele anderen, laten geen twijffel over omtrent de menschlievendheid van LA PEROUSE; het zal egter aan den Lezer niet ontfaapt zijn, hoe dikwerf deeze goede en brave man de Wilden van wreedheid en slegtheid beschuldigt: zulk een achtenswaardig genuigenis kan niet gewraakt worden. Zie hier het geen hij, korten tijd na deeze gebeurtenis, aan zijnen vriend, den gewezen Minister FLEURIEU, schreef. Na zig over de stijfhoofdigheid en eigenzinnigheid van DE LANGLE, die het hoofd-character van deezen Officier uitmaakten, en eindelijk zijn verderf berokkenden, beklagd te hebben, voegt LA PEROUSE 'er bij, sprekende van de Inwooners van *Nieuw-Holland*.

„ Schoon zwak van kragten, en niet zeer talrijk,
 „ zijn zij, even als alle Wilden, van een zeer slegten
 „ inborst, en zij zonden onze vaartuigen verbranden,
 „ zoo zij 'er zig toe in staat zagen, en 'er eene gunstige
 „ gelegenheid toe vonden: na onze geschenken en
 „ vriendelikheden genoten te hebben, ontzagen zij zig
 „ niet, hunne werpspiesen op ons af te schieten. Mijn
 „ gevoelen omtrent de wilde en onbeschaafde Volken
 „ was zedert lang bepaald; mijne reize heeft mij in dat
 „ begrip gesterkt:

„ Ik zelf heb ben te zeer, met sebade, leeren kennen.

„ Ik ben egter duizend malen meer verhoord op de

1787.
December.

neren, moeten in 't oog houden, dat zijne fchepen in de Baaij van *Karakakooa* geanker- d lagen; dat derzelve gefchut hun meester van de zeekusten maakte; dat zij de *Indianen* de wet konden ftellen, door de bedreiging, om de aan den oever geblevene praauwen, als mede de gehuchten aan de kust, te vernielen: wij, in tegendeel, bevonden ons op zee, verder dan een kanon- fchoot van het Eiland verwijderd, verpligt ons van de kust af te houden, waar wij de gevolgen eener ftilte te duchten hadden; een zwaare ftroom dreef ons geftadig naar klippen, waar wij, ongetwijffeld, met ijze- ren ketenen zouden hebben kunnen anke- ren, maar dan nog zouden wij het gehucht niet hebben kunnen befchieten: behalven dat de zee zoo hoog was, dat onze kabels gevaar liepen, om bij de kluizen af te bre- ken, en daar door ons aan het grootfte ge- vaar bloot te ftellen. Ik maakte dus alle berekeningen op de mogelijkheid, eer ik dit

„ Wijsgeeren, die zulk een ophef van de Wilden ma-
 „ ken, dan op de Wilden zelve. De ongelukkige
 „ LAMANON, dien zij vermoord hebben, zeide mij,
 „ daags voor zijnen dood, dat deeze menschen vrij wat
 „ beter waren, dan wij!”

dit rampzalig Eiland verliet; in 't einde was ik ten vollen overtuigd, dat het ankeren geheel niet kon gelukken, en dat eene landing, door de Fregatten niet ondersteund wordende, loutere roekloosheid zijn zoude; een goede uitslag zelfs waare nutteloos geweest, vermits zeker geen enkel man levende in de handen der *Indianen* overgebleven was, onze sloepen vernield en aan den grond geraakt waren, en wij aan boord nog in de gelegenheid waren om dezelve te herstellen.

Dienvolgende zette ik, den 14^{en}, koers naar een derde Eiland, het welk ik in het westen ten noordwesten ontdekte, en door DE BOUGAINVILLE slechts uit de hoogte

*Vertrek
van het Eiland,
waar
de noord
geplagd
was.*

van de mast gezien was, dewijl het slegt weder hem deed afdrijven; het is door een Kanaal van negen mijlen van het Eiland *Maouna* afgescheiden. De *Indianen* hadden ons de namen van tien Eilanden opgegeven, die hunnen Archipel uitmaken; zij hadden derzelver ligging op een stuk papiers in 't ruwe geschetst; en schoon men niet veel staat kan maken op het geen zij teekenden, komt het egter waarschijnlijk voor, dat de bewooners deezer onderscheiden Eilanden met elkander eenige gemeen-

1787.
December.

schap hebben, en als in een verbond staan. De verdere door ons gedaane ontdekkingen laten ons geen twijffel over, dat deeze Archipel niet even zoo uitgestrekt, even zoo bevolkt, en rijk in levensmiddelen zij, als de *Societeits-Eilanden*; het is zelfs waarschijnlijk, dat men 'er zeer goede ankerplaatien vinden zoude: maar geene sloep meer hebbende, en de verbitterdheid van mijn scheepsvolk kennende, besloot ik niet te ankeren, voor dat ik in *Botanij-Bacij* in *Nieuw-Holland*, kwam, waar ik voornemens was, om uit de stukken, welken ik aan boord had, eene nieuwe sloep te maken. Niettemin was het mijn oogmerk, tot uitbreiding der Aardrijkskunde, de onderscheiden Eilanden, welken ik mogt ontmoeten, te bezoeken, en derzelver lengte en breedte met nauwkeurigheid te bepaalen; ook hoopte ik in staat te zullen wezen, om met deeze Eilanders handel te drijven, op eenen korten afstand van de kust liggende: gaarne laat ik aan anderen over, om de min belangrijke geschiedenis deezer barbaarsche volken te beschrijven. Een verblijf van vier en twintig uren, en het verhaal van onze rampspoeden is te over voldoende,
om

om hunne wreedtaartigheid, om hunne konsten, en de voortbrengzels van één der schoonste plekken op den aardbodem te doen kennen.

1787.
December.

Den 14^{en} December, zeilde ik naar het Eiland *Oijolava*, het welk wij ontdekt had den vijf dagen voor het bezoeken der ankerplaats, die voor ons zoo noodlottig was. DE BOUGAINVILLE had de zuidzijde van verre af gezien, en ook op de door hem gegevene afteekening van deezen Archipel aangewezen: dit Eiland is van *Maouna*, of het *Moordenaars Eiland*, door een kanaal van omtrent negen mijlen afgescheiden; en het Eiland *Taiti* kan naauwlijks ten aanzien van schoonheid, uitgestrektheid, vrugtbaarheid en volkrijkheid daar mede gelijk gesteld worden. Toen wij op den afstand van drie mijlen van deszelfs noordoostelijken uithoek gekomen waren, werden wij door geene ontelbaare meenigte prauwen omringd, die met broodvrugten, kokosnoten, bananen, suiker-riet, duiven, kuifhoenderen, doch met zeer weinig varkens geladen waren. De bewoners van dit Eiland geleken zeer veel naar die van het Eiland *Maouna*, die ons zoo schrikkelijk verraden hadden; hunne kleeding, huane we-

1787.
December.

zenstrekken, hunne reusachtige grootte, verschilden zoo weinig, dat onze matroo-
fen verscheiden der moordenaars meenden
te herkennen, en ik had veel moeite, om
hen te beletten van niet op dezelfen te
schieten: doch ik was overtuigd, dat hun-
ne gramschap hen deed dwalen; en eene
wraakneming, welke ik gemeend had mij
niet te mogen veroorloven ten aanzien van
prauwen van het Eiland *Maouna* zelve,
op het oogenblik, dat ik die afgrijzelijke
gebeurtenis vernam, was voorzeker nog min-
der geoorloofd vier dagen daar na, op een
ander Eiland, vijftien mijlen van het eerst-
gemelde af gelegen. Het gelukte mij dee-
ze gisting te doen bedaaren, en wij gingen
met onze ruilingen voort: 'er heerschte al-
daar veel meer gerustheid en goede trouw,
dan op het Eiland *Maouna*, vermits de ge-
ringste onrechtvaardigheden met stokslagen
gestraft, of met woorden en dreigende ge-
baarden beteugeld werden. Ter vier uren
na den middag, draaiden wij bij, vlak voor
een gehucht, het grootste mischien, het
welk op eenig Eiland in de Zuidzee gevon-
den wordt, of liever tegen over eene zeer
grootte vlakke, die van den top der bergen
af,

af, tot aan den oever der zee, met huizen
 bebouwd was: deeze bergen zijn bijna op
 het midden van het Eiland gelegen, welker
 grond zacht naar beneden afdaalt, en aan
 de schepen een opgaande toneel vertoont,
 met boomen, hutten en gewassen als over-
 dekt; men zag den rook uit het midden
 van dit gehucht, als uit het midden van
 eene groote stad, opsteigen; de zee was vol
 prauwen, die allen onze schepen poogden
 te naderen; in verscheiden derzelve waren
 geene anderen, dan nieuwsgierigen, die,
 niets aan ons te verkoopen hebbende, rond-
 om onze scheepen heen voeren, en geen
 ander oogmerk scheenen te hebben, dan om
 zig te vermaken, met ons te bezigtigen.

De tegenwoordigheid van vrouwen en
 kinderen, die zig onder hen bevonden,
 konde ons wel doen veronderstellen, dat zij
 geene vijandige oogmerken hadden: maar
 wij hadden te veel dringende redenen, om
 ons op dit uiterlijke niet meer te verlaten,
 en wij hadden besloten, om de geringste
 daad van vijandelijkheid zoodanig te keer te
 gaan, dat wij daar door bij deeze Eilanders
 gevreesd zouden worden. Ik voor mij ge-
 loove, dat wij de eersten waren, die met
 dee-

1787.
 December.

1787.
December

deze volken handel dreven: zij hadden geen kennis van het ijzer; zij verwierpen het bestendig, wanneer wij het hun aanboden, en aan een enkele glas-koraal gaven zij den voorrang boven een bijl of een spijker van zes duimen; zij waren rijk in voortbrengzelen der natuur, en beoogden in hunne ruilingen niers dan overtolligheden en voorwerpen van weelde. Onder een vrij groot aantal vrouwen merkte ik 'er twee of drie op van een bevallig voorkomen, en waar van men schier gelooven zoude, dat zij tot een model gestrekt hadden voor de afteekening der *Aanbidster van Geschenken*, van welke men in de derde reize van cook gewaagd vindt; haare hairen, met bloemen vercierd, en met een groen lint zaamgebonden, waren met kruiden en mosch doorvlogten; zij hadden eene fraaije gestalte, armen van eene rondachtige gedaante, en van eene juiste evenredigheid, haare oogen, haar gezicht, haare gebaarden, kondigden eene zagtheid van aart aan, terwijl die der mannen eene listigheid en woestheid aanduidde.

Met het begin van den nacht, zetteden wij onze reize langs het Eiland voort, en
de

de prauwen keerden naar het Land te rug; de oever, met steenklippen bezet zijnde, ver- schafte aan onze schepen geene schuilplaats, om dat de zee zig aan de noordoost-zijde verhefte, en tegen de noordkust, langs welke wij zeilden, met woede aansloeg. Indien ik het oogmerk gehad hadde om te ankeren, zoude ik daar toe waarschijnlijk eene allergegeschiktste plaats aan de westzijde gevonden hebben: over 't algemeen moeten de zeelieden, tusfchen de keerkringen, schier nergens, dan onder den wind der Eilanden, ankerplaatsen zoeken. Den geheelten volgenden dag had ik eene volmaakte stilte van wind; 'er was veel weerlicht, met donderslagen en regen vergezeld. Zeer weinige prauwen kwamen bij ons; het geen mij in het denkbeeld bragt, dat men te *Oijolava* van ons wedervaren op het Eiland *Maouna* berigt gekregen had: met dit al egter, dewijl het mogelijk was, dat het onweder en de weerlicht de prauwen binnen de haven te rug hield, was deeze mijne gedachte niet meer, dan eene bloote gissing; doch den 17^{en} kreeg zij veel waarschijnlijkheid. In de daad, toen wij langs het Eiland *Pola* heen zeilden, het welk
wij

 1787.
 December.

1787.
December.

wij veel digter, dan het voorgaande, naderden, ontvingen wij van geene enkele prauw een bezoek: ik besloot daar uit; dat deeze volken nog geene genoegzaame vorderingen in de zedenkunde gemaakt hadden, om te weten, dat de straffe alleen op de schuldigen behoort te vallen, en dat het straffen der moordenaars alleen onze wraak voldaan zoude hebben. Het Eiland *Pola*, een weinig minder groot, dan *Oijolava*, maar even fraaij, is van het zelve door een kanaal van omtrent vier mijlen afgescheiden, het welk wederom door twee vrij aanmerkelijke Eilanden doorsneden is, van welken het eene, zeer laag en met veel hout bewassen, waarschijnlijk bewoond is. De noord-kust van *Pola*, even als die der overige Eilanden van deezen Archipel, is voor de schepen ontoegankelijk; maar, wanneer men den westelijken uithoek van dit Eiland omzeilt, ontmoet men eene stille zee zonder klippen, het welk op eene uitmuntende rheede doet hopen.

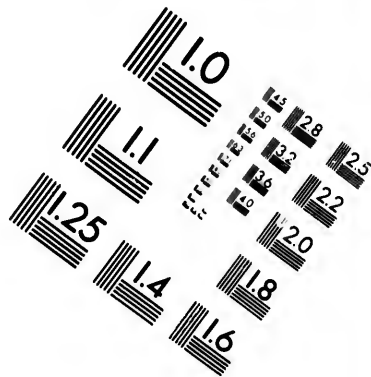
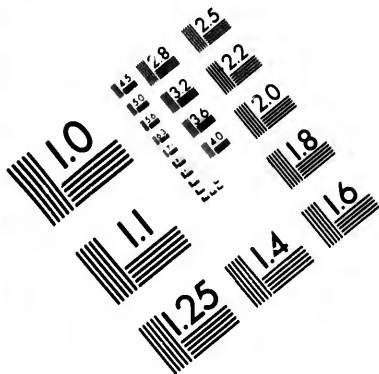
*Naamen
der Zee-
mens - Ei-
landen.*

Wij hadden van de Bewooners van het Eiland *Maouna* vernomen, dat de *Zeemans-
Eilanden* tien in getal zijn; namelijk: *Opoun*, zijnde het oostelijkste, *Leoné*, *Fanfoué*,
Maou-

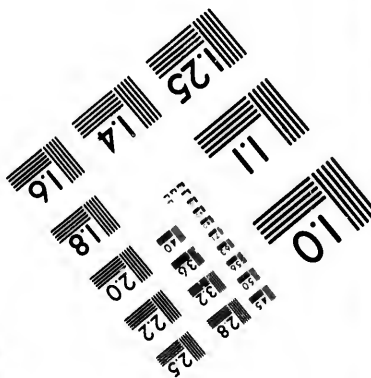
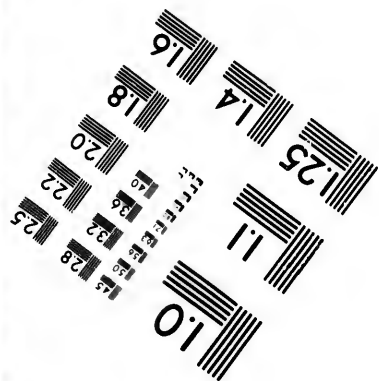
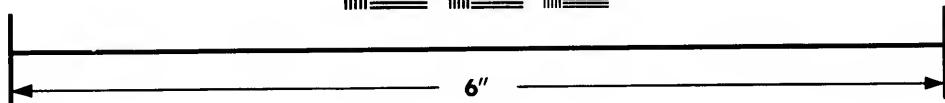
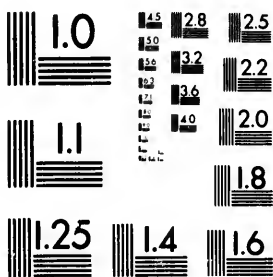
Maouna, *Oijolava*, *Caiinasé*, *Pola*, *Shika*, 1787.
Osfamo, en *Ouera*. De ligging der drie 1787.
 laatstgemelden is ons onbekend; de *India*
nen, toen zij eene afteekening van deezen
 Archipel maakten, plaatsten dezelve zuid-
 waards van *Oijolava*; maar dit kwam mij
 voor niet juist te zijn. *Opoun*, het zuide-
 lijkste en oostelijkste van deeze Eilanden,
 ligt op 14 graden, 7 minuten, zuider breed-
 te, en op 171 graden, 27 minuten, 7 se-
 conden oostelijker lengte. Verscheiden
 Aardrijks-kundigen schrijven aan ROGGE-
 WEIN de ontdekking dezer Eilanden toe,
 en dat hij aan dezelve, in 't jaar 1721,
 den naam van *Bouwman Eilanden* gaf; maar,
 noch de geschiedkundige berigten nopens
 deeze volken, noch de aardrijkskundige lig-
 ging, welke de Schrijver van ROGGE-
 WEIN's *Reize* (*) aan deeze Eilanden toe-
 schrijft,

(*) De *Reis beschrijving* van ROGGEWEIN, door
 den President DE BROSSES uitgegeven, is niet oor-
 spronglijk in de *Fransche* taal geschreven: maar een
Duitscher, geboortig van *Mekelenburg*, die als koks-
 maat de reize met ROGGEWEIN deed, CH. FR. BEH-
 RENS genaamd, schreef zijne beschrijving in 't *Hoog-*
Duitsch, kennende hij geen enkel woord *Fransch*. De
 oor-

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

1.5 28
3.2 25
2.2
2.0
8

10
5

— schrijft, komen met dit gevoelen niet over-
 1787.
 December. één.

Wat daar ook van zij, het schijnt mij toe noodzakelijk te zijn, om aan dezelve den naam van *Zeemans-Eilanden*, hun door DE BOUGAINVILLE gegeven, te doen behouden, indien men in de Aardrijkskunde geene verwarring wil veroorzaken, die aan de bevordering deezer wetenschap aller- schadelijkst is. Deeze Eilanden, op 14 gra- den zuider breedte, en tusschen de 171 en 175 graden westelijker lengte gelegen, ma- ken één der schoonste Archipels van de *Zuid-zee* uit, even zeer belangrijk door konsten, voortbrengzels en bevolking, als de *Societeits- of Vrienden Eilanden*, van welken de *Engelsche* Reizigers ons eene be- schrijving gegeven hebben, waar aan niets geacht kan worden te ontbreken. Wat het zedelijk character deezer volken betreft, schoon wij slechts een oogenblik omgang met hun gehad hebben, hebben wij, door on-

oorspronkelijke uitgave, die vrij zeldzaam geworden is, heeft ten titel: *Reise durch die Südaender und um die Welt.* — Men vergelijke het tijdschrift, de *Spectateur du Nord* genaamd, van de maand *October 1798 en volgg.*

onze geledene rampen, dat character zoo wel leeren kennen, dat wij niet schromen te verzekeren, dat men te vergeefs door weldaaden de dankbaarheid zoude trachten op te wakkeren in deeze woeste gemoederen, die door niets, dan door vreeze, kunnen worden in toom gehouden.

1787.
December.

Deeze Eilanders zijn de grootste en welgemaakste, welken wij nog ontmoet hadden; hunne gewoone gestalte is van vijf voeten, negen, tien of elf duimen: maar zij zijn minder te bewonderen uit hoofde van hunne gestalte, dan van de overgrootte evenredigheid hunner onderscheide lichaamsleden. Onze nieuwsgierigheid, die ons zeer dikwijls bewoog, om hun te meten, deed hen te meermalen hunne natuurlijke kragten met de onzen vergelijken: deeze vergelijkingen liepen niet tot ons voordeel uit, en wij mogen mischien onze onheilen toeschrijven aan den indruk van grootere persoonlijke kragten, dien deeze proefnemingen bij hen overlieten. Hun voorkomen schein mij dikwils een gevoel van minachting uit te drukken, het welk ik meende uit te roeijen, wanneer ik bevel gaf, om in hunne tegenwoordigheid onze

*Duitenge-
woone ge-
stalte der
Eilandbe-
wooners.*

1787.
December.

geweeren af te schieten: maar ik konde daar mede mijn oogmerk niet bereiken, ten ware ik 'er een mensch het slagtoffer van maakte; want anders zagen zij dit schieten voor een spel en aartigheid aan.

Onder deeze Eilanders is een klein getal beneden de opgegevene grootte: ik heb 'er laten meten, die niet meer, dan vijf voeten vier duimen haalden, maar deezen zijn de dwergen in dit Land; en schoon de gestalte der laatstgemelden meer met de onze schijnt overéén te komen, vertoonen egter hunne sterke en gespierde armen, hunne breede borsten, hunne beenen, hunne dijen, eene zeer verschillende evenredigheid: men kan van hun zeggen, dat zij, in vergelijking met de *Europeanen*, gelijk staan met de *Deensche* paarden in evenredigheid met de *Fransche*.

*Hunne
kleeving
en zeden.*

De mannen hebben het lichaam geverwd, zoo dat men hen voor gekleed zoude aanzien, schoon zij bijna naakt zijn; zij hebben alleenlijk om hun middel een gordel van zeegras, die tot aan de knieën, ahangt, en hen veel gelijkheid doet hebben met de Rivier-goden in de Fabelen der Ouden, welken men afmaakt als met riet om-

1787.
December.

omwonden. Hunne hairen zijn zeer lang; zij binden dezelve dikwils rondom het hoofd op, het geen eene meerdere wildheid in hun voorkomen veroorzaakt: hun gezicht geeft altijd, of verbaazing, of gramschap te kennen: de minste twist onder henlieden wordt gevolgd door slagen met stokken, knodsen, of roei-riemen, en kost, buiten twijffel, dikwerf aan de twistenden het leven; zij zijn bijna allen met lidteekens overdekt, die noodwendig het gevolg van deeze oijzondere twisten zijn moeten. De gestalte der vrouwen is aan die der mannen geëvenredigd; zij zijn groot, lugtig, en niet onbevallig; maar zij verliezen, reeds voor den afloop haarer jeugdige jaaren, die inneemende zagtheid; die aanminnige gedaante, welke de Natuur aan deeze woeste Volken wel niet geheel ontzegd, maar egter niet dan voor een korten tijd, en als 't waare met weezin, geschonken heeft. Onder een zeer groot aantal vrouwen, welken ik in de gelegenheid geweest ben te zien, heb ik 'er niet meer, dan drie schoone, opgemerkt; het lomp onbeschaamd voorkomen der overigen, de onbetamelijckheid haarer postuuren en

1787.
December.

bewegingen, en de walgelijke aanbieding haarer gunstbewijzen, maakten haar allezints waardig, om de moeders, of vrouwen der ons omringende Wilden te zijn. Dewijl de geschiedenis van onze reize ook die der *menschheid* eenigermaten kan vergrooten, kan ik zulke tafereelen niet geheel voorbijgaan, die in een ander werk eenigermaten in het onvoeglijke zouden kunnen schijnen te vallen, en ik zal dus verhaalen, dat het zeer klein getal van jonge en aartige vrouwspersoonen onder deeze Eilanders zeer spoedig de aandacht van eenige *Franfchen* tot zig had getrokken, die, in weerwil van mijn verbod, in gemeenzaamheid met haar trachtten te komen: de vriendelijke lonken onzer *Franfchen* gaven verlangen te kennen, die zig welhaast verraadden; eenige oude wijven waren tot dien handel bevorderlijk; het altaar werd in de dichtst bij staande hut van het Dorp opgericht; alle zonneschermen werden nederge laten, en de nieuwsgierigen verwijderd: het slagtoffer werd geplaatst in de armen van eenen grijsaard, die, geduurende de plechtigheid, het zelve aanmaande, om alle blijk van smart te matigen; de vrouwen

zon-

Zonderling tafereel.

zongen en maakten een naar geschreeuw, en het offer werd volbragt in haare tegenwoordigheid, en onder het opzigt van den grijsaard, die tot altaar en priester tevens diende. Alle de vrouwen en kinderen van het gehucht bewonden zig rondom het huis, de schermen even opligtende, en de kleinste openingen tusfchen de matten zoekende, om zig in dit fchouwfpel te verlustigen. Wat ook voorige Reizigers daar van hebben mogen zeggen, ik ben overtuigd, dat, ten minsten op de *Zeemans-Eilanden*, de jonge Meisjens, alvorens getrouwd te zijn, meesteressen van haare gunstbewijzen zijn, en dat haare gerieflijkheid haar niet tot oneer strekt; het is zelfs meer dan waarschijnlijk, dat zij, zig ten huwelijk begevende, geen rekenschap van haar voorig gedrag behoeven te doen: egter twijffel ik niet, dat zij, een' man hebbende, tot meeder ingetogenheid verplicht zijn.

Deeze Volken hebben zekere konsten, *Konsten* welken zij op eene uitmuntende wijze *deezes* voortzetten: ik heb reeds gesproken van de *Volken.* gierlijke gedaante, welke zij aan hunne hutten geven; zij verachten, niet ten eenenmaal

1787.
December.

1787.
Decembe:

zonder reden, onze ijzere gereedschappen; want zij geven een volmaakt fatsoen aan hun werk met bijlen, van een zeer fijn en zeer vast basalt-steen gemaakt, en hebbende de gedaante van beitels, om uit te hollen. Voor eenige glaafen koraalen verkogten zij ons groote houten schotels met drie voeten, uit één stuk vervaardigd, en zoo gepolijst, als of zij met het fijnste vernis overtogen waren: een goed *Europeesch* werkman zoude verscheiden dagen noodig gehad hebben, om zulk werk te voltooijen, terwijl het, bij gebreke van noedige gereedschappen, hem verscheiden maanden arbeids zoude moeten kosten; zij hegten nochtans daar aan bijna geene waarde, dewijl zij hunnen tijd niet weten door te brengen. De vrugtboomen en eetbaare wortelen, die van zelf rondom hun heen groeijen, bezorgen hun voedsel, gelijk ook dat van hunne varkens, honden, en hoenderen; en wanneer zij zig nu en dan tot den arbeid begeven, zoo is zulks meer, om hun eene aangenaame, dan eené nuttige bezigheid te bezorgen. Zij maken uitermaten fijne matten, en eenige papieren stoffen. Ik bemerkte twee of drie van deeze Eilanders,
die

die mij toefcheenen Opperhoofden te zijn; ^{1787.} zij hadden in plaats van eenen gordel van ^{December.} gewaschen, een stuk lijnwaat, het welk hun als een rok nederhing: deszelfs weefzel is van wezenlijke draaden gemaakt, die ongetwijfeld van eenige houtachtige plant, als brandnetels, of vlas, voortkomen; het is gemaakt zonder weefgetouw, en de draden worden, even als de matten, door elkander gevlochten. Dit doek, het welk in zachtheid en vastheid het onze evenaart, is zeer geschikt voor de zeijlen hunner praauwen; het kwam ons voor merkelyk den voorrang te verdienen boven het papieren doek van de *Societeits- en Vrienden-Eilanden*, het welk zij insgelijks maken; zij verkogten 'er ons verscheiden stukken van; maar zij stellen 'er weinig waarde in, en maken 'er zeer weinig gebruik van. De vrouwen geven boven deeze stoffe den voorrang aan de fijne matten, van welken ik gesproken heb.

In den beginne vonden wij geene gelijk- *Hunne* vormigheid tusschen hunne taal, en die der ^{waar-} bewoonderen van de *Societeits- en Vrien* ^{schipstike} *den-Eilanden*, van welken wij woordenboe- ^{ontf. o. g.} ken bezaten; doch een nader onderzoek

1787.
December.

leerde ons, dat zij in hunne spraak denzelfden tongval hadden. Eene omstandigheid, welke dienen kan om zulks te bewijzen, en het gevoelen der *Engelschen* omtrent den oorsprong deezer Volken bevestigt, bestaat hier in, dat een jonge bediende, in het Gewest *Tagaijan*, ten noorden van *Manilla*, geboren, de woorden deezer Eilanders grootendeels verstond en ons uitlegde: men weet, dat het *Tagaijansch*, het *Talgalisch*, en over 't algemeen alle de taalen der *Philippijnsche Eilanden*, van het *Maleitsch* afstammen; en deeze taal, die meer uitgebreid is, dan welker de *Grieksche* en *Latijnsche* taalen waaren, is de algemeene spraak der valrijke Volken, die de *Eilanden der Zuidzee* bewoonen. Het schijnt mij toe eene uitgemaakte zaak te zijn, dat deeze onderscheidene natiën voortkomen van *Maleitsche* Volkplantingen, die, in zeer oude tijden, deeze Eilanden veroverd hebben, en misschien zijn de *Chineesen* en *Egiptenaars*, wier oudheid men zoo hoog verheft, laate Volken, in vergelijking van deezen. Wat daar ook van zij, ik houde mij verzekerd, dat de inboorlingen der *Philippijnsche Eilanden*.

landen, van *Formosa*, van *nieuw Guinéa*, van *nieuw Bretagne*, van de *Hebridische* en *Vrienden-Eilanden*, enz. in 't zuidelijk halfrond, en die der *Caroline*, der *Marianne*, der *Sandwichs Eilanden*, in 't noordelijk halfrond, tot die zelve soort van menschen met gekroest hair behooren, welken men nog tegenwoordig in het binnenste der Eilanden *Luçon* en *Formosa* ontmoet: zij konden in *nieuw Guinea*, in *nieuw Bretagne*, op de *Hebridische Eilanden* niet t'onder gebragt worden; maar op de oostelijker Eilanden overwonnen zijnde, als welke veel te klein waren, om hun eene schuilplaats naar binnen 's Lands te bezorgen, vermengden zij zig met de veroverde volken, waar uit eene soort van zeer zwarte menschen is voortgekomen, wier kleur nog eenige mengelingen meerder heeft, dan bij zekere inboorlingen des Lands, die 'er waarschijnlijk eene eere in stelden om zig met vreemden niet te vermengen. Deze twee zeer verschillende soorten vielen ons op de *Zemans-Eilanden* in 't oog, en ik schrijf hun geen anderen oorsprong toe.

De nakomelingen der *Muleijer's* hebben op deeze Eijlanden eene bloekheid, eene

1787.
December.

1787.
December.

sterkte, eene gestalte, eene evenredigheid van ledematen gekregen, welken hunne voorvaders niet hadden, en die ongetwijfeld voortkomen van den overvloed van voedsel, de zagtheid der luchtstreek, en den invloed van onderscheiden natuurlijke oorzaken, die bestendig en op een langen reeks van geslachten derzelve uitwerking gedaan hebben. De konsten, door hun mischien medegebragt, zijn door gebrek van geschikte stoffen en werktuigen verloren geraakt; maar de gelijkheid van spraak stelt den waarnemer, als werd hij door den draad van *ARIADNE* geleid, in staat, om alle de kromten van deezen nieuwen doolhof te volgen. Het leenroerig stelzel is aldaar ook bewaard gebleven; deeze soort van regeering, bij kleine dwingelanden zoo geliefd, die *Europa* gedurende eenige eeuwen heeft besmet, en waar van de *Gothische* overblijfsels nog in onze wetten gevonden worden, en de kenmerken onzer oude woestheid dragen; deeze regeering, zeg ik, is meest geschikt; om de onbeschaafdheid van zeden te doen voortduuren, dewijl zaaken van het geringste belang aldaar van gehucht tot gehucht oorlogen veroorzaaken, die zonder waaren moed ge-

gevoerd worden; verrasfingen, verraad worden beurtelings gebezigd; en in deeze ongelukkige landtreken vindt men verraderlijke moordenaars, in plaats van edelmoedige oorlogshelden. De *Maleijers* zijn nog heden ten dage de trouwlooste natie van *Asia*, en hunne kinderen ontaarten niet van de ouden, vermits dezelfde oorzaken ook dezelfde uitwerkzelen hebben te weeg gebracht. Men zal mij misfchien tegenwerpen, dat het voor de *Maleijers* zeer moeilijk heef moeten zijn, om van het westen naar het oosten te gaan, en alzoo op deeze onderscheiden Eilanden te komen; maar de westelijke winden zijn, in den omtrek der linie, in eene luchtfreek van zeven of agt graden noord- en zuidwaards, even zoo meenigvuldig, als de oostelijke; en zij zijn zoo veranderlijk, dat het niet moeilijker is, om oostwaards, dan westwaards te vaaren. Daar- enboven hebben deeze onderscheiden veroveringen niet op het zelfde tijdstip plaats gehad; deeze volken hebben zig allengskens uitgebreid, en langzamerhand de regeering- vorm ingevoerd, die nog op het schier-eiland *Malacca*, *Java*, *Sumatra*, *Borneo*, en verdere landstreeken, aan deeze

 1787.
 December.

bar-

1787. barbaarsche natie onderhoorig, gevonden
 December. wordt.

*Nieuwe
 bijzonder-
 beden.*

Onder vijftien- of agtien- honderd Eilanders, welken wij gelegenheid hadden om waar te nemen, deeden zig aan ons ten minsten dertig personen als Opperhoofden voor; zij oeffenden eene soort van regeeringsbestuur, en deelden duchtige stokslagen uit: maar de door hun zoogenaamd gestelde orde werd wederom in minder dan één minuut overtreden; nooit werden regeerders minder gehoorzaamd; nooit verwekten ongehoorzaamheid en regeeringloosheid meerder wanorden.

Met zeer veel grond heeft DE BOUGAINVILLE deeze Eilanden genoemd de *Zee-
 mans- Eilanden*; alle hunne reizen doen zij in prauwen, en zij gaan nooit te voet, zelfs niet van 't ééne gehucht naar 't andere. Deeze gehuchten zijn allen gelegen aan kreeken bij den oever der zee, en hebben geene voetpaden, dan om binnen in het Land te komen. De Eilanden, door ons bezogt, waren, tot den top toe, met vrugtboomen bewasfen, waar op de wilde duiven, de groene, roozenkleurige, en andere, tortelduiven zaten; wij zagen 'er overheerlij-

lijke papegaaijen, eene soort van merels, en zelfs patrijfen.

1787.
December,

Deeze Eilanders brengen een groot gedeelte van hunnen ledigen tijd door, met het ram maken van deeze vogelen; hunne huizen waren vol wilde duiven, welken zij bij honderden met ons verruilden: zij verkogten ons ook meer dan drie honderd kuif-hoenderen met de schoonste vederen.

Hunne prauwen zijn waggelend, zeer klein, en voeren doorgaands niet meer dan vijf of zes perfoonen; zommige egter kunnen 'er tot veertien toe bevatten, doch derzelver getal is zeer klein: zij schijnen daarenboven de lofspraak niet te verdienen, welke de reizigers van haaren gezwinden gang gegeven hebben; ik geloove niet, dat zelfs met gespannen zeilen haare gezwindheid zeven strikken of knopen te boven gaat; en met roeien konden zij ons niet volgen, daar wij vier mijlen in een uur aflegden. Deeze *Indianen* zijn zulke bekwame zwemmers, dat zij de prauwen alleen schijnen te hebben om uit te rusten: dewijl zij bij de minste verkeerde beweging vol water loopen, zijn zij elk oogenblik genoodzaakt, zig in zee te werpen, om de

ge-

1787.
December.

gezonkene vaartuigen op hunne schouders te tillen, en van het water te ontleedigen. Zomtijds binden zij dezelve, twee aan twee, met een dwarshout te zamen, waar in zij een gat maken, om de mast in te plaatsen; op deeze wijze slingeren zij minder, en kunnen den voorraad voor lange reizen bewaaren. Hunne zeilen, van matten of gevlochten doek gemaakt, zijn met koorden omwonden, en hebben geene bijzondere beschrijving noodig.

Zij vischen alleenlijk met een lijn of met een werpnet; zij verkogten ons netten en vischhaaken, van paarlemoer en witte schelpen zeer konstig gewerkt. deeze werktuigen hebben de gedaante van vliegende vischen, en dienen tot een koker voor een haak, van schildpadden schaal gemaakt, die sterk genoeg is, om aan de kracht van thonijns, boniten, en zee-braasfems te wederstaan. Zij verruilden de grootste vischen voor eenige glazen koraalen, en men bespeurde uit hunnen ijver, dat zij geene vrees hadden voor gebrek aan onderhoud.

De door mij bezogte Eilanden in deeze zee scheenen mij toe vuurbergen te bevatten; alle de steenen aan den oever, waar

tegen de zee aandruischt met eene woede, die het water meer dan vijftig voeten doet in de hoogte springen, zijn niets anders, dan brokken lava, basalt, of stukken van koraal-gewassen, waar mede het geheele Eiland omringd is. Deeze koraal-gewassen laten in het midden van bijna alle de kreeken een naauwen doortocht, voldoende voor prauwen, ja zelfs voor booten en sloepen, en verschaffen alzoo kleine havens voor de zeevaart der Eilanderen, die voor 't overige hunne prauwen nooit in 't water laten liggen: bij hunne aankomst brengen zij dezelve in de nabijheid van hunne wooningen, en plaatsen ze onder de schaduw der boomen; zij zijn zoo ligt, dat twee mannen dezelve gemakkelijk op hunne schouwers dragen kunnen.

De aangenaamste verbeelding kan zig met moeite eene fraaijere ligging, dan die van hunne gehuchten, schetsen: alle de huizen zijn gebouwd onder vrugtboomen, die in deeze wooningen eene aangenaame koelte onderhouden; zij zijn gelegen aan den oever eener beek, die van de bergen afdalt, en langs welke een voetpad loopt, om in het binnenste van het Eiland te komen.

Het

1787.
December.

1787.
December.

Het hoofd-oogmerk hunner bouwkunde is om hen voor de hitte te beveiligen, en ik heb reeds gezegd, dat zij daar bij eene sierlijke netheid wisten te voegen: deze wooningen zijn groot genoeg om verscheiden huisgezinnen te huisvesten; zij zijn omringd met zonneschermen, die aan de wind-zijde opgehaald, en aan de zon-zijde nedergelaten worden. De Eilanders slapen op zeer fijne, zeer zindelijke, en voor de vochtigheid volkomen beveiligde matten. Wij hebben geene begraafplaatsen vernomen, en kunnen van hunne godsdienstige plegtigheden niets opgeven.

De varkens, de honden, de hoenderen, de vogelen, de vischen, worden overvloedig op deeze Eilanden gevonden; zij zijn ook bewasfen met kokos-, goijava-, bananen-boomen, benevens nog eenen anderen boom, die een grooten amandel voortbrengt, welken men gekookt eet, en waar aan wij den smaak van een kastanjen vonden. Het suiker riet groeit 'er van zelf aan de oevers der rivieren, maar het is waterachtig, en levert minder suiker op, dan in onze Volkplantingen: dit onderscheid komt ongetwijfeld daar uit voort, dat ze zig in
de

de schaduw vermeenigvuldigen, op eenen grond, die al te vet, en nooit bearbeid is. Men vindt 'er ook stammen van boomen, welker wortelen aan die van de igrname, of camagnoc zeer nabij komen.

1787.
December.

Hoe gevaarlijk het ook was, om zig binnenwaards in het Eiland te begeven, zoo volgden DE LA MARTINIÈRE en COLIGNON meer de aandrift van hunnen ijver, dan de regels der voorzigtigheid, en van de eerste landing af, die voor ons zoo ongelukkig afliep, begaven zij zig landwaards, om kruidkundige ontdekkingen te doen. De *Indianen* vorderden een glazen koraal voor elke plant, welke DE LA MARTINIÈRE opzamelde, en zij dreigden hem van kant te maken, wanneer hij weigerde die schatting te betaalen: toen men hem, op 't oogenblik, dat de aanval zou beginnen, met steenen agter na wierp, zwom hij naar onze booten, met zijn zak met planten op den rug, en het gelukte hem alzoo dezelve te behouden. Tot dus verre ontdekten wij bij hen geene andere wapenen, dan knodsen, of *patow-patow*; doch BOUTIN verzekerde mij, dat hij in hunne handen verscheiden bundels met pij-

1787.
December.

len, zonder boog, gezien had: ik voor mij zoude gelooven, dat deeze pijlen niets anders zijn dan lansen, om visfchen mede te treffen; derzelve uitwerking zoude in de gevechten minder gevaarlijk zijn, dan die der steenen, van twee of drie ponden zwaarte, welken zij met eene onbegrijpelijke juistheid en kragt weten te werpen. Deeze Eilanden zijn ongemeen vrugtbaar, en, mijns inziens, is derzelve bevolking zeer aanmerkelijk: de oostelijke Eilanden, *Opoun*, *Laoné*, *Fanfoué*, zijn klein; de twee laatste vooral bestaan in hunnen omtrek slechts vijf mijlen: doch *Maouna*, *Oijolava*, en *Pola*, moeten onder de grootste en schoonste Eilanden der *Zuidzee* gerekend worden. De beschrijvingen van andere Reizigers schetsen geene tafereelen, die bij de schoonheid en ongemeene grootte van het gehucht op de noordkust van *Oijolava* in vergelijking komen. Schoon het bijna nacht was, toen wij aldaar landden, werden wij in een oogenblik omringd door een aantal *prabawen*, welken de nieuwsgierigheid, of het verlangen van met ons te handelen, uit hunne havens gelokt had; verscheiden bragten niets aan, en
kwa-

1787.
December.

kwamen enkel om een gezicht, dat nieuw voor hun was, te genieten. 'Er waren zeer kleine onder, waar in zig niet meer dan één man bevond; deeze laatstgemelden waaren zeer opgecied: dewijl zij rondom de schepen heen draaiden, zonder eenigen handel te drijven, noemden wij dezelve *cabrioletten*; zij hadden het ongeschikte, dat zij, op den minsten schok van de andere prauwen, elk oogenblik omfloegen. Ook zagen wij het groote en voortreffelijke Eiland *Pola* van digt bij; doch wij lieten ons met deszelfs bewonderen niet in: terwijl wij het westelijk gedeelte van het laatstgemelde Eiland omzeilden, hadden wij eene stille zee, die goede ankerplaatsen scheen te belooven, ten minsten zoo lang de wind uit het noorden, of zuidoosten waaide; maar de gisting in de gemoederen van ons scheepsvolk was nog te groot, om te kunnen besluiten van aldaar te ankeren. Na het geen ons was wedervaren, zoude het onvoorzigtig geweest zijn, om onze matroosen aan land te zenden, zonder elk man met een schietgeweer, en elke boot met een stuk geschut te wapenen; en dan zoude het gevoel van hunne kragt, door

1787.
December.

wraaklust aangezet, hen mischien bewogen hebben, om de geringste daad van onrechtvaardigheid, door de Eilanders gepleegd, met snaphaanschoten te keer te gaan. Daarenboven loopt een schip op deeze slechte ankerplaatsen gevaar van te vergaan, wanneer men niet in staat is om het zelve te kunnen korten of boegseeren. Om deeze redenen besloot ik, zoo als reeds gezegd is, om niet eerder, dan in de *Botanij-Baaij* te ankeren, mij bepalende, om in deeze onderscheiden Atchipels de wegen te verkiezen, die mij tot nieuwe ontdekkingen konden heenleiden.

Wanneer wij de westkust van het Eiland *Pola* waren omgezeild, bespeurden wij geen Land meer; de drie Eilanden, welken de Wilden ons *Shika*, *Osfamo*, en *Ouera* genoemd, en aan de zuidzijde van *Oijolaya* geplaatst hadden, konden wij niet in 't gezicht krijgen. Ik deed pogingen, om zuid-zuid-oostwaards te stevenen; de oost-zuid-oostelijke winden waaren mij in 't eerst tegen; zij waaren zeer zwak, en wij legden niet meer dan agt of tien mijlen daags af: zij liepen eindelijk noordwaards, en vervolgens naar het noordwes-

westen; dit stelde mij in staat, om mijnen
 weg oostwaards te nemen, en den 20^{en}
 ontdekte ik een rond Eiland, zuidwaards
 van *Oijolava*, maar bijna veertig mijlen daar
 van afgelegen. DE BOUGAINVILLE, die
 tuschen deeze twee Eilanden was door-
 gezeild, had het eerste niet gezien, om
 dat het eenige mijlen te veel noordwaards
 lag. De stilte van den wind vergunde mij
 niet, om het dien zelfden dag te naderen;
 maar des anderen daags kwam ik 'er bij op
 den afstand van twee mijlen, en zuidwaards
 zag ik nog twee andere Eilanden, welken
 ik volmaakt herkende voor de *Kokos- en*
Verraders-Eilanden van SCHOUTEN. Het
Kokos-Eiland heeft de gedaante van een
 zeer spits suiker-brood; het is tot aan den
 top met boomen bewasfen, en deszelfs diame-
 ter bedraagt ten naasten bij een mijl; het is van
 het *Verraders-Eiland* afgescheiden door een
 kanaal van omtrent drie mijlen, het welk zelf
 doorsneden is door een Eilandjen, aan den
 noordoostelijken uithoek van het laatstge-
 melde Eiland gelegen; het is laag en vlak,
 en heeft alleenlijk, omtrent, in 't midden,
 eenen tamelijk hoogen berg; een kanaal,
 het welk honderd en vijftig toisen wijd is,

1787.
 December.

Kokos- en
 Verraders-
 Eilanden.

1787.
December.

verdeelt het in twee deelen: **SCHOUTEN** heeft geene gelegenheid gehad om het te zien, om dat men daar toe zig in de windstreek bevinden moet, alwaar deeze doortocht open is, en wij zouden 'er zelfs geene gedachten op gehad hebben, waren wij niet zeer nabij aan dit gedeelte van het Eiland heen gevaaren. Wij twijfelden niet meer, of deeze drie Eilanden, waar van slechts twee dien naam verdienen, behoorden onder het getal der tien Eilanden, die, volgens het verhaal der Wilden, den Archipel der *Zeemans-Eilanden* uitmaken. Dewijl het eene zeer sterke koelte uit den noordwesten waaide, het weder 'er zeer slegt uitzag, en het laat was, verwonderde het ons weinig, dat wij geene praauw aan boord zagen komen, en ik besloot dien nacht door te laveeren, om daags daar aan die Eilanden te onderzoeken, en met de Eilanders te handelen, ten einde langs dien weg eenige ververschingen te bekomen. Het weder was buijg, en de wind veranderde niet, dan van het noord-westen naar het noord-noord westen. Ik had op den noord-westelijken uithoek van het kleine *Verraders-Eiland* eenige klippen bespeurd,
het

het geen mij een weinig deed afhouden. Des daags naderde ik aan het laatstgemelde Eiland, het welk laag en uitgestrekter zijnde, dan het *Kokos - Eiland*, mij toefcheen meer bevolkt te moeten zijn; en des morgens ten agt uren draaide ik naar het west-zuid westen, twee mijlen van eene breede zandige Baaij, die aan den westkant van het groote *Verraders - Eiland* ligt, en alwaar ik eene ankerplaats vermoedde, die tegen de oostelijke winden beschut was. Omtrent twintig prauwen staaken oogenblikkelijk van de kust af, en naderden onze Fregatten, om ruilingen te doen; verscheiden waren gekomen uit het kanaal, het welk het *Verraders Eiland* in tweeën verdeelt; zij waren geladen met de schoonste kokos-noten, die ik immer zag, met een klein getal bananen, en eenige ignames; eene enkele was 'er, die een klein varken, en drie of vier hoenders had. Men konde klaarlijk bespeuren, dat deeze *Indi-anen* reeds *Europeanen* gezien hadden, of 'er van hadden hooren spreken; zij naderden ons onbeschroomd, betoonden in hunnen handel eene gepaste goede trouw, en weigerden nooit, zoo als de inboorlingen

 1787.
 December.

1787.
December.

der *Zeemans-Eilanden* deden, om hunne vrugten voor het ontfangen der betaaling te leveren; zij namen de stukken ijzer en spijkers met zoo veel genoeg aan, als de koraalen. Zij spraken voor het overige dezelfde taal, en hadden het zelfde voorkomen van woestheid: hunne kleeding, het beschilderen hunner lichaamen, en het maakzel hunner prauwen, waren ook de zelfden, en 'er viel geen twijffel aan, of zij behoorden tot het zelfde volk; zij verschilden egter daar in, dat zij allen de beide leden van den pink der linke hand hadden afgesneden, terwijl ik op de *Zeemans-Eilanden* slechts twee perfoonen gezien had, die deeze afzetting hadden ondergaan: zij waren ook veel minder groot en minder reusachtig; dit onderscheid komt ongetwijffeld daar uit voort, dat de grond van deeze Eilanden, minder vrugbaar zijnde, dus ook minder geschikt is, om den wasdom van het menschelijk geslacht te bevorderen. Elk Eiland, waar wij aankwamen, herinnerde aan ons een trek van de trouwloosheid der Eilanderen: het scheepsvolk van ROGGEWEIN was op de *Verlustigings-Eilanden*, oostwaards van de *Zeemans-Eilanden* gelegen, met steenen bestormd;

stormd; het scheepsvolk van SCHOUTEN op het *Verraders-Eiland*, het welk in ons gezicht lag, en ten zuiden van het Eiland *Maouina*, alwaar wij zelven zulk eenen verraderlijken moord ondervonden hadden (*).

1787.
December.

Deze aanmerkingen hadden in onze manieren van handelen ten aanzien der *Indianen* eene geheele verandering te weeg gebragt; wij gingen de kleinste dieverijen en de geringste onrechtvaardigheden met geweld te keer; wij toonden hun, door de kracht van onze wapenen, dat het vlugten zelfs hen niet voor onze wraak beveiligde; wij weigerden hun om aan boord te komen, en bedreigden de geenen, die 'er in ons weerwil durfden komen, met de straffe des doods. Dit gedrag verdiende honderd maalen den voorrang boven onze voorledene gematigdheid,

(*) Men kan, bij deeze opgave van wreedheden en verraderijen, nog voegen het vermoorden van den beroemden Capitain COOK op de *Sandwich Eilanden*; het steenigen van het scheepsvolk van Capitain MARTON door de inbooringen van het *Land van Diemen*; en het ombrengen van denzelfven, en van een groot aantal zijner reisgenooten, door de Wilden van *Nieuw-Zeeland*, op een oogenblik, dat hij van hun de grootste blijken van vriendschap ontving.

1787.
December.

heid, en zoo wij ons over iets te beklagen hebben, het is, dat wij bij deeze volken op grondbeginzelen van zagtheid en geduld zijn te werk gegaan: de reden en het gezond verstand leeren ons, dat men recht heeft, om geweld te gebruiken tegen iemand, die, zoo hij niet door vrees weerhouden wierd, gezind zou zijn, uw moordenaar te wezen.

Des middags van den 23^{en}, terwijl wij bezig waren, om met de *Indianen* over kokosnoten te handelen, werden wij door een sterken rùkwind uit het west-noord westen overvallen, die de prauwen deed wegdrijven: verscheiden floegen om, en voeren, zoo dra zij weder te recht gebragt waren, in aller ijl naar Land: het weder was akelig; egter zeilden wij het *Verraders-Eiland* om, ten einde het met naauwkeurigheid te kunnen opnemen. DAGELET had, op den middag, zeer goede waarnemingen omtrent de breedte, en des morgens omtrent de lengte der beide Eilanden gedaan; het geen hem in staat gesteld had, om de bepaaling der ligging, door Capitain WILLIS opgegeven, te verbeteren. Om vier uren gaf ik sein, om den koers zuid- zuid- oostwaards
naar

naar de *Vrienden-Eilanden* te nemen; ik was voorneemens, om die Eilanden op te spooren, welken Capitain COOK geene gelegenheid gehad heeft te onderzoeken, en die, volgens zijn verhaal, noordwaards van *Inahomooka* moeten liggen.

1787.
December.

De nacht, die op ons vertrek van het *Verraders-Eiland* volgde, was akelig; de wind liep naar het westen met zwaaren storm en veel regen: dewijl de gezicht-einder bij het ondergaan der zon geen mijl verre was, zoo bleef ik, tot het aankomen van den dag, voor de zuid-zuid-westkaap liggen; de westelijke winden hielden geweldig aan, en waren met eenen overvloedigen regen vergezeld.

Allen, die teekens van scheurbuik hadden, leedden ongemeen veel van de vochtigheid; onder het scheepsvolk was niemand van deeze ziekte aangetast, maar de Officiers, en inzonderheid onze bedienden, begonnen er de bliken van te gevoelen; ik schreef de oorzaak daar van toe aan het gebrek van versche levensmiddelen, waar voor onze matroosen minder gevoelig waaren, dan de bedienden, die nooit ter zee gevaren hadden, en aan dit gemis niet gewoon waren.

1787.
 December. ren. De kok der Officiers, D A V I D genaamd, stierf den 10^{en}, aan eene scheurbuikachtige waterzucht: zedert ons vertrek van *Brest*, was niemand, op de *Boussole*, zijnen natuurlijken dood gestorven, en hadden wij slechts eene gewoone reize rondom de wereld gedaan, wij zouden in *Europa* zijn te rug gekomen, zonder een enkel man verloren te hebben. De laatste maanden van zulk eenen tocht zijn, in de daad, het moeielijkst door te staan; de lichamen verzwakken door den tijd; de levensmiddelen bederven; maar indien eene langduurige reize, tot het doen van ontdekkingen, haare paalen heeft, welken men niet overschreden kan, zoo is het nuttig die paalen te kennen, welken men met mogelijkheid kan bereiken, en ik meene, dat, bij onze aankomst in *Europa*, de ondervinding in dit opzigt tot volkomenheid gebragt zal zijn. Onder alle de voorbehoed-middelen, die tegen de scheurbuik bekend zijn, meen ik, dat de *melasse*, of suiker-sijroop, en het jopenbier (*sprucebeer*,) de kragtigste zijn: ons scheepsvolk dronk daar van bij aanhoudendheid in de heete luchtstreken; dagelijks deelde men daar van aan elk persoon

soon een fles uit, benevens een halve pint wijn, en een flokjen brandewijn, in veel water aangеленд; het geen maakte, dat zij de andere spijzen verdragen konden. De meeningte van varkens, welken wij te *Maouna* opgedaan hadden, was slechts een hulpmiddel voor een tijd; wij konden dezelve noch inzouten, om dat ze te klein waren, noch bewaaren, om dat wij 'er geen voeder voor hadden: ik liet dus tweemaal daags daar van onder het scheepsvolk uitdeeling doen; en toen verdweenen de ontsteekingen aan de beenen, en alle de teeken der scheurbuik: deeze nieuwe levensregeling had op ons gestel dezelfde uitwerking, als eene lange rust, en strekt ten bewijze, dat zeevarende lieden minder de landlucht, dan gezonde spijzen, behoeven.

De noord-noord-weste winden bleven ons bij tot aan geene zijden der *Vrienden-Eilanden*; zij waren altijd regenachtig, en dikwils zoo sterk, als de weste-winden, welken men des winters op de kusten van *Bretagne* ontmoet: wij wisten zeer wel, dat wij in den wintertijd waaren, en dus in den tijd van onweder en stormen; maar een zoo aanhoudend slecht weder hadden wij

1787.
December.

1787.
December.
's Eiland
Vavao.

wij niet voorzien. Den 27^{en} December ontdekten wij het Eiland *Vavao*, welks noordelijke uithoek, op den middag, juist in het westen van ons was; onze breedte was op 18 graden, 34 minuten. Dit Eiland, het welk Capitain COOK nimmer bezocht had, maar waar van hij alleenlijk door het berigt der bewoonderen van de *Vrienden Eilanden* kennis droeg, is één der merkwaardigste van deezen Archipel; het is ten naasten bij even uitgefreckt, als *Tongataboo*: maar het heeft het voorrecht, dewijl het hooger ligt, van geen gebrek aan zoet water te hebben; het ligt midden onder een groot aantal andere Eilanden, die de naamen dragen, hun door Capitain COOK, volgens eene daar van zijnde lijst, gegeven, doch welken wij niet onderscheidtlijk kunnen rangschikken. Wij zouden ons niet dan te onrecht de eer deezer ontdekking kunnen toeëigenen, daar men dezelve verschuldigd is aan den *Spaanschen* Stuurman MAURELLO, die de *Vriendschaps Eilanden* met een aantal anderen vermeerderd heeft, bijna zoo aanmerkelijk, als die Capitain COOK ontdekt heeft.

Journal Ik had mij in *China* een uittreksel uit een

een Journaal van deezen Spaanschen Stuurman aangeschaft; dezelve vertrok in 't jaar 1781. van *Manilla*, met eene lading, naar *America* bestemd; hij was voornemens door het zuidelijk halfrond derwaards te reizen, nemende ten naasten bij den weg van DE SURVILLE; en trachtende de hooge breedten te bereiken, alwaar hij met grond meende weste-winden aan te treffen. Deze reiziger had geene kennis aan de nieuwe manieren, om de lengten op zee te bepalen, en hij had nooit eenige nieuwe Reisbeschrijving gelezen; hij zeilde volgens de oude *Fransche* kaarten van BELLIN, en wist de onvolkomenheid zijner manieren, werktuigen en kaarten, door de grootste naauwkeurigheid in zijne berekeningen en openingen aan te vullen. Hij voer even als DE SURVILLE, langs de kust van *Nieuw-Ierland* heen, zag verscheiden kleine Eilanden, van welken DE BOUGAINVILLE, CARTERET, EN SURVILLE reeds kennis gehad hadden; hij ontdekte drie of vier nieuwe; en meenende dicht bij de *Salomons-Eilanden* te zijn, ontmoette hij dadelijk ten noorden van *Vavao* een Eiland, waar aan hij den naam van *la Margoura* gaf, om dat het hem geene ververschingen,

1787.
 December.
 VAN MAUR-
 RELLO.

wel-

1787.
December.

welken hij begon noodig te hebben, opleverde: hij had geene gelegenheid, om, aan de oostzijde van het eerstgemelde, een tweede Eiland te zien, het welk ons volkomen in 't oog viel, doch alleen drie of vier mijlen ver gezien kan worden, dewijl het zeer vlak is; en eindelijk kwam hij te *Vavao*, alwaar hij in eene vrij geschikte haven ankerde, en zig aldaar van water, en eene vrij aanmerkelijke hoeveelheid van levensmiddelen voorzag. De berigten zijner reize waaren zoodanig met de waarheid overeenkomstig, dat men zig onmogelijk in de *Vrienden-Eilanden* kan vergisfen, of zelfs in het portrait van *POULAHU* dwalen, die, het Opperhoofd van alle deeze Eilanden zijnde, dan op het ééne, dan weder op het andere woont, maar in 't bijzonder zijnen zetel te *Vavao* schijnt te hebben. Ik zal in geene verdere bijzonderheden van deeze reize treden, als waar van ik alleenlijk melding maak, om den Stuurman *MAURELLO* recht te doen wedervaren. Hij had aan de *Vavao-Eilanden* den naam gegeven van *Eilanden van Majorca*, naar den naam van den Onder koning van *Nieuw Spanje*, en aan de *Hapae-Eilanden*

den den naam van *Galves - Eilanden*, naar den naam des Broeders van den *Indifchen* Minister: maar overtuigd zijnde, dat het oneindig beter is de namen van het Land te behouden, heb ik gemeend dezelve op de kaart van BERNIZET te moeten plaatsen. Deze kaart is ontworpen volgens de lengten en breedten, door DAGELET bepaald, die veel naauwkeuriger zijn, dan die van den *Spaanschen* Reiziger, welke deze Eilanden omtrent zes graden te ver westwaards brengt; deze mislag, van eeuw tot eeuw nageschreven, en door de Aardrijkskundigen blindelings gevolgd, had aanleiding gegeven tot eenen nieuwen Archipel, die nergens te vinden was, dan op de kaarten.

1787.
December.

Den 27^{en} deden wij verscheiden wendingen, om nader bij het Eiland *Vayao* te komen, van waar de west-noord-westelijke winden ons een weinig verwijderden. Des nachts mijn koers noordwaards gericht hebbende, om mijn uitzicht twaalf of vijftien mijlen boven het Eiland uittebreiden, zag ik het Eiland *la Margoura* van MAURELLO, aan de westzijde; en nader bij gekomen zijnde, zag ik een tweede

— 1787.
December. Eiland, zeer vlak, en met boomen bewa-
sen: het Eiland *la Margoura* ligt integen-
deel vrij hoog, en het is waarschijnlijk,
dat zij beiden bewoond zijn. Na dat wij
alle onze opnemingen gedaan hadden, gaf ik
bevel, om naar het Eiland *Vavao* te ste-
venen, het welk men boven uit de mast
kon zien: het is het merkwaardigste onder
de *Vrienden-Eilanden*; de verdere, die
noord of westwaards verspreid liggen, ko-
men daar bij in geene vergelijking. Tegen
den middag bevond ik mij aan den ingang
van de haven, waar MAURELLO ten an-
ker had gelegen; zij loopt tusfchen vrij
hooge Eilandjes, en bestaat aldaar in naau-
we, maar vrij diepe doorgangen, die de
fchepen volkomen voor de zeewinden be-
veiligen. Deeze haven, welke boven die
van *Tongataboo* verre den voorrang ver-
dient, zoude mij uitmuntend bevallen heb-
ben, om 'er eenige dagen door te bren-
gen: maar de ankerplaats is twee kabel-
lengten van land af; en daar door heeft
men dikwijls eene floep noodig, om een
anker in zee te brengen, en zig van de
kust af te houden. Elk oogenblik was ik
in verzoeking, om mijn gemaakt ontwerp,
bij

bij mijn vertrek van *Maoua*, te laten va-
 ren, van namelijk niet eerder, dan in *Bo-*
tanij-Baaij, ten anker te gaan liggen;
 maar goed verstand en voorzigtigheid brag-
 ten mij daar toe weder te rug. Ik wilde
 ten minsten met de Eilanders kennis ma-
 ken; ik naderde dicht bij het Land; geene
 praauw kwam bij onze Fregatten: het we-
 der was zoo slecht en onstuimig, dat ik 'er
 mij weinig over had te verwonderen; en
 dewijl elk oogenblik de gezicht-einder
 donkerer wierd, zette ik zelf, eer de nacht
 begon, koers naar het Eiland *Latté*, het
 welk ik in 't oog had, en hoog genoeg
 ligt, om twintig mijlen ver bij helder we-
 der gezien te worden: deezen naam van
Latté vindt men ook op de lijst der *Vrien-*
den-Eilanden van Capitain COOK, als me-
 de in het Journaal van MAURELLO, over-
 eenkomstig het berigt der bewooneren van
 het Eiland *Vayao*, die hem bovendien zei-
 den, dat het bewoond was, en dat men
 'er ankeren konde. Men kan hier uit na-
 gaan, van hoe veel belang het voor de
 Aardrijkskunde is, om de namen van het
 Land te behouden: want indien wij, even
 gelijk de Reizigers, of gelijk MAURELLO

1787.
 December.

1787.
December.

zelf, eene dwaaling van zeven of agt graden ten aanzien der lengte begaan hadden, zouden wij, bij het ontmoeten van dit Eiland, hebben kunnen veronderstellen, dat wij nog op eenen grooten afstand van de *Vrienden Eilanden* waren; de overeenkomst van taal, zeden en kleeding, zoude onze twijffeling niet genoegzaam hebben weggenomen, vermits men weet, dat alle deeze Volken, hoe ver ook van elkander afgelegen, de één aan den ander gelijken; terwijl de gelijkvormigheid van naam, en de eenvoudigste beschrijving der gedaante en grootte van het Eiland, een zeker bewijs opleverden, dat het dezelfde plaats was.

De volgende nacht was allerakeligst; de duisternis, die ons omringde, was zoo dik, dat het onmogelijk was, iets rondom ons te onderscheiden. In deeze gesteldheid zoude het hoogst onvoorzigtig geweest zijn, om midden tusfchen zoo veele Eilanden te zeilen; en ik besloot, tot het aankomen van den dag te blijven laveeren: doch het was nog winderiger, dan des nachts; de buien en stroomen dedden ons tusfchen deeze Eilanden, dan ginds, dan herwaards, svingeren, eerst naar het Eiland

land *Latté*, vervolgens naar de Eilanden *Kao* en *Toofoa*, die door een kanaal van twee mijlen breedte van elkander zijn afgescheiden. Het Eiland *Kao* heeft eene zeer hooge kegelronde gedaante, en men konde het, bij helder weder, dertig mijlen ver zien. Des anderen daags naderde ik aan het Eiland *Toofoa*, op den afstand van een halve mijl, en ik hield mij verzekerd, dat het onbewoond was, ten minsten voor drie vierde van deszelfs omtrek, want ik zag de kusten zoo dicht bij, dat ik de aldaar liggende steenen konde onderscheiden. Dit Eiland is zeer bergachtig, zeer stijl, en tot boven aan den top met boomen bewassen; het kan vier mijlen in den omtrek hebben: ik ben van begrip, dat de Eilandbewooners van *Tangataboo*, en andere *Vrienden-Eilanden*, aldaar dikwils in het schoone jaargetijde komen, om hout te hakken, en waarschijnlijk om aldaar hunne prauwen te maken; want op hunne vlakke Eilanden ontbreekt hun daar toe het hout, vermits zij geene andere boomen behouden hebben, dan kokos- en andere vrugtbomen, tot hun levens-onderhoud dienende. Het Eiland verder voorbij zeilen-

1787.

December.

De Eilanden Kao, en Toofoa.

1787.
December.

lende, zagen wij verscheiden glijbaanen, langs welken de gekapte boomen van de schuinte der bergen tot onder aan de zee-kust afrollen; doch in het bosch waren geene hutten, noch blijken van eenen omgearbeiden grond, ja niets zelfs, het welk eene bewooning aankondigde. Aldus onzen koers naar de twee Eilandjens *Hoongatonga* en *Hoonga-kapae* voortzettende, bepaalden wij het Eiland *Kao* op het midden van het Eiland *Toofoa*, zoo dat het eerste slechts de top van het tweede schein te zijn, en wij plaatsten het dus noordwaards op 27 graden tegen het oosten. Het Eiland *Kao* is omtrent drie malen hooger, dan het andere, en gelijkt naar eenen uitgeholden vuurberg, welks voetstuk ons toescheen minder dan twee mijlen diameter te bevatten. Wij bespeurden ook, aan den noordoostelijken uithoek van het Eiland *Toofoa*, aan de zijde van het Kanaal, waar door het van het Eiland *Kao* wordt afgescheiden, een streek Lands, geheel en al verbrand, zoo zwart als steenkoolen, ontbloomt van alle geboomte en gewassen, en waarschijnlijk door uitstortingen van lava verwoest. Des namiddags zagen wij de
bei-

beide Eilanden *Hoonga-tonga* en *Hoonga-hapae*: zij zijn te vinden op eene kaart der *Vrienden-Eilanden*, in de *derde Reis-beschrijving van COOK* ingevoegd; doch men ziet aldaar niet aangeteekend eene zeer gevaarlijke bank van steenklippen onder water, twee mijlen lang, loopende ten naasten bij noordwaards ten noordwesten, en zuidwaards ten zuidoosten; deszelfs noordelijke uithoek ligt vijf mijlen ten noorden van *Hoonga-hapae*, en de zuidelijke uithoek drie mijlen ten noorden van *Hoonga-tonga*, maakende tusschen die beide Eilanden eene straat van drie mijlen: wij voeren 'er langs, op den afstand van ruime en mijl ten westen, en wij zagen het water bergshoogte tegen de klippen aanslaan; het is mogelijk, dat dit bij stil weder minder zichtbaar is, maar dan is het ook des te gevaarlijker. De beide Eilandjens *Hoonga-tonga* en *Hoonga-hapae* zijn slechts groote onbewoonbaare rotsen, zoo hoog, dat men ze vijftien mijlen ver zien kan: hunne gedaante veranderde elk oogenblik, en het gezicht, het welk men daar van zoude mogen afteekenen, zoude, naar de verschillende standpunten, zeer onderscheiden zijn; zij

1787.
December.

*Bank van
steenklippen.*

1787.
 December.

scheenen mij van gelijke grootte te zijn, en elk niet wel een halve mijl in hunnen omtrek te bedragen; een kanaal van een mijl breedte scheidt deeze Eilanden ten oost- noord-oosten, en west- zuid-westen van elkander: zij liggen tien mijlen noordwaards van *Tongataboo*; doch dewijl dit laatstgemelde Eiland laag is, zoo moet men op de helft van deezen afstand zijn, om het te kunnen zien. Wij kregen het boven uit de mast, den 31^{en} December, des morgens ten zes uren, in 't oog; in 't begin zag men niets, dan den top der boomen, die in de zee scheenen te groeijen: naar mate wij naderden, verhefte zig de grond, doch niet hooger, dan twee of drie roifen; weldra zagen wij den uithoek van het *Land van Diemen*, en de aldaar liggende bank van klippen; des middags hadden wij het op omtrent twee mijlen ten oosten. Dewijl de wind noordelijk was, deed ik op de zuidkust van het Eiland aan stuuren, als welke zeer gezond is, en op den afstand van drie snaphaanschoten kan genaderd worden. De zee sloeg met woede tegen de geheele kust aan: maar agter de branding zagen wij de schoonste boomgaarden; he-
 ge-

't Eiland
 Tongata-
 boo, en
 dezelvs be-
 wooners.

geheele Eiland schein bebouwd te zijn; en de velden waren rondom met boomen besaaid, van het schoonste groen: wel is waar, dat wij toen in het regen-saizoen waren; want, in weerwil van dit verrukkend gezicht, is het meer dan waarschijnlijk, dat, gedurende een groot gedeelte van het jaar, op een zoo vlak Eiland eene verbaazende dorheid heerschen moet: men zag 'er zelfs geen enkel heuveltjen, ja de zee is, bij stil weder, niet meer effen, dan hier de oppervlakte van den grond is.

De hutten der Eilanderen stonden niet gehuchts wijze bij elkander, maar waren op de velden verspreid, even als onze buitenplaatsen in de best bebouwde oorden. Zeer spoedig gingen zeven of agt prauwen in zee, en begaven zig naar onze Fregatten, doch deeze Eilanders, die meer landbouwers, dan zeelieden waren, bestuurden dezelve met schroom; zij durfden onze schepen niet dicht bij naderen, schoon zij de zeilen gereefd hadden, en de zee zeer stil was; op agt of tien toisen van onze Fregatten gekomen zijnde, zwommen zij naar ons toe, houdende in elke hand kokos-noten, welken zij ter goeder trouw

1787.
December.

1787.
December.

tegen stukken ijzer, spijkers, of kleine bijlen verruilden. Hunne prauwen verschilden in niets van die der bewoonderen van de *Zeemans-Eilanden*; maar geene derzelve had zeilen, en het is waarschijnlijk, dat zij daar mede niet wisten om te gaan. Er betoonde zig tusfchen ons zeer spoedig het grootst vertrouwen; zij klommen bij ons aan boord: wij fpraken met hun van POULAHO, van FÉENOU; wij hadden bij hun het voorkomen van oude kenniffen, die elkander wederzien, en nopens hunne vrienden onderhouden. Een jong Eilander gaf ons te kennen, dat hij de zoon van FÉENOU was, en, het zij hij een leugen, of de waarheid fprak, hij bekwam daar door verfcheiden gefchenken; hij fchreeuwde van vreugde bij het ontfangen derzelve, en trachtte ons door teekenen te be duiden, dat, indien wij aan de kust kwamen ankeren, wij aldaar levensmiddelen in overvloed vinden zouden; maar dat de prauwen te klein waren, om ons dezelve in volle zee aan te brengen. In de daad, 'er waren noch hoenderen, noch varkens op deeze vaartuigen; hunne lading bestond in eenige bananen en kokos-noten; en dewijl de

de minste golf deeze zwakke vaartuigen deed
 omslaan, zouden deeze dieren verdronkē
 zijn geweest, eer zij aan boord kwamen.
 Deeze Eilanders maakten in hunne manie-
 ren van handelen een groot geraas; maar
 zij hadden anderzints geen woest voorko-
 men; en noch hunne gestalte, noch de even-
 redigheid hunner ledematen, noch de kragt
 van hunne spieren, zouden hen voor ons
 niet gevreesd gemaakt hebben, al hadden
 zij zelfs de kragt van onze wapenen niet
 gekend; hun lichaams-geftel scheen dat van
 onze matroozen in kragt niet te overtreff-
 en: voor 't overige hunne taal, het beschild-
 deren hunner lichamen, hunne kleeding, al-
 les kondigde in hun eene verwantschap aan
 met de bewooners van de *Zeemans-Eilan-*
den; en het is klaar, dat het onderscheid,
 het welk in de persoonlijke trekken deezer
 volken gevonden wordt, alleenlijk voort-
 komt uit de dorheid van den grond, en an-
 dere natuurlijke oorzaaken, tot de lucht-
 streek deezer Eilanden betrekkelijk. Van de
 honderd en vijftig Eilanden, die deezen
 Archipel uitmaken, bestaat het grootste ge-
 deelte enkel in onbewoonde en onbewoon-
 baare rotsen, en ik maak geene zwarigheid
 om

 1787.
 December.

1787.
December.

om te stellen, dat het Eiland *Oijolava* alleen in bevolking, in vrugtbareheid, en in wezentlijke waarde, alle die Eilanden te zamen overtreft, waar de bewooners verplicht zijn, om met hun zweet de landen geschikt te maken, ten einde tot hun onderhoud het noodige te kunnen verschaffen. Aan deeze behoefte van landbouw zijn zij mischien verschuldigd den voortgang hunner meerdere beschaving, en de geboorte van de kunst, die het ontbreken hunner natuurlijke kracht vergoeden, en hen tegen de aanvallen hunner nabuuren beveiligen. Wij hebben egter bij hen geen ander wapentuig gezien, dan knodsen, of *patow-patow*; wij kogten 'er verscheiden van, die geen derde haalden van de zwaarte der geenen, welken wij ons te *Maouna* hadden aangeschaft, doch om welken te gebruiken de bewooners der *Vrienden-Eilanden* geene kragten genoeg bezaten.

De gewoonte, om zig de twee ledematen van den pink af te snijden, is ook bij deeze volken, zoo wel als op de *Kokos- en Verraders-Eilanden*, aangenomen; en dit teeken van rouwe over het verlies van een nabestaande of vriend is op de *Zeemans-*
Ei-

Eilanden schier onbekend. Ik weet, dat 1787.
December.
 Capitain COOK van gedachten was, dat de *Kokos- en Verraders-Eilanden* een gedeelte van de *Vrienden Eilanden* uitmaakte; hij grondde zijn gevoelen op het berigt van POULAHU, die kennis droeg van den handel, door Capitain WALLIS op deeze beide Eilanden gedreven, en die zelfs, voorde komst van Capitain COOK, onder zijne zeldzaamheden eenige stukken ijzer bezat, die uit ruilingen van het *Fregat de Dauphin* met de bewooners van het *Verraders-Eiland* herkomstig waren. Ik integendeel was van gevoelen, dat deeze beide Eilanden begrepen waren onder de tien, welken de bewooners van het Eiland *Maouna* ons hadden opgenoemd vermits ik dezelve juist in den opgegeven, windstreek vond, en meer oostwaards, dan Capitain WALLIS die hadde opgegeven; en ik oordeelde, dat zij mischien, met het Eiland *de la Belle-Nation de Quiros*, de schoonste en grootste Archipel van de Zuidzee uitmaakten: doch ik stem toe, dat de bewooners van de *Kokos en Verraders-Eilanden*, uit hoofde van hunne gestalte en uiterlijke gedaante, veel meer gelijken naar de bewooners der *Vrienden* dan der *Zeemans-*
Ei-

1787.
December. *Eilanden*, van welken zij ten naasten bij op eenen gelijken afstand liggen. Na alzoo de gronden van mijn gevoelen ontvouwd te hebben, voege ik mij egter gaarne, bij alle gelegenheden, naar dat van Capitain COOK, die zig zoo langen tijd op de onderscheiden Eilanden der *Zuidzee* had opgehouden.

Alle onze betrekkingen met de bewoonders van *Tongataboo* kwamen neder op een eenvoudig bezoëk; wij ontfingen van hun slechts dezelfde ververschingen, welken men op het land aan zijne gebuuren tot eene versnapering geeft: doch DAGELET had gelegenheid, om den loop van onze zeeuurwerken te regelen. Het groot getal van waarnemingen, te *Tongataboo* door Capitain COOK gedaan, lieten hem geen twijffel over omtrent de naauwkeurige bepaaling van de hoogte deezer plaats, waar van de door ons berekende nog geen zeven minuten verschilde. Men kan uit deeze overeenkomst onzer berekeningen besluiten; dat verondersteld wij geene kennis van de reizen van Capitain COOK gehad hadden, de Archipel der *Zeemans*., en der *Vavao-Eilanden*, op vijf of zes minuten na, ins-
ge-

gelijks op onze kaarten dezelfde aardrijkskundige ligging gehad zouden hebben.

1788.
Januarij.

Den eersten Januarij, bij het aanvangen van den nacht, alle hoop verloren hebbende om, hoe zeer al blijvende laveeren, levensmiddelen genoeg te bekomen, als wij tot ons onderhoud noodig hadden, besloot ik, om west-zuid-westwaards te stevenen, en mijn koers naar *Botanij-Baaij* te zetten, nemende eenen weg, die nog door geenen reiziger genomen was. Het was wel mijn oogmerk niet, om het Eiland *Plistard*, door T A S M A N ontdekt, en waar van Capitain COOK de ligging bepaald heeft, aan te doen: maar de wind, uit het noorden naar het west-zuid-westen geschoten zijnde, noodzaakte mij, om mijn koers zuidwaards te nemen; en den 2^{en}, des morgens, kreeg ik dit Eiland in 't gezicht, welks grootste breedte niet meer dan een vierde van een mijl bedraagt: het is zeer stijl, heeft alleenlijk eenig geboomte aan de noordoost zijde, en kan slechts aan de zee-vogelen tot eene verblijfplaats strekken.

't Eiland
Plistard.

Drie dagen lang bleven wij in het gezicht van deeze rots. De zon, welke wij vlak boven ons hoofd hadden, onderhield

dee-

1788.
Januarij.

deeze stilte, voor den zeeman honderd malen verdrietelijker, dan tegenwind. Wij merkten in 't algemeen op, dat de pasfaatwinden in deeze streken niet zeer vast waren: de graad van warmte was ook merkelyk veranderd, en de thermometer was zes graden gedaald, het zij om dat wij de zon gepasfeerd waren, of, het geen waarschijnlijker is, om dat de sterke brandingen aan de oostzijde, en eene witachtige lucht, deszelfs werking belemmerden; want wij waren slechts vier graden van ons toppunt af, en de zon gaf zeer weinig schuinsche stralen. Den 13^{en}, zagen wij het Eiland *Norfolk*, en twee Eilandjens, die aan deszelfs zuidelijken uithoek liggen: de zee stond zoo hol, en zulks reeds zoo lang, dat ik weinig hope had, aan de noord oostkust eene schuilplaats te ontmoeten, al liep de wind in dit oogenblik naar 't zuiden; echter, toen ik digter bij kwam, vond ik de zee stiller, en ik besloot, om het anker op den afstand van een mijl van het land te laten vallen, op vier en twintig vademen, een harden zandgrond, met zeer weinig koraal vermengd. Ik had daar mede geen ander oogmerk, dan om den grond en de voortbren-

1788.
Januarij.

brengzelen van dit Eiland te doen onderzoeken, door onze natuur- en kruidkundigen, die, zedert ons vertrek van *Kamt-schatka*, zeer weinig gelegenheid gehad hadden, om hunne Journalen met nieuwe waarnemingen te verrijken. Wij zagen ondertusfchen de zee met woede rondom tegen het Eiland slaan; doch ik vleijsde mij, dat onze booten eenige schuilplaats zouden vinden, agter de groote rotfen, die het Eiland als omzoomden. Met dit al egter, daar wij reeds, tot onze schade, geleerd hadden, dat men nooit de regels van voorzigtigheid moet ter zijde stellen, droeg ik aan den Zee Capitain DE CLONARD, den tweeden van onze Officiers in rang, het bevel op over de vier kleine booten, die door de beide Fregatten waren afgezonden, en ik gelastte hem uitdrukkelijk, om geene landing te wagen, onder welk voorwendzel het ook wezen mogt, indien onze booten het minste gevaar liepen, om door de golven het onderst boven te keeren. Zijne naauwkeurigheid en omzigtigheid lieten mij geen vrees over; en deeze Officier, aan wien ik het bevel over de *Astrolabe* had toegeschikt, zoo dra wij in

1788.
Januarij.

Botanij Baaij gekomen zouden zijn, ver-
diende mijn volkomen vertrouwen. Onze
Fregatten lagen ten anker dwars voor de
beide uithoeken aan de noord-oost-zijde
van het Eiland, tegen over de plaats, al-
waar wij veronderstelden, dat Capitain
COOK aan land gegaan was; onze booten
zettekten derwaards koers; maar zij vonden
aldaar eene branding, die tegen zwaare rot-
sen aansloeg met zuik eene woede, dat het
aankomen onmogelijk wierd. Zij voeren
langs de kust op den afstand van een halve
snaphaanschoot, vaarende naar den zuid-
oost kant op, en legden op die wijze eene
halve mijl wegs af, zonder eene enkele
plaats aan te treffen, waar het mogelijk
was te landen. Zij zagen het Eiland als
met een muur van lava omgeven, die uit
den top van den berg was uitgeworpen, en
in haaren val gestolt zijnde, op verscheiden
plaatsen eene soort van afdak gevormd had-
de, verscheiden voeten ver over de kust
heen loopende. Al was de landing moge-
lijk geweest, zoude men egter niet hebben
kunnen binnen komen, dan door vijftien
of twintig tofsen ver tegen den snelsten loop
van afvlietende beeken op te zeilen. Ag-
ter

1788.
Januarij.

ter deeze natuurlijke scheidmuuren was het Eiland met pijnboomen bewasfen; en met het schoonste groen, als met een tapijt, overdekt; wij zouden aldaar waarschijnlijk eenige keukenplanten hebben aangetroffen, en deeze hoop vergrootte nog ons verlangen om een land te bezoeken, waar Capitain COOK met het grootste gemak geland was: het is waar, dat toen hij zig in deeze streken bevond, hij verscheiden dagen agter één het schoonste weder hadde gehad, daar wij integendeel bij aanhoudendheid zulke holle zeeën bevaren hadden, dat zedert agt dagen onze geschut-poorten en vensters niet open geweest waren. Ik volgde van 't schip, met mijn kijkglas, de beweging der booten; en ziende, dat zij in 't vallen van den avond nog geene geschikte plaats ter landing gevonden hadden, deed ik seín om te rug te keeren, en kort daar op gaf ik last om onder zeil te gaan: ik zoude mischien veel tijd verloren hebben, met een gunstiger oogenblik af te wagten, en het onderzoek van dit Eiland was zoo veel niet waardig. Toen ik mij gereed maakte, om onder zeil te gaan, gaf de *Astrolabe* door een seín te kennen, dat 'er

P s

brand

1788.
Januarij.

brand aan boord was, het geen in mij de grootste ongerustheid verwekte. Oogenblikkelijk zond ik een boot ter hulpe toe: maar dezelve was nauwlijks half wegen, of een tweede seïn berigte mij, dat de brand gebluscht was; en kort daar op meldde mij DE MONTI van boord, door zijnen spreekhoorn. dat een kist met zuuren, of andere scheikundige vochten, aan Pater RECEVEUR toebehoorende, en onder de voorplegt geplaatst, van zelf in brand was gevlogen, en zulk eenen dikken rook verspreid had, dat het zeer moeielijk was geweest den oorsprong van den brand te ontdekken: men had het geluk gehad de kist in zee te werpen, en het voorval had geene verdere gevolgen gehad. Het is waarschijnlijk, dat de eene of andere fles met zuur binnen in de kist gesprongen zijnde, deezzen brand veroorzaakt had, en vervolgens aan gebrokene, of niet vast toegestopte flessen brandewijn was medegedeeld. Ik verheugde mij, van het begin van onze reize af, bevel te hebben gegeven, dat eene soortgelijke kist, aan den Abt MONGÉ's toebehoorende, in de open lucht op de voorplegt van mijn Fregat geplaatst werde,

d-

alwaar een ontstaane brand geene schade konde toebrengen.

1788.

Januarij.

Het Eiland *Norfolk*, schoon zeer stijl zijnde, is niet hooger, dan zeventig of tachtig tofsen boven de oppervlakte der zee: de pijnboomen, welken men aldaar in meenigte vindt, zijn waarschijnlijk van dezelfde soort, als die in *nieuw Caledonie*, of *nieuw Zeeland*. Capitain COOK zegt, dat hij 'er veele palm-koolen vondt, en het verlangen, om dezelve te bekomen, was geene van de minste onzer beweegredenen, om aldaar in te loopen: het is waarschijnlijk, dat de palmboomen, die deeze koolen opleveren, zeer klein zijn; want die de grootte van eigenlijk gezegde boomen hadden, ontdekten wij 'er niet. Dewijl dit Eiland niet bewoond is, is het vol met zeevogelen, en in 't bijzonder met stroogatten, die allen lange roode vederen hebben; men zag 'er ook veel zee-meeuwen, maar geene fregatten. Eene zandbank, op welke twintig of dertig vademen water staan, strekt zig drie of vier mijlen noord- en oostwaards van dit Eiland uit, en mischien wel rondsom; doch aan de westzijde peilden wij niet. Terwijl wij voor anker la-

1788.

Januarij,

ger., vongen wij op de bank eenige reoode visfchen, van die zelfde zoort, waar aan men op *Iſle de France* den naam van *Sardellen* (*Capitaine* of *Sarde*) geeft, en die ons een lekkere maaltijd verſchaften. Des avonds ten agt uren waren wij onder zeil; ik zette koers ten west-noord-westen, en liet aanhoudend zuid-westwaards ten westen ſtuuren, met weinig zeil, peilende geduurig op deeze bank, uit vreeze, dat 'er eenige hoogte zijn mogt; maar de grond was in tegendeel zeer effen, en het water vermeerderde van voet tot voet, naar mate wij verder van het Eiland af geraakten: des avonds om elf uren gaf een lijn van zestig vademmen geen grond meer; wij bevonden ons toen in het west-noord-westen, op den afstand van tien mijlen van den noordelijkſten uithoek van het Eiland *Norfolk*. De wind had zig in het oost-zuid-oosten vastgezet, met buien en eene nevelachtige lucht; maar het weder was zeer helder, wanneer die buien voorbij waren. Met het aankomen van den dag, zeilde ik met alle magt naar *Botanij-Baaij*, die niet verder, dan drie honderd mijlen van ons af lag. Des avonds van den 14^{en}, na het onder.

dergaan der zon, deed ik fein, om de zeilen in te korten, en te peilen, wanneer wij twee honderd vadem diepte bevonden: de vlakke verheven grond van het Eiland *Norfolk* had mij in het denkbeeld gebragt, dat die diepte alzoo voortging tot *nieuw Holland* toe; maar deeze gisfing was verkeerd, en wij vervolgden onzen weg, steeds inwendig die dwaling voedende, welke ik niet van mij konde afwerpen. De wind bleef uit het oost-zuid-oosten ten noord-oosten, bestendig aanhouden, tot dat wij *nieuw Holland* in 't gezicht kregen; des daags legden wij eenen grooten weg af, des nagts zeer weinig, om dat wij op onzen tegenwoordigen weg geenen voorgaanden reiziger tot leidsman hadden.

1788.
Januarij.

Den 17^{en}, op 31 graden 28 minuten zuid-der breedte, en 159 graden 15 minuten ooster lengte, werden wij door eene eindlooze meenigte zee-meeuwen omringd, die ons deden verdenken, dat wij dicht bij eenig Eiland of rots waren; en verscheiden deden weddenschappen, dat wij nog voor onze aankomst in *Botanij-Baaij*, van waar wij egter niet verder, dan honderd tachtig mijlen af waren, eenig nieuw Land ont-

*Verden-
king van
nabijheid
van Land.*

1788.
Januarij.

dekken zouden: deeze vogels volgden ons tot op tachtig mijlen van *nieuw Holland*, en het is vrij waarschijnlijk, dat wij eenig Eilandjen of rots, de gewoone verblijfplaats van deeze soorten van vogelen, agter ons gelaten hadden, want in de nabijheid van een bewoond Land zijn zij veel minder talrijk. Van het Eiland *Norfolk* af, tot dat wij *Botanij Baaij* in 't gezicht kregen, peilden wij alle avond, tot op twee honderd vademmen diepte, en wij begonnen eerst grond te ontdekken, op agt mijlen van de kust, met negentig vademmen. Wij vernamen deeze Baaij den 23^{en} Januarij; zij was niet zeer hoog gelegen, en uit dien hoofde niet verder dan op eenen afstand van twaalf mijlen zichtbaar. De wind werd toen zeer veranderlijk, en wij ondervonden, even als *Capitain cook*, die stroomen, welke ons dagelijks vijftien minuten ten zuiden van onze berekening voerden, zoo dat wij den 24^m den geheelen dag in 't gezicht van *Botanij-Baaij* laveerden, zonder kaap *Soulander*, die nog een mijl ten noorden van ons af lag, te kunnen voorbij zeilen: de wind waaide hevig van dien kant, en onze schepen waren te slegte zeijlers, om de kragt

Botanij-
Baaij.

kragt van wind en stroomen tevens te over-
 verwinnen. Doch wij zagen, dien zelfden ^{1788.}
 dag, eene vertooning, die zedert ons ver- ^{Januarij.}
 trek van *Manilla* geheel nieuw voor ons <sup>LA PEROU-
 se ontmoet-
 aldaar ce-
 ne Engel-
 sche vloot.</sup>
 was: te weten het gezicht van eene *Engel-
 sche vloot*, in *Botanij-Baaij* ten anker-
 liggende, waar van wij de wimpels en vlag-
 gen konden onderscheiden.

- De *Europeanen* zijn op zulk eenen ver-
 ren afstand van hun Land allen landslieden
 met elkander, en wij brandden van onge-
 duld, om de ankerplaats te bereiken: maar
 het weder was des anderen daags zoo ne-
 velachtig, dat het ons onmogelijk was het
 Land te erkennen, en wij bereikten de an-
 kerplaats niet voor den 26^{den}, des morgens <sup>Hij liet
 aldaar het
 anker val-
 len.</sup>
 ten negen uren; ik liet het anker vallen
 een mijl van de noordkust af op eenen
 goeden graauwen zandgrond, van zeven va-
 demen water, dwars voor de tweede Baaij.
 Op het oogenblik, dat ik mij in het inke-
 men vertoonde, werden een *Engelsche*
 Lieutenant en een Onder-Officier door Ca-
 pitain HUNTER, den Bevelhebber van het
Engelsch Fregat *de Sirius*, bij mij aan-
 boord gezonden; zij boden mij van zijnen
 wegen alle diensten aan, die in zijn ver-

1788.
Januarij,

mogen waren, voegende 'er egter bij, dat, daar hij op het punt was om onder zeil te gaan, en zijne reize noordwaards te vervolgen, hem zulks belette, om ons levensmiddelen, krigsbehoeften, of zeilen bij te zetten; zoo dat kunne aanbiedingen van dienst zig bepaalden tot het toewenschen van eene verdere behouden reize. Ik zond wederkeurig een Officier, om mijne dankbetuigingen te doen aan Capitain HUNTER, die reeds aanstalte maakte, om weg te zeilen; ik liet hem zeggen, dat mijne behoeften zig tot water en hout bepaalden; waar aan wij in deeze Baaij geen gebrek hebben zouden, en dat ik voor 't overige wel begreep, dat Schepen, afgezonden naar eene volkplanting, op eenen zoo verren afstand van *Europa* gelegen, aan andere zee-reizigers geene hulp verschaffen konden. Wij vernamen van den Lieutenant, dat de *Engelsche* vloot onder het bevel stond van den Commodore PHILIPS, die, des avonds te vooren, op de Corvet *de Spey*, van *Botany-Baay* was onder zeil gegaan, met vier transportschepen, om in het noorden een geschikter plaats tot eene volkplanting op te zoeken. De *Engelsche* Lieutenant
scheen

scheen in het ontwerp van den Commodore PHILIPS een zeer groot geheim te stellen, en ik was bescheiden genoeg, om hem op dat punt niet te ondervragen; egter scheen het ons toe, dat de voorgenomene volkplanting zeer dicht bij *Botanij-Baaij* gelegen was, want verscheiden booten en sloepen lagen zeilree, om zig derwaards te begeven; en de overtocht moest noodwendig zeer kort zijn, daar men onnoodig oordeelde, grootere schepen tot dezelve te moeten gebruiken. Weldra gaven de matrozen der *Engelsche* boot, minder omzigtig, dan hun Officier, aan ons volk te verstaan, dat zij naar de haven *Jackson* gingen, zestien mijlen ten noorden van *Kaap Banks* gelegen, alwaar de Bevelhebber PHILIPS zelf eene zeer goede haven ontdekt had, die ten zuid-westen tien mijlen ver binnen 's Lands heen liep; de schepen konden aldaar op den afstand van een snaphaanschoot van het Land naderen, in eene zoo stille zee, als of zij in een kom lagen. Wij hadden bij vervolg maar al te veel gelegenheid, om van deeze nieuwe *Engelsche* Volkplanting, welkers overloopers ons merkelijke verveeling en last veroorzaakten, nieuws-tijdingen te verneemen.

1788.

Januarij.

Einde van
het Jour.

BIJ-naal.

B I J V O E G Z E L ,

BEHELZENDE
 BERICHTEN OMTREHT HET LOT, AAN
 LA P E R O U S E O P ZIJNEN VER-
 DEREN TOCHT OVERGEKOMEN.

Hier eindigt het *Journaal* van LA P E R O U S E. De laatste Bewijzen, die van het aanwezen van deezen berdeemden, maar ongelukkigén Reiziger getuigen, bestaan in eenige Brieven, door hem uit *Botanij-Baaij* geschreven, en, benevens zijn *Journaal*, zedert zijn verrek van *Kamschatka*, door een *Engelsch* schip naar *Europa* overgebragt. In eenen Brief aan den heer DE PLEUREU van den 7^{en} Februarij, bepaalt hij zijn verrek op den 15^{en} Maart: zie hier het uittrekzel uit eenen anderen Brief van gelijke dagtekening, aan den Minister van het Zeewezen, waar in hij een schets van zijne voorgenomene reizetoot aan *Isle de France* opgeeft.

„ Botaniĳ-Baaij , den 7^{en} Fe-
 „ bruarij 1788.

„ Ik zal wederom opzei-
 „ len naar de Vrienden- Eilanden, en ik
 „ zal volstrekt alles doen, wat mij bij mij-
 „ ne Instructien is opgelegd, betrekkelijk
 „ het zuidelijk gedeelte van nieuw Caledo-
 „ nie, het Eiland Santa Cruz van MEN-
 „ DANA, de zuidkust van het Land der
 „ Arfaciden van SURVILLE, en het Land
 „ van Louisiade van BOUGAINVILLE,
 „ zullende ik trachten te ontdekken, of het
 „ laatstgemelde een gedeelte van nieuw Gui-
 „ nea uitmaakt, of daar van is afgeschei-
 „ den. Met het einde van Julij 1788, zal
 „ ik tusſchen nieuw Guinéa en nieuw Höl-
 „ land heenzeilen, door een ander Kanaäl,
 „ dan dat van Endeavour, indien 'er zoo-
 „ danig een gevonden wordt. Geduurende
 „ de maanden van September, en een ge-
 „ deelte van October, zal ik de Golf van
 „ Carpentarie, en de geheele westkust van
 „ nieuw Holland, tot aan het Land van
 „ Diemen, gaan onderzoeken; doch egter
 „ zoodanig, dat het mij mogelijk zij noord-
 „ waards op te zeilen, zoo tijdig, dat ik in

„ 't begin van December 1788 op *Isle de France* kan aankomen.”

In eenen anderen Brief vermeldt hij het ontwerp, om op den 25 December 1788 *Isle de France* te verlaten: „ ik zal, zegt hij, mijnen weg nemen naar Kaap *de la Circoncision*; van daar zal ik, zonder mij met ankeren optehouden, mij naar *Frankrijk* begeven, ten waare de omftandigheden vorderen, om aan Kaap *de Goede Hoop* in te loopen; en ik hope in Junij 1789 te *Brest* aan te komen, zes of zeven en veertig maanden na mijn vertrek uit die haven.”

Daar de beide Fregatten met het einde van 't jaar 1788 op *Isle de France* hadden moeten aankomen, en dit geheele en het volgende jaar voorbij liepen, zonder dat zig eenig berigt van dezelve opdeed, zoo begon zulks ten hunnen opzichte eene algemeene ongerustheid te veroorzaken: de hachelijke toestand egter, waar in *Frankrijk* zig toen bevond, gedoogde niet, dat men zig daar mede zeer ernstig bezig hield. De eerften, die daar aan dagten, waren de Leden van de *Maatschappij der Natuurlijke Geschied-*

fchiadenis, in de Constitueerende Vergadering van 22 Januarij 1791.

„ Zedert twee jaaren, dus luidde hunne
 „ voordragt, wagt *Frankrijk* vrugteloos op
 „ de terugkomst van LA PÉROUSE; en zij;
 „ die in zijn perfoon en zijne ontdekkingen
 „ belang stellen, dragen geene kennis van
 „ zijn lot. Helaas! het lot, het welk zij
 „ zig voorstellen, is mischien nogakeliger,
 „ dan het geen hij ondervindt: mischien is
 „ hij den dood ontkomen, om aan de onaf-
 „ gebrokene folteringen eener steeds herle-
 „ vende, maar ook steeds bedrogene hope
 „ te worden overgeleverd; mischien is hij
 „ op één der *Eilanden van de Zuidzee* ver-
 „ vallen, waar hij de armen naar zijn Vader-
 „ land uitstrekt, en vrugteloos op eenen ver-
 „ losfer wagt.

„ Het is niet om beuzelachtige redenen,
 „ het is niet uit eigen belang, dat LA PE-
 „ ROUSE allerlei soorten van gevaaren ge-
 „ trotseerd heeft; de edelmoedige Natie,
 „ die de vrugt van zijnen arbeid oogsten
 „ moest, is hem ook haare deelnemende hulp
 „ verschuldigd.

„ Reeds hebben wij den dood van ver-
 „ scheiden zijner reisgenooten vernomen,
 „ die

„die óf in de golven der zee verslonden, of
 „ door de Wilden vermoord zijn: ondersteun
 „ de hope, die ons nog overig blijft, om
 „ die geenen onzer broederen, welke aan de
 „ wreedheid der Cannibalen ontsnapt zijn,
 „ op te zoeken; dat zij op onze kusten te
 „ rug komen, al moesten zij, dit vrije Land
 „ omhelzende, van vreugde sterven....”

Het voorstel van de *Maatschappij der Na-
 tuurlijke geschiedenis*, met de levendigste
 deelneming goedgekeurd, werd spoedig ge-
 volgd door een besluit, waar bij gelast werd
 twee Fregatten uit te rusten, om LA PE-
 ROUSE te gaan opzoeken.

De beweeg-gronden van dit Decreet,
 de uitdrukkingen zelfs van het Rapport,
 geven de teedere en aandoenlijke belangne-
 ming te kennen, welke onze Reizigers in-
 boezemden, en den dringenden ijver, waar
 mede men, verlangende hen weder te vin-
 den, eene enkele slikkering van hope op-
 vatte, zonder te denken aan de groote op-
 offeringen, welke met dit opzoeken ver-
 knocht waren.

„ Zedert eenen geruimen tijd roepen
 „ onze wenschen LA PEROUSE, en de
 „ mede-geuóóten van zijnen roemrijken,
 „ maar

„ maar waarschijnlijk ook al te ongelukki-
 „ gen reistoelt.

„ De Maatschappij der Natuurkenneren
 „ in deeze hoofdstad heeft het gordijn ver-
 „ scheurd, het welk gijlieden niet durfde
 „ ophaalen; de rouwe, door haar aange-
 „ kondigd, is algemeen geworden; en gij-
 „ lieden schein met een verheven geest-
 „ drift het denkbeeld goed te keuren, door
 „ haar aan u voorgedragen, om tot het op-
 „ zoeken van LA PÉROUSE schepen af te
 „ zenden. Gijlieden hebt aan uwe Com-
 „ mittés van zeevaart, landbouw, en koop-
 „ handel gelast, om nopens een zoo be-
 „ langrijk stuk hunne gedachten aan ulie-
 „ den mede te deelen: het gevoel, dat uw
 „ besluit reeds schein te bepaalen, heeft
 „ ook hunne pen in dat advis bestuurd.

„ Naauwlijks blijft ons de vertroosting
 „ overig, om te mogen twijffelen, of aan
 „ LA PÉROUSE een groot onheil weder-
 „ varen is.

„ Wij kunnen niet op goede gronden ho-
 „ pen, dat zijne schepen in dit oogenblik
 „ de oppervlakte der zeeën bevaaren: of
 „ deeze Reiziger en zijne tochtgenooten
 „ zijn niet meer; of wel, op eenen akeli-

III. DEEL.

Q

„ gen

„ gen hoek lands neergefmeten, in den
„ eindeloozen oceaan van nooit bevaaren
„ zeeën verward geraakt, en aan de uitein-
„ den der aarde opgesloten, worstelen zij
„ mischien tegen luchtstreek, tegen bees-
„ ten, tegen menschen, tegen de natuur
„ zelve, en roepen het vaderland, het welk
„ hunne ellende slechts gisfen kan, te hulp.
„ Mischien zijn zij op eene onbekende
„ kust, op eene dorre rots vervallen: is
„ het eerste waar, en hebben zij een her-
„ bergzaam volk aangetroffen, dan haalen
„ zij adem, doch smeeken niettemin om
„ uwe hulp; of indien zij eene eenzame
„ plaats hebben ontmoet, dienen mis-
„ schien wilde vrugten, schelpvisfchen, tot
„ hun levens-onderhoud: met hunne oogen
„ steeds op den oever staarende, verdwaalt
„ hun gezicht door de uitgestrekte zeeën,
„ om aldaar te ontdekken dat gewenscht
„ vaartuig, het welk hen naar *Frankrijk*,
„ naar hunne nabestaanden, naar hunne
„ vrienden, zoude kunnen overvoeren.

„ Daar ons een denkbeeld wordt voor-
„ gehouden, het welk mischien niets meer
„ dan eene vertroostende dwaling is, zijt
„ gijlieden ongetwijffeld, zoo wel als wij,
„ ge-

„ geneigd, om aan deeze gisfing, boven het
 „ hopeloos denkbeeld van hun vergaan;
 „ den voorrang te geven: dit denkbeeld is
 „ ulieden voorgehouden door de Maat-
 „ fchappij der Natuurkenneren van *Parijs*;
 „ DE LA BORDE had het reeds in eene
 „ Memorie, bij de Hoogefchool der We-
 „ tenschappen voorgelezen, aan alle gevoe-
 „ lige harten ingeprent.

„ Dan, indien dit denkbeeld u aandoet,
 „ indien het u treft, kunt gij thans
 „ niet meer met een onbeduidend beklag
 „ volstaan: de menschelijkheid wil, dat gij
 „ onze broederen ter hulpe snelt. Maar
 „ helaas! waar hen te zoeken? wie nopens
 „ hun lot te ondervragen? kan men alle de
 „ kusten onderzoeken van eene zee, die
 „ eenigermaten onbekend is? kan men alle
 „ de Eilanden van die onmeetelijke Archi-
 „ pels aandoen, die de zeelieden aan zoo
 „ veele gevaaren blootstellen? kan men al-
 „ le Golven doorkruisfen? kan men tot in
 „ alle Baaijen doordringen? Ja is het zelfs
 „ niet mogelijk, al landt men aan het Eil-
 „ land, waar zij zig bevinden, dat men
 „ kooft aan een hoek, waar ze niet zijn;

„ en hen alzoó aan een' anderen hoek ag-
 „ terlaat?

„ Buiten twijffel, de zwarigheden zijn
 „ groot, de goede uitflag is meer dan ho-
 „ peloos; maar de beweegreden tot deeze
 „ onderneming is dringende. Het is mo-
 „ gelijk, dat onze ongelukkige broeders de
 „ armen naar ons uitsrekken, het is niet
 „ onmogelijk, dat wij hen aan hun Vader-
 „ land te rug geven; en dus is het ons
 „ niet meer geoorloofd, ons te onttrekken
 „ aan de poging eener opsporing, die ons
 „ niet dan tot eer verftrekken kan. Wij
 „ zijn deeze deelneming verſchuldigd aan
 „ menſchen, die zig hebben opgeofferd;
 „ wij zijn die verſchuldigd aan de weten-
 „ ſchappen, die de vrugt van hunne onder-
 „ zoekingen verwagten; en het geen deeze
 „ deelneming nog merkelyk vergroot, LA
 „ PEROUSE behoorde niet onder die ge-
 „ lukzoekers, die zig aan groote onderne-
 „ mingen roekeloos wagen, het zij om zig
 „ daar door eenen roemrijken naam te ma-
 „ ken, het zij om dezelve tot hun for-
 „ tuin te doen dienen: hij had zelfs niet
 „ geſtaan naar het bevel over den zeetocht,
 „ het

„ het welk hem is opgedragen geweest;
 „ hij had wel gewenscht, zig daar aan te
 „ kunnen onttrekken; en zijne vrienden
 „ weten, dat hij dit bevel aannemende, zulks
 „ deed uit enkele onderwerping.

„ Bij geluk weten wij den koers, dien
 „ men in eene zoo moeielijke opspoorling
 „ te volgen heeft; bij geluk kunnen wij
 „ aan hun, die met deeze aandoenlijke
 „ zending staan belast te worden, den lijd-
 „ draad ter hand stellen, langs welken zij
 „ dien gevaarlijken doolhof hebben te door-
 „ kruisen.”

Nauwlijks waren de schepen, tot het
 opzoeken van LA PÉROUSE afgezonden,
 vertrokken, of een *Hollandsch* Capitain,
 voorbij de *Admiraliteits Eilanden*, ten
 westen van *nieuw Ierland*, zeilende, had
 eene prauw vernomen, bemand met In-
 boorlingen, die hem hadden toegeschenen
 kleederen van *Franfche* zeelieden aan te heb-
 ben.

De Generaal D'ENTRECASTEAUX, die
 het bevel over deezèn nieuwen tocht voer-
 de, aan *Kaap de Goede Hoop* geankerd lig-
 gende, had van dit berigt kennis bekomen:
 hoe weinig geloofbaarheid, ja waarschijn-

lijkheid het zelve ook had, meende hij geen enkel oogenblik te moeten vertoeven; hij veranderde het ontwerp zijner reize, om met allen spoed naar de aangewezen plaats heen te snellen. Dewijl zijn ijver geene ontdekking had te weeg gebragt, keerde hij te rug tot het vervolgen zijner navorfchingen, overeenkomstig den last, hem bij zijne Instructiën voorgefchreven, en hij volvoerde dien last, zonder het minste berigt te kunnen bekomen, noch zelfs de minste waarfchijnlijkheid omtrent het lot van onzen ongelukkigen Reiziger te verkrijgen.

Men heeft in *Frankrijk* nopens de oorzaak van zijn vermiften op eene verfchillende wijze geredeneerd: zommigen, onkundig van den weg, dien hij van *Botanij-Baaij* nog had af te leggen, en die in zijnen laaften Brief is opgegeven, beweerden, dat zijne fchepen in het ijs waren vast geraakt, en dat LA PEROUSE en zijne tochtgenooten, door den verfchrikkelijken dood waren omgekomen; anderen verzekerden, dat hij, op 't einde van 't jaar 1788, op *Ile de France* moetende aankomen, het flachtoffer geweest was van den geweldigen storm, die voor het Fregat de

Ve-

Venus zoo rampzalig was, dat men 'er geen taal of teeken meer van gehoord heeft, en die het Fregat *de Résolution* van alle deszelfs masten had beroofd.

Schoon men de verzekering der laatstgemelden niet als ongegrond kan tegenspreken, kan men 'er egter zonder bewijs geen gehoor aan geven. Zoo zij al niet waar is, is LA PÉROUSE waarschijnlijk door eenen storm vergaan, op de talrijke klippen, waar mede de Archipels, welken hij nog te onderzoeken had, volgens de bevinding van den Generaal D'ENTRECASTEAUX, als doorzaaid zijn. De manier, waar op de beide Fregatten altijd zeilden, zoodanig namelijk, dat zij elkander beroepen konden, zal het zelfde noodlot aan beiden hebben doen ondergaan: zij zullen het onheil ondervonden hebben, het welk hun den 6^{en} November 1786 zoo van nabij bedreigde, en door de zee verzwolgen zijn, zonder eenig Land te hebben kunnen bereiken.

De eenige hope, die nog overig bleef, zoude zijn, dat zij op de kusten van eenig onbewoond Eiland schipbreuk geleden hadden; in dit geval, is mischien nog de een

of ander der schepelingen aanwezig op één der tallooze Eilanden van deeze Archipels Van den voorgenomen weg daar door afgedwaald, zouden zij bij naspooring niet hebben kunnen worden aangetroffen, en hun vaderland nimmer kunnen wederzien, ten ware een louter toeval van geluk hun aldaar een schip deed ontmoeten, terwijl waarschijnlijk alle middelen en gelegenheid aan hun benomen waren, om 'er één te kunnen bouwen.

Men kan egter niet nalaten op te merken, dat de Wilden zeer verre overtogten enkel in hunne praauwen doen; en men kan, bij het inzien van de kaart, beoordeelen, dat, indien de schipbreukelingen op een woest Eiland, ofj onder Wilden, die hun het leven gespaard hadden, aangeland waren, zij, in een tijdvak van negen jaaren, langzamerhand de eene of andere plaats zouden hebben kunnen bereiken, van waar eenige tijding van hun te bekomen was; want het is waarschijnlijk, dat zij alles zouden hebben in 't werk gesteld, om uit dien benaauwd en afgezonderden staat, die erger dan de dood is, verlost te worden. Zoo derhalven de hope, die ons nog overblijft,

blijft, niet ten eenemaal nietig is, zij is voorzeker allerflaauwst.

Zeker Reiziger heeft verklaard bewijzen te hebben van de schipbreuk van LA PEROUSE: laat ons zien, welk geloof zij verdienen, uit hoofde zijner verklaring; welke ik letterlijk zal opgeven, zonder mij eenige andere aanmerking te veroorloven, dan dat ik den getuigen met zig zelve, en zijn gezegde met het reis-verhaal van BOUGAINVILLE zal vergelijken.

Extract uit de Registers van den Vrede-Rechter der Stad en Gemeente van Morlaix.

„ GEORGE BOWEN, Schipper op het
 „ Schip *de Albemarle*, komende van *Bombaij* naar *London*, en te *Morlaix* opgebracht, ondervraagd zijnde, of hij ook iets vernomen had van LA PEROUSE, die tot het doen eener reize rondom de wereld uit *Frankryk* vertrokken was?
 „ was zijn antwoord, dat hij zelf in de maand *December 1791*, in zijne terugkomst uit de haven van *Jakson* naar *Bombaij*, op de kust van *nieuw Georgie*,
 Q 5 „ in

„ in de zee aan de oostzijde, gezien had
 „ het wrak van het schip van LA PEROUSE,
 „ op het water drijvende (*); en het welk
 „ hem toefcheen van een *Fransch* maak-
 „ zel te zijn; dat hij niet aan Land ge-
 „ weest was, maar dat de Inboorlingen
 „ van het Land bij hem aan boord geko-
 „ men waren; dat hij hunne taal niet
 „ konde verstaan, maar uit hunne teeke-
 „ nen had opgemaakt, dat 'er in die oor-
 „ den een schip geland was geweest; dat
 „ deeze Inboorlingen het gebruik van ver-
 „ scheiden ijzeren werktuigen kenden,
 „ waar in zij veel zin hadden; en dat hij
 „ getuige verscheiden stukken ijzerwerk
 „ tegen klein glaswerk en bogen met deeze
 „ *Indianen* had verruild; dat deeze *India-*
 „ *nen* ten aanzien van hun character, hem
 „ waren toegeschenen vreedzaame lieden te
 „ zijn (**), meer onderrigt, dan de be-
 „ , WOO-

(*) LA PEROUSE zoude schipbreuk hebben moe-
 ten lijden in 't jaar 1788. Ik laat aan een ieder, die de
 uitwerking der zee-golven op een verongelukt schip
 kent, de beoordeeling over, of dusdanig wrak nog
 op het einde van December 1791 op het water drij-
 vende kan gezien worden.

(**) Deeze *Indianen*, die hier als vreedzaame men-
 schen

„ wooners van *Taiiti*, vermits zij eene
 „ volkomene kennis van ijzerwerk hadden;
 „ dat hunne prauwen ongemeen net bear-
 „ beid waaren; dat wanneer de Inboorlin-
 „ gen des Lands bij hem aan boord waren,
 „ hij nog geene kennis droeg van dat wrak
 „ van het fchip; en dat hij, de kust langs
 „ zeilende, het zelve vernam, door mid-
 „ del van een groot vuur, aan land ontfto-
 „ ken, omtrent middernagt (†) van den
 „ 30^{en} December 1791; dat hij, zonder
 „ dit vuur, waarfchijnlijk tegen de rotfen
 „ van Kaap *Deception* zoude zijn aangeko-
 „ men. Nog verklaart de getuige, dat hij,
 „ in dit geheele gedeelte van de kust van
 „ „ *nieuw*

fchen gekenschetst worden, deden eenen aanval op de floepen welken BOUGAINVILLE naar land gezonden had, om water te haalen, zoo dra zij in de *Baaij van Choifeul* waaren ingelooopen.

(†) Het is waarlijk vreemd, dat het wrak, door GEORGE BOWEN gezien, en het welk hij verzekert van het fchip van LA PÉROUSE, en van een *Fransch* maakzel te zijn, het geen veronderftelt, dat het vrij groot, en van nabij en aandachtig onderzocht geworden is, hier befchreeven wordt, als te middernacht, door het licht van een vuur, op het Land ontftoken, gezien te zijn.

„ *nieuw Georgie*, een groot aantal hutten
 „ gezien heeft; dat de *Indianen* aldaar wa-
 „ ren van een sterk lichaams gestel, en
 „ van een zagten inborst, waar uit hij af-
 „ leidt, dat, indien LA PEROUSE, of ie-
 „ mand van zijn volk, zig aan Land be-
 „ vonden, zij nog wel in leven zouden
 „ zijn (*); en dat hij zeer wel weet, dat
 „ onder alle de schepen, die deeze oor-
 „ den bezogt hebben, niemand aldaar ge-
 „ weest is, dan DE BOUGAINVILLE, het
 „ schip *de Alexander, the Friendship* van
 „ *London*, LA PEROUSE, en hij getui-
 „ ge; dat hij derhalven veronderstelt, dat
 „ dit het wrak was van het schip van LA
 „ PEROUSE (**), vermits *de Alexander*
 „ in

(*) BOUGAINVILLE, geroodzaakt, om den aan-
 val deezer *Indianen* met geweld te keer te gaan, maak-
 te zig meester van twee hunner praauwen, in welken
 hij, onder anderen, vindt *een kaak van een mensch*,
die ten halven geroost was: een duidelijk bewijs, dat
 zij menschen - eters waren.

(**) De *Engelsche* Capitain stelt niet meer met ze-
 kerheid, dat het door hem gezien wrak tot het schip
 van LA PEROUSE behoord had; het is niet meer, dan
 eene bloote veronderstelling, op waarschijnlijkheid ge-
 grond.

„ in de *Straat van Macasfa* vergaan is,
 „ en *the Friendship* in *Engeland* behouden
 „ is aangekomen. Gevraagd zijnde, of
 „ hij gezien had, dat de Inboorlingen van
 „ dit Land eenige kleederen aan hadden,
 „ waar uit men konde zien, dat zij ge-
 „ meenschap met *Europeanen* gehad had-
 „ den? heeft hij geantwoord, dat deeze
 „ *Indianen* naakt waren; dat de luchtstreek
 „ aldaar zeer heet is; en dat hij uit hun-
 „ ne teekenen begrepen had, dat zij voor
 „ deezen wel schepen gezien hadden, dat
 „ hij bij deeze *Indianen* vischnetten had
 „ gezien, van touwwerk naar de wijze der
 „ *Europeanen* gebreijd (†); dat hij daar
 „ van, om de zeldzaamheid, een stuk had
 „ medegenomen, waar uit men gemakkelijk
 „ konde beoordeelen, dat de stoffe en het
 „ werk van *Europeeschen* oorsprong wa-
 „ ren.”

Deeze zijn, tot heden toe, de eenige
 blijken, welken men nopens het lot van
 on-

(†) BOUGAINVILLE, vondt in de prauwen, die
 in zijne handen vielen, *zeer sijne en konstig geknoopte*
netten. Het is waarschijnlijk, dat derzelver net maak-
 zel GEORGE BOWEN aan 't dwalen geholpen heeft.

onzen Reiziger, en zijne mede-genooten in roem en tegenspoed, bekomen heeft. Op het oogenblik, dat wij dit schrijven, zijn 'er elf jaaren verloop, zedert zijnen laaften Brief uit *Botanij-Baaij*. Volgens de eenvoudige aardrijkskundige opgaven, daar in vervat, is het niet meer mogelijk eenige hope voor zijne terug komst, eenige waarschijnlijkheid voor zijn leven te voeden. Dus is de verwagting der Natie schromelijk bedrogen, zoo wel als de weldadige oogmerken der Regeering, zoo klaarlijk aan den dag gelegd bij de *Instructie* of *Memorie* van den Koning tot deeze reize, bevattende onder anderen de volgende uitdrukkingen: „ Zijne Majesteit zoude het „ als één der gelukkigste gevolgen van „ deezen zeetocht beschouwen, indien zij „ konde worden ten einde gebragt, zonde „ der aan een enkel mensch het leven ge- „ kost te hebben.”

R E G I S T E R

D E R

Voornaamste zaaken, in de drie Deelen deezer Reize voorkomende.

E E R S T E D E E L.

	Bladz.
<i>Aanleiding tot deeze Reize</i>	1
<i>Geleerden en Konstenaars, daar toe gebruikt.</i>	6
<i>Verblijf te Brest</i>	11
<i>Vertrek, en aankomst te Madera</i>	14
<i>Verblijf te Madera</i>	<i>ib.</i>
<i>Te Teneriffe</i>	17
<i>Vertrek van Teneriffe</i>	20
<i>Het pasfeeren der linie</i>	21
<i>De Eilanden Martin-Vas</i>	23
<i>La Trinité</i>	25
<i>Vergeefsch zoeken naar het Eiland l'Ascension</i>	32
<i>Onweder en St. Elmo-vuur</i>	<i>ib.</i>
<i>Aankomst op St. Catharina</i>	33
<i>Beschrijving van dit Eiland</i>	34
<i>Ontbaal door de Portugezen</i>	37
<i>Goedheid des lands en der Inwooneren</i>	41
	<i>Ver-</i>

	Bladz.
<i>Vertrek van St. Catharina</i>	44
<i>Vergeefsck zoeken naar het Eiland Grande de la</i>	
<i>-Roche</i>	45
<i>Jagt-partijen in volle zee</i>	47
<i>Kust van Patagoniën</i>	48
<i>Straat van Le Maire</i>	49
<i>Kaap Horn</i>	53
<i>Het Land van Drake niet aanwezig</i>	54
<i>Inkomen in de Baaij van la Conception</i>	59
<i>De nieuwe Stad la Conception</i>	61
<i>Vruchtbaarheid van Cniti</i>	65
<i>Schadelijk Regeering. - bestuur aldaar</i>	66
<i>Zeden des Lands</i>	69
<i>Schandelijke Monniken</i>	70
<i>Beleefdebeden der Spanjaarden</i>	71
<i>Danspartij en kleeding der Vrouwen</i>	73
<i>Inboorlingen des Lands</i>	75
<i>Lofpraak ter eere van den Spaanschen Gouver-</i>	
<i>neur</i>	77
<i>Wederkeurig festijn</i>	78
<i>Vertrek van la Conception</i>	81
<i>Het Paasch - Eiland</i>	84
<i>Ijver der bewoners van dit Eiland</i>	86
<i>Aankomst op het Eiland</i>	87
<i>Beschrijving van dit Eiland</i>	89
<i>Dieverijen , door de inwooners gepleegd</i>	93
<i>De vrouwen bieden haare gunsten aan</i>	ib.
<i>Zonderlinge merkwaardigbeden</i>	96
<i>Volkrijkheid</i>	97
<i>Praalraven</i>	99
<i>Zeden en woonplaatsen</i>	102
<i>Voortbrengzels van dit Eiland</i>	104

R E G I S T E R.

957

Bladz.
44

Bladz.

45	<i>Nieuwe diefstallen</i>	106
47	<i>Gemanterbeid en konsten der Eiland-bewoners.</i>	110
48	<i>Gesteldheid van het binnenste des Eilands.</i>	116
49	<i>Oude Vuurberg.</i>	121
53	<i>Landbouw, Regertingswijze, enz op dit Eiland.</i>	123
54	<i>Vertrek van het Paasch Eiland.</i>	127
59	<i>Twijffeling omtrent het aanzijn van de Eilanden</i>	
62	<i>los Majos.</i>	130
65	<i>Aankomst op de Sandwicks Eilanden.</i>	138
66	<i>De Eiland-bewoners komen bij ons, om bandel</i>	
69	<i>te drijven.</i>	140
70	<i>Zij zijn de geenen, die Captain COOK vermoed</i>	
71	<i>bebben.</i>	148
73	<i>Landing en behandeling der Inwooners.</i>	152
75	<i>Of deeze Eiland-bewoners de venersche ziekte</i>	
	<i>van de Europeanen bekomen hebben.</i>	154
77	<i>Waarom LA PEROUSE geen bezit van dit Ei-</i>	
78	<i>land neemt</i>	157
81	<i>Deeze Eiland-bewoners zijn geene menschen-</i>	
84	<i>eters.</i>	150
86	<i>De grond, woningen, huiskraan</i>	160
87	<i>Vertrek van het Eiland Mowée.</i>	162
89	<i>Bank van vischen, die de Fregatten 1500 mijlen</i>	
93	<i>ver lijdblijft.</i>	166
ib.	<i>Zorg voor de gezondheid van het scheepsvolk, in</i>	
96	<i>nevelachtige zeeën.</i>	170
97	<i>Waarnemingen.</i>	174
99	<i>Ontdekking van de Americaansche kust.</i>	177
102	<i>Baaij van Monti.</i>	179
104	<i>Baaij en Rivier van Behring.</i>	180
Nieu-	<i>Eene goede Baaij ontdekt.</i>	183
	III. DEEL.	R
		De-

	Bladz.
<i>Dezelve ontfangt den naam van Port des Français.</i>	187
<i>De beide Fregatten ankeren aldaar.</i>	191
<i>Handel met de Inboorlingen.</i>	<i>ib.</i>
<i>Hunne neiging en bebedigheid om te steelen.</i>	198
<i>Beschrijving der Baaij van binnen</i>	202
<i>De Inboorlingen des Lands verkoopen een Eiland aan de Franschen.</i>	205
<i>Droevig ongeval.</i>	207
<i>Een en twintig personen vergaan door schip- breuk.</i>	214
<i>Graffchrift voor dezelve.</i>	222
<i>Zalmvischberijen.</i>	228
<i>Begraafplaatzen der Wilden.</i>	229
<i>Voor en nadeelen van Port des Français.</i>	233
<i>Luchtstreek en plantgewassen.</i>	234
<i>Vischen en schulpen.</i>	236
<i>Viervoetige dieren en vogelen.</i>	238
<i>Voorkomen en aart van den grond.</i>	240
<i>Inwooners des Lands, hun voedsel, konsten, enz.</i>	242
<i>Hunne geneigdheid tot rooven, en verdere gebre- ken.</i>	243
<i>Gebuchten.</i>	247
<i>Woningten, huisraad, kleeding, enz.</i>	248
<i>Mismaakte gebruiken der Vrouwen.</i>	253
<i>Zij zoeken het duistere niet.</i>	255
<i>Lichaams gestalte van deeze Volken. Zij hebben baarden.</i>	256
<i>Zij zijn geene Esquimaux.</i>	257
<i>Vischberijje, handwerken, wapenen, prauwen, enz.</i>	259
<i>Hunne drift tot het spel.</i>	263

Bladz.	
als.	187
.	191
.	ib.
.	198
.	202
und	
.	203
.	207
ip.	
.	214
.	222
.	228
.	229
.	233
.	234
.	236
.	238
.	240
.	242
.	
.	243
.	247
.	248
.	253
.	255
.	
.	256
.	257
.	
.	259
.	263
Hun	

<i>Hun zang en dans.</i>	263
<i>Hunne taal.</i>	264

T W E E D E D E E L.

<i>Vertrek van Port des Français.</i>	1
<i>Verkoop van Pelterijen ten voordeele der Matroo- sen.</i>	2
<i>Baai van Cross found.</i>	3
<i>Zee-vogelen.</i>	5
<i>Ontdekking van de N. O kust van America.</i>	ib.
<i>Aankomst te Montereij.</i>	9
<i>Inbeelding van den Admiraal DE FUENTES.</i>	10
<i>Baaij van Montereij.</i>	12
<i>Regering.</i>	14
<i>Indianen van Montereij.</i>	ib.
<i>Zommigen hebben baarden.</i>	15
<i>Huone bekwaamheid in het jagen.</i>	16
<i>Militaire post van Loretto.</i>	17
<i>Noord California.</i>	18
<i>Visfchen en wild.</i>	20
<i>Plantgewasfen.</i>	22
<i>Verftandig gedrag der Zendingen.</i>	24
<i>Verblijf te Montereij.</i>	27
<i>Goed ontbaal, door de Spanjaarden aan de Fran- fchen bewezen.</i>	29
<i>Reize naar de Misfie van St. Karel en ontbaal aldaar.</i>	30
<i>Hutten der Indianen.</i>	33
<i>Kastijdingen, door de Zendingen gebruikt worden- de.</i>	35
R 2	Voed.

	Bladz.
<i>Voedzel en zeden der Indianen.</i>	39
<i>Hunne kleding.</i>	47
<i>Onafhanglijke Indianen.</i>	50
<i>Speelen, bij dezelve in zwang zijnde.</i>	51
<i>Wijze van beffiering door de Zendelingen gebruikt.</i>	53
<i>Handel in Ottervellen.</i>	55
<i>Bevolking van Nieuw California.</i>	58
<i>Gezag van den Onder-Koning van Mexico.</i>	61
<i>Bezoldingen der Zendelingen, enz.</i>	<i>ib.</i>
<i>Gefchenken aan de Soldaten en Indianen.</i>	63
<i>Waarneemingen der Kruidkundigen, enz.</i>	64
<i>Waarneemingen omtrent de taal der Indianen.</i>	66
<i>Vertrek van Monterey:</i>	71
<i>Ontwerp der reize.</i>	81
<i>Vruchteloos zoeken naar het Eiland Nostra Senora de la Gorta.</i>	<i>ib.</i>
<i>Ontdekking van het Eiland Necker.</i>	84
<i>Groot gevaar van klippen</i>	87
<i>Vruchteloos zoeken naar de Eilanden de la Mira, enz.</i>	89
<i>Eiland Assumption, één der Marianische Eilanden.</i>	90
<i>Aankomst te Macao.</i>	99
<i>Vriendelijk ontbaal door de Portugeezen.</i>	103
<i>Kwellingen en laagbeden, door de Europeanen in China ondervonden.</i>	105
<i>Misbandeling der Portugeezen, vooral te Macao.</i>	109
<i>Beſchrijving van deeze Stad</i>	110
<i>Regeering aldaar.</i>	113
<i>Verblijf te Macao.</i>	119
<i>Verkoop van peltterijen.</i>	120
<i>Bedriegerij en vertrek.</i>	123
	<i>Ha-</i>

R E G I S T E R.

261

Bladz.		Bladz.
39	<i>Haven van Marivelle. Eiland Luçon.</i>	125
47	<i>Geduurige aanvallen der Mooren.</i>	127
50	<i>Officiers der plaats.</i>	129
51	<i>Rhechokken, gevogelte.</i>	130
53	<i>Overtocht tot aan Cavite.</i>	131
55	<i>Goed onthaal bij de Spanjaarden.</i>	134
58	<i>Beschrijving van Cavite.</i>	135
61	<i>Bezoek te Manilla.</i>	137
<i>ib.</i>	<i>Slecht bestuur in deze volkplanting.</i>	141
63	<i>Mooren, of Malaijers. Zeerovers.</i>	151
64	<i>Vriendelijke behandeling van den Franschen k op</i>	
66	<i>man SEBIR.</i>	153
71	<i>En van den Spaanschen Intendant CONSULES.</i>	155
81	<i>De Altrolabe verliest een Officier.</i>	157
	<i>Aankomst van twee Fransche schepen te Canton.</i>	159
<i>ib.</i>	<i>Fraaije land-douwen rondom Manilla.</i>	164
84	<i>Bezetting en Krijgsvolk.</i>	165
87	<i>Vertrek van Cavite.</i>	167
	<i>Tegenwind.</i>	168
89	<i>Bank van Formosa.</i>	169
90	<i>Opstand te Formosa.</i>	170
99	<i>Chineesche vloot.</i>	173
103	<i>Piscator-Eilanden.</i>	174
	<i>'t Eiland Betol-Tabaco-Xima.</i>	176
105	<i>'t Eiland Kumi.</i>	179
109	<i>De Liken Eilanden.</i>	184
110	<i>Eiland Quelpaart.</i>	186
113	<i>Kust van Coréa.</i>	189
119	<i>Zonderling verschijnsel.</i>	192
120	<i>'t Eiland Dagelet.</i>	193
123	<i>Japansche en Chineesche schepen.</i>	195
<i>Ha-</i>	R 3	Ga-

	Bladz.
<i>Galijen op een Japansch Eiland.</i>	200
<i>Kust van Tartarije.</i>	<i>ib.</i>
<i>Zonderlinge te leur stelling.</i>	202
<i>Baaij van Ternai.</i>	204
<i>Jagt en Vischerij.</i>	209
<i>Eene Tartarische begraafplaats.</i>	212
<i>Dit Land is niet zeer belangrijk voor de Natuur.</i>	
<i>lijke Historie.</i>	215
<i>Vertrek van de Baaij van Ternai.</i>	216
<i>Baaij van Siffren.</i>	218
<i>Vertrek uit deeze Baaij.</i>	219
<i>PÉROUSE ontdekt, dat hij in eene zee ergte</i>	
<i>zeilt.</i>	221
<i>De Piek Lamanou.</i>	222
<i>Landing op 't Eiland Tschoka.</i>	223
<i>Aankomst van zeven Eiland-bewoners.</i>	225
<i>Zij verbergen hunne Vrouwen.</i>	228
<i>Geschenken aan, en gesprek met de Eiland be-</i>	
<i>woners.</i>	229
<i>Zij geven aardrijkskundige onderrigtingen.</i>	232
<i>Zeden enz van deeze Eilanders.</i>	237
<i>Ontmoeting van twee Mantchou-Tartaren.</i>	242
<i>Hutten der Eilanders, hunne stinkende reuk</i>	243
<i>Zij geeven den naam van chip aan een schip enz.</i>	245
<i>Vertrek van daar. Baaij d'Estaing.</i>	246
<i>Ontmoeting van eenige Vrouwen.</i>	247
<i>Vertrek van Baaij d'Estaing.</i>	250
<i>Ongemeene Zalm vangst.</i>	253
<i>Belemmering aan de schepen om verder te kunnen</i>	
<i>voortkomen.</i>	256
<i>Onbeijzen aan boord van de Boussole.</i>	258
	<i>Aan-</i>

R E G I S T E R.

263

Bladz.

Bladz.

200	<i>Aankomst in de Baaij de Castrics.</i>	259
<i>ib.</i>	<i>Zeeplanten aldaar wassende</i>	262
202	<i>Buitengemeene vriendelijkheid der Inwoonderen.</i>	264
204	<i>Vreemdelingen behoorende tot de Natic der</i>	
209	<i>Bitchys</i>	<i>ib.</i>
212	<i>Grbuclit en butten enz der Orochys</i>	265
	<i>Begraafplaatsen</i>	269
215	<i>Zeden en kleeding der Orotchys</i>	272
216	<i>Hunne weigeraclitigheid in het aanneemen van</i>	
218	<i>geschenken</i>	277
219	<i>De Bitchys verscliaffen aardrijkskundige bijzonderheden</i>	280
221	<i>Mineraalen, planten, gedierten in de Baaij de</i>	
222	<i>Casrics</i>	284
223	<i>Ongeluk den tuinnan overgekomen</i>	288
225		
228		

D E R D E D E E L.

229	<i>Vertrek uit de Baaij de Castrics</i>	1
232	<i>Zeilen door het Kanaal</i>	<i>ib.</i>
237	<i>Ankeren bij Kaap Crillon</i>	3
242	<i>Gewichtige aardrijkskundige aanmerking</i>	4
243	<i>De Eilanders komen aan boord</i>	7
245	<i>Beschrijving van hunne gedaane, zeden, enz</i>	9
246	<i>Aardrijkskundige berigten, door dezelve gegeven.</i>	14
247	<i>Hunne butten zijn vrij zindelijk</i>	16
250	<i>Eenige bijzonderheden aangaande deeze volken.</i>	18
253	<i>Bevolking, grond, koophandel, enz.</i>	<i>ib.</i>
256	<i>Voedzel, jagt, visclierij, enz.</i>	22
258	<i>Eene soort van slaven</i>	26
<i>Aan-</i>	<i>Spoor van Godsienstigheid</i>	27

<i>Dit Land is niet zeer belangrijk voor den koop-</i> <i>handel</i>	27
<i>z kennis daar van was zeer onzeker</i>	28
<i>Berigten der Jezuïten</i>	31
<i>Nutrigheid van het tegenwoordig berigt</i>	ib.
<i>Deeze volken zijn van verschillenden oorsprong.</i>	32
<i>Opgaaf der waare benaaming</i>	34
<i>Vertrek uit Baaij Crillon</i>	35
<i>De Straat La Perouse</i>	36
<i>Zeilen naar de Kurilische Eilanden</i>	37
<i>Kanaal van la Boussole</i>	39
<i>Aankomst te Kamtschatka</i>	42
<i>Cocq ontbaal der inwooners en van den Lieute-</i> <i>nant KABOROF</i>	44
<i>De Natuurkundigen gaan eenen vuurberg bezig-</i> <i>tigen</i>	51
<i>Onverschilligheid der Kamtschadalers; jagt, vis-</i> <i>cherije, enz.</i>	60
<i>Aankomst van den Heer KASLOF; wederkeerige</i> <i>beleeftbeden</i>	63
<i>Danspa. tij van Kamtschadalers</i>	67
<i>Nieuwstijdingen uit Europa. LA PEROUSE</i> <i>tot Opperhoofd der vloot aangefeld.</i>	69
<i>IVASCHKIN</i>	72
<i>Grasschrift op LA CROYERE en CLARKE</i>	74
<i>Berigten door den heer KASLOF gegeven</i>	77
<i>Baaij Avatscha; gebucht van St. Piter en St.</i> <i>Paulus</i>	83
<i>De Geestelijke van Paratounka: zijne berigten</i> <i>amtrent de Kurilische Eilanden</i>	87
<i>LESSEPS naar Frankryk gezonden</i>	92

R E G I S T E R.

265

Bladz.

Bladz.

27	<i>Nieuwe bijzonderheden, peltierijen, enz.</i>	• 93
28	<i>Dampbaden</i>	• 101
31	<i>Vertrek van Avatscha</i>	• 103
ib.	<i>Tocht naar de Zeemans-Eilanden</i>	• 106
32	<i>Aankomst op deeze Eilanden</i>	• 119
34	<i>Begin van ruiting met de Eiland-bewoners</i>	• 120
35	<i>Ankeren aan het Eiland Waouua</i>	• 128
36	<i>De vrouwen veroorzaaken wanorde</i>	• 132
37	<i>Ongemeen fraaij gebucht en huizing</i>	• 135
39	<i>Fraaijheid van het Land en woeste zee en der</i>	
42	<i>Inwooneren</i>	• 136
	<i>Sloepen afgezonden om water te haalen</i>	• 144
44	<i>DE LANGLE, en elf andere personen worden</i>	
	<i>vermoord</i>	• 151
51	<i>Gematigdheid der Franschen</i>	• 158
	<i>Vertrek van het Eiland, waar de moord gepleegd</i>	
60	<i>was</i>	• 167
	<i>Het Eiland Oyolava, en deszelfs bewoners</i>	• 169
63	<i>Naamen der tien Zeemans-Eilanden</i>	• 174
67	<i>Buitengewoone gestalte der Eiland-bewoners</i>	• 177
	<i>Hunne kieeding en zeden</i>	• 178
69	<i>Zonderling tafereel</i>	• 180
72	<i>Konsten deezer volken</i>	• 181
74	<i>Hunne waarschijnlijke oorsprong</i>	• 183
77	<i>Nieuwe bijzonderheden</i>	• 188
	<i>Kokos en Verraders Eilanden</i>	• 197
	<i>'t Eiland Vavao</i>	• 206
85	<i>Journal van MAURELLO</i>	• 207
	<i>De Eilanden Kao, en Toofoa</i>	• 213
87	<i>Bank van Steenklippen</i>	• 215
92	<i>'t Eiland Tongataboo, en deszelfs bewoners</i>	• 216
100	<i>'t Ei</i>	

	Bladz.
<i>'t Eiland Pistard</i>	223
<i>Arkeren bij het Eiland Norfolk</i>	224
<i>Verdenking van nabijheid van Land</i>	231
Botanij - Baaij	232
<i>LA PEROUSE ontmoet aldaar eene Engelsche</i>	
<i>vloot</i>	233
<i>Hij laat aldaar het anker vallen</i>	<i>ib.</i>
<i>Einde van het Journaal</i>	235
<i>Bijvoegzel, bebelzende berigten omtrent het lot,</i> <i>aan LA PEROUSE op zijnen v. rderen tocht</i> <i>overgekomen</i>	236

Einde van het derde en laatste Deel.

Bladz.

- 223
- 224
- 231
- 232
-
- 233
- *ib.*
- 235
- ,
- t
- 236

